ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВЕЛИКОСЕВЕРИНІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ КРОПИВНИЦЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО 2030 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2026-2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВЕЛИКОСЕВЕРИНІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ДО 2030 РОКУ

2026 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....4

РОЗДІЛ 1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.....5

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКУ ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).
.....36

РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ......76

РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ.....85

РОЗДІЛ 5. ЦІЛІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ І СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЦІЛЕЙ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ......97

РОЗДІЛ 6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3–5 ТА 10–15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ — 50–100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ.....105

РОЗДІЛ 7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ
.....118

РОЗДІЛ 8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ 131

РОЗДІЛ 9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ 139

РОЗДІЛ 10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ) 152

РОЗДІЛ 11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1–10 ЧАСТИНИ ДРУГОЇ СТАТТІ 11 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ», РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ 153

ВСТУП

Стратегічна екологічна оцінка Стратегії розвитку Великосеверинівської сільської територіальної громади Кропивницького району Кіровоградської області до 2030 року та Плану заходів на 2026–2027 роки з її реалізації спрямована на врахування екологічних вимог у процесі визначення пріоритетів розвитку громади, забезпечення безпечних умов життєдіяльності населення та збереження природних ресурсів.

Звіт підготовлено відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» з урахуванням змісту та рівня деталізації документа державного планування. Метою оцінювання є визначення ймовірних наслідків реалізації Стратегії та Плану заходів для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, розгляд виправданих альтернатив та обґрунтування заходів із запобігання, зменшення й пом'якшення можливих негативних наслідків.

Особливості екологічної оцінки Великосеверинівської громади зумовлені її приміським розташуванням, переважанням сільськогосподарського землекористування, наявністю річкових долин і природоохоронних територій, а також потребою в модернізації комунальної інфраструктури. Пріоритетну увагу приділено водопостачанню та очищенню стічних вод, управлінню відходами, охороні земель і природних оселищ, енергоефективності та безпечним умовам перебування людей у громадських будівлях.

Інформаційною основою звіту є матеріали Стратегії та Плану заходів, адміністративні відомості громади, офіційна статистична інформація, надані лабораторні протоколи, регіональні й басейнові документи та відкриті джерела. Під час аналізу враховано територіальне охоплення, період отримання та можливості застосування відповідних даних.

У звіті охарактеризовано поточний стан довкілля, території ймовірного впливу та наявні екологічні проблеми, розглянуто прогноз без затвердження документа, можливі позитивні й негативні, тимчасові та постійні, вторинні, кумулятивні й синергічні наслідки. Визначено природоохоронні умови реалізації заходів і систему подальшого моніторингу.

РОЗДІЛ 1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

1.1. Нормативно-правова та стратегічна основа здійснення стратегічної екологічної оцінки.

Об'єктом стратегічної екологічної оцінки є проєкт Стратегії розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року та План заходів на 2026–2027 роки з її реалізації (далі — Стратегія та План заходів, документ державного планування, ДДП).

Стратегія визначає довгострокові напрями розвитку громади, а План заходів конкретизує першочергові проєкти, строки виконання, відповідальних виконавців, джерела фінансування та очікувані результати. Оцінювання охоплює Стратегію до 2030 року загалом, з урахуванням деталізації рішень у Плані заходів на 2026–2027 роки.

Правову основу підготовки ДДП та проведення його СЕО становлять законодавство України у сфері стратегічного планування, охорони довкілля, використання природних ресурсів, громадського здоров'я та місцевого самоврядування, міжнародні природоохоронні зобов'язання України, а також відповідні документи державного, регіонального та місцевого рівнів.

Нормативно-правова, методична та інформаційна основа стратегічної екологічної оцінки

Нормативно-правову та методичну основу стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Великосеверинівської сільської територіальної громади Кропивницького району Кіровоградської області до 2030 року та Плану заходів на 2026–2027 роки з її реалізації становлять наведені нижче документи.

Нормативно-правові акти застосовуються з урахуванням змін, чинних на дату завершення звіту про СЕО. Стратегії, плани та програми враховуються відповідно до їхнього територіального охоплення, строків реалізації та зв'язку з рішеннями документа державного планування.

Конституційні засади та законодавство у сфері стратегічного планування й екологічної оцінки

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
2. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 № 2354-VIII.
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-XII.
4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР.

5. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 № 156-VIII.
6. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII.
7. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 № 3038-VI.
8. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697-VIII.

Законодавство у сфері охорони природних ресурсів, екологічної безпеки та здоров'я населення

9. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III.
10. Водний кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР.
11. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-XII.
12. Кодекс України про надра від 27.07.1994 № 132/94-ВР.
13. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 № 858-IV.
14. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 № 962-IV.
15. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 № 2707-XII.
16. Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» від 10.01.2002 № 2918-III.
17. Закон України «Про водовідведення та очищення стічних вод» від 12.01.2023 № 2887-IX.
18. Закон України «Про управління відходами» від 20.06.2022 № 2320-IX.
19. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 № 2456-XII.
20. Закон України «Про екологічну мережу України» від 24.06.2004 № 1864-IV.
21. Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 № 2894-III.
22. Закон України «Про рослинний світ» від 09.04.1999 № 591-XIV.
23. Закон України «Про Червону книгу України» від 07.02.2002 № 3055-III.
24. Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики» від 08.10.2024 № 3991-IX.
25. Закон України «Про систему громадського здоров'я» від 06.09.2022 № 2573-IX.
26. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання» від 14.01.1998 № 15/98-ВР.
27. Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 № 1805-III.

Акти Президента України та Кабінету Міністрів України

28. Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

29. Указ Президента України від 02.06.2021 № 225/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року “Про Стратегію людського розвитку”».
30. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки», зі змінами.
31. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров’я населення».
32. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 № 430 «Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки».
33. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2021 № 1325 «Про затвердження нормативів гранично допустимих концентрацій небезпечних речовин у ґрунтах, а також переліку таких речовин».
34. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758 «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод», зі змінами.
35. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.05.1996 № 486 «Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них».
36. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 № 2024 «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об’єктів».
37. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року».
38. План управління річковим басейном Південного Бугу на 2025–2030 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.11.2024 № 1078-р «Про затвердження планів управління річковими басейнами Вісли, Дністра та Південного Бугу на 2025–2030 роки».
39. Національний план управління відходами до 2033 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р «Про затвердження Національного плану управління відходами до 2033 року та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів».
40. Стратегія збереження біологічного різноманіття України на період до 2035 року та операційний план заходів з її реалізації у 2026–2028 роках, схвалені та затверджені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.06.2026 № 708-р.

Методичне забезпечення СЕО та документи щодо охорони біорізноманіття

41. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», зі змінами, внесеними наказами від 29.12.2018 № 465 та від 18.07.2019 № 260.
42. Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад».
43. Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 31.10.2024 № 1382 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо врахування кліматичного компонента в документах державного планування та під час здійснення стратегічної екологічної оцінки та оцінки впливу на довкілля».
44. Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 18.10.2023 № 705 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації» — як допоміжне методичне джерело щодо територіального аналізу впливів, природоохоронних обмежень і моніторингу.
45. Наказ Міністерства економіки та довкілля України від 13.11.2026 № 2740 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо врахування аспектів біорізноманіття під час здійснення процедури стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації» — як додаткове методичне джерело під час доопрацювання оцінки біорізноманіття.
46. Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 19.01.2021 № 29 «Про затвердження переліків видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (тваринний світ), та видів тварин, що виключені з Червоної книги України (тваринний світ)».
47. Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 15.02.2021 № 111 «Про затвердження переліків видів рослин та грибів, що заносяться до Червоної книги України (рослинний світ), та видів рослин та грибів, що виключені з Червоної книги України (рослинний світ)».

Санітарні норми та вимоги до якості середовища життєдіяльності

48. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів, затверджені наказом Міністерства охорони здоров’я України від 19.06.1996 № 173, зі змінами.
49. Державні санітарні норми і правила захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань, затверджені наказом Міністерства охорони здоров’я України від 01.08.1996 № 239, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 29.08.1996 за № 488/1513, зі змінами.

50. Державні санітарні норми та правила «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» — ДСанПіН 2.2.4-171-10, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 № 400, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 01.07.2010 за № 452/17747, зі змінами.
51. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 10.05.2024 № 813 «Про затвердження державних медико-санітарних нормативів допустимого вмісту хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць», зі змінами.
52. Державні санітарні норми допустимих рівнів шуму в приміщеннях житлових та громадських будинків і на території житлової забудови, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22.02.2019 № 463.

Міжнародні договори та документи сталого розвитку

53. Конвенція про біологічне різноманіття, 1992 рік.
54. Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі — Бернська конвенція, 1979 рік.
55. Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів — Рамсарська конвенція, 1971 рік.
56. Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин — Боннська конвенція, 1979 рік.
57. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, 1992 рік.
58. Паризька угода, 2015 рік.
59. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля — Орхуська конвенція, 1998 рік.
60. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті — Конвенція Еспо, 1991 рік.
61. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції Еспо, 2003 рік.
62. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.
63. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 25.09.2015 № 70/1 «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року».
64. Директива 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27.06.2001 про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище.
65. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23.10.2000 про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики.

Міжнародні договори враховуються відповідно до їхнього правового статусу для України. Директиви Європейського Союзу розглядаються в контексті

євроінтеграційних зобов’язань та імплементації їхніх положень у національне законодавство. Згадування природоохоронної конвенції саме по собі не підтверджує наявності на території громади об’єкта відповідного міжнародного статусу.

Документи регіонального планування та охорони природних територій Кіровоградської області

66. Стратегія розвитку Кіровоградської області на 2021–2027 роки, затверджена рішенням Кіровоградської обласної ради від 12.03.2020 № 743, у редакції рішення обласної ради від 04.07.2025 № 540.
67. План заходів на 2024–2027 роки із реалізації Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021–2027 роки, затверджений рішенням Кіровоградської обласної ради від 23.12.2025 № 626.
68. Регіональний план управління відходами у Кіровоградській області до 2034 року, затверджений розпорядженням голови Кіровоградської обласної державної адміністрації від 18.02.2026 № 349-р.
69. Регіональна схема формування екологічної мережі Кіровоградської області, затверджена рішенням Кіровоградської обласної ради від 23.06.2017 № 329.
70. Рішення Кіровоградської обласної ради від 08.06.2018 № 498 щодо затвердження переліків видів тварин і рослин, які підлягають охороні на території Кіровоградської області, — у частині регіональної охорони видів, з урахуванням чинних національних переліків Червоної книги України.

Документи державного планування та місцеві програми Великосеверинівської громади

71. Проєкт Стратегії розвитку Великосеверинівської сільської територіальної громади до 2030 року, включаючи соціально-економічний аналіз, SWOT-аналіз, стратегічні та оперативні цілі, завдання й показники реалізації.
72. Проєкт Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Великосеверинівської сільської територіальної громади до 2030 року.
73. Програма охорони навколишнього природного середовища на території Великосеверинівської громади на 2024–2026 роки, затверджена рішенням Великосеверинівської сільської ради від 22.12.2023 № 1444, зі змінами.
74. Програма «Питна вода» Великосеверинівської територіальної громади на 2024–2026 роки, затверджена рішенням Великосеверинівської сільської ради від 22.12.2023 № 1443, зі змінами, зокрема внесеними рішенням від 25.02.2026 № 1990.
75. Програма благоустрою населених пунктів Великосеверинівської територіальної громади на 2024–2026 роки, затверджена рішенням Великосеверинівської сільської ради від 22.12.2023 № 1442, зі змінами.
76. Програма розвитку земельних відносин та розроблення Комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади, генеральних планів

населених пунктів, детальних планів території Великосеверинівської сільської ради на 2024–2026 роки, затверджена рішенням Великосеверинівської сільської ради від 22.12.2023 № 1438, зі змінами.

Інформаційні та аналітичні джерела

Для характеристики поточного стану довкілля, умов життєдіяльності та здоров'я населення Великосеверинівської громади інформаційну основу становлять:

77. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», 2017 рік.
78. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Кіровоградської області за 2024 рік та матеріали екологічного паспорта області за відповідні звітні періоди.
79. Офіційні статистичні матеріали Головного управління статистики у Кіровоградській області за періоди, використані в аналітичних розділах звіту.
80. Адміністративні дані та матеріали, надані Великосеверинівською сільською радою, комунальними підприємствами й установами громади щодо населення, інженерної та соціальної інфраструктури, водопостачання, водовідведення, управління відходами та благоустрою.
81. Дозвільні документи та відомості офіційних реєстрів щодо спеціального водокористування, викидів забруднюючих речовин, оцінки впливу на довкілля та використання природних ресурсів — у межах об'єктів, розглянутих у звіті.
82. Протоколи лабораторних досліджень питної води та інші результати досліджень, використані для оцінювання екологічних і санітарно-гігієнічних ризиків.
83. Кліматичні матеріали meteoblue для Великої Северинки на основі моделі ERA5T, використані для характеристики температурного режиму, опадів і вітрових умов.
84. Офіційні переліки, картографічні матеріали та облікові відомості щодо природно-заповідного фонду, Смарагдової мережі й регіональної екологічної мережі.

Статистична й адміністративна інформація використовується із зазначенням джерела, року та територіального рівня узагальнення. Модельні кліматичні матеріали відокремлюються від результатів інструментальних спостережень, а наявність дозвільного документа — від підтвердження фактичного дотримання його умов.

Нормативно-правові акти застосовуються у чинних редакціях та в частині, що стосується змісту ДДП. Методичні рекомендації використовуються як допоміжна основа оцінювання з дотриманням обов'язкових вимог законодавства.

Міжнародні договори та документи сталого розвитку.

Під час проведення СЕО враховуються Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції Еспо, Орхуська конвенція, Конвенція про біологічне різноманіття, Бернська конвенція, Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, Паризька угода та Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом — відповідно до їхнього правового статусу для України та предмета оцінювання.

Орієнтирами також є Порядок денний ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року, Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на довкілля та Директива 2000/60/ЄС, що встановлює рамки діяльності у сфері водної політики. Положення директив враховуються у контексті євроінтеграційних зобов'язань України та їх імплементації в національне законодавство.

Зміст звіту формується відповідно до статті 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», з урахуванням змісту й рівня деталізації ДДП, сучасних знань і методів оцінювання, доступних адміністративних та статистичних даних, результатів досліджень і пропозицій, отриманих під час визначення обсягу СЕО.

Зміст та особливості підготовки Стратегії.

Стратегія розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року ґрунтується на аналізі соціально-економічного стану території, природно-ресурсного потенціалу, інфраструктурного забезпечення, демографічних тенденцій і потреб населення. Документ охоплює соціально-економічний профіль громади, SWOT-аналіз, сценарії розвитку, систему цілей і завдань, зв'язок із документами вищого рівня, моніторинг та показники реалізації.

Великосеверинівська громада розташована у Кропивницькому районі Кіровоградської області та безпосередньо прилягає до обласного центру. За даними Стратегії, її площа становить 22 120,38 га, а землі сільськогосподарського призначення займають 74,32% території. Поєднання приміського розташування й аграрного землекористування визначає можливості розвитку підприємництва, послуг і рекреації, одночасно зумовлюючи необхідність охорони земель, водних ресурсів та природних територій.

Стратегія враховує виклики воєнного стану, потреби цивільного захисту, енергетичної стійкості, підтримки ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб. У документі застосовано територіально орієнтований і безпековий підходи. Перший передбачає врахування особливостей населених пунктів, їхніх ресурсів, доступності послуг та інфраструктурних обмежень. Другий — врахування воєнних, природних і техногенних загроз під час визначення пріоритетів розвитку.

За інформацією, наведеною у Стратегії, координацію її розроблення забезпечувала Робоча група, утворена розпорядженням Великосеверинівського сільського голови від 15 липня 2026 року № 77-од. До підготовки документа залучалися представники органів місцевого самоврядування, старостинських округів, бізнесу, громадських організацій та мешканці громади. Використовувалися

засідання Робочої групи, анкетування й онлайн-опитування мешканців і суб'єктів господарювання, консультаційні зустрічі та обговорення пропозицій.

Матеріали опитування є додатковим джерелом визначення місцевих проблем і суспільних пріоритетів, зокрема щодо водопостачання, стану інженерних мереж, благоустрою та засміченості території. Вони не замінюють статистичних даних, лабораторних досліджень або процедур громадського обговорення, передбачених законодавством про СЕО.

Система цілей Стратегії охоплює три стратегічні напрями:

1. **Конкурентоспроможна економіка та якісна інфраструктура громади.**
2. **Розвиток людського капіталу, якісні соціальні послуги та комфортна громада.**
3. **Цифрова трансформація та впровадження смарт-технологій.**

Зазначені напрями деталізовано через сім оперативних цілей, завдання та заходи. План заходів на 2026–2027 роки містить 30 проєктів місцевого розвитку.

Основними пріоритетами ДДП є:

- розвиток малого й середнього бізнесу та залучення інвестицій;
- модернізація дорожньої, комунальної та соціальної інфраструктури;
- поліпшення водопостачання, водовідведення й очищення стічних вод;
- удосконалення управління відходами, рекультивація звалищ, захист водойм і розвиток зелених зон;
- підвищення енергоефективності та автономності об'єктів соціальної і комунальної сфери;
- створення безпечного, доступного та безбар'єрного середовища;
- розвиток освітніх, культурних, медичних, соціальних і реабілітаційних послуг;
- підтримка ветеранів війни, їхніх сімей та внутрішньо переміщених осіб;
- цифровізація управління, обліку ресурсів і надання публічних послуг.

Виконання Стратегії передбачає координацію дій сільської ради, її виконавчих органів, комунальних підприємств та установ у співпраці з бізнесом, громадськістю і зовнішніми партнерами. Екологічні та санітарні вимоги враховуються під час оцінювання запланованих рішень, визначення умов їх реалізації та показників результативності.

Інформаційною основою СЕО є Стратегія, План заходів, офіційні адміністративні й статистичні дані, відповіді установ, матеріали моніторингу та результати досліджень, за наявності. Показники використовуються із зазначенням року, території охоплення та джерела. Обласні дані характеризують регіональний контекст і не підміняють локальних вимірювань.

За відсутності інформації у звіті зазначаються відповідні прогалини та їхній вплив на достовірність висновків. Відсутність досліджень не є підтвердженням **безпечного стану довкілля.**

1.2. Мета проведення стратегічної екологічної оцінки

Метою СЕО Стратегії розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року та Плану заходів на 2026–2027 роки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, захисту та зміцнення здоров'я населення, інтеграції екологічних і санітарних вимог у стратегічне планування.

Проведення СЕО спрямоване на:

- визначення поточного стану довкілля, умов проживання та основних екологічних і санітарних проблем громади;
- встановлення територій, природних компонентів і груп населення, які ймовірно зазнають впливу;
- оцінювання позитивних і негативних наслідків реалізації ДДП, включаючи сукупні та довгострокові впливи;
- визначення можливого внеску запланованих заходів у зменшення екологічно обумовлених ризиків для здоров'я;
- розгляд виправданих альтернатив, зокрема прогнозних змін без затвердження ДДП;
- розроблення заходів запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків;
- забезпечення участі громадськості й врахування результатів консультацій;
- формування системи моніторингу наслідків виконання ДДП для довкілля та здоров'я населення.

Для Великосеверинівської громади особливе значення має оцінювання зв'язку між модернізацією водопостачання, належним очищенням стоків, управлінням відходами, благоустроєм та безпечними умовами проживання.

Поліпшення якості питної води, водовідведення й санітарного стану території може сприяти зменшенню ризиків поширення інфекційних захворювань. Заходи зі зменшення забруднення повітря, шумового навантаження, розвитку зелених зон та доступних спортивних просторів можуть створювати сприятливіші умови для профілактики неінфекційних захворювань і підтримання здоров'я населення. Ці результати розглядаються як очікувані напрями впливу, а не як гарантоване скорочення захворюваності.

СЕО охоплює оцінювання рішень на рівні стратегічного документа та відповідно до ступеня їх визначеності. Вона не замінює проєктування, процедуру оцінки впливу на довкілля для діяльності, яка підлягає такій процедурі, або отримання необхідних дозвільних документів.

1.3. Основні завдання СЕО

Для досягнення визначеної мети здійснюється послідовний аналіз документа державного планування, вихідного стану території та ймовірних наслідків запланованих змін.

Основними завданнями СЕО є:

1. Характеристика поточного стану довкілля та здоров'я населення за доступними адміністративними, статистичними даними й результатами досліджень, із визначенням інформаційних обмежень.
2. Визначення основних екологічних проблем, пов'язаних із землекористуванням, транспортом, водопостачанням, водовідведенням, відходами та іншими видами антропогенного навантаження.
3. Визначення сильних і слабких сторін екологічної ситуації, можливостей її поліпшення та загроз погіршення з урахуванням природних умов, стану інфраструктури й запланованих змін.
4. Встановлення територій, які ймовірно зазнають впливу, зокрема житлової забудови поблизу джерел навантаження, водозборів, берегів і заплав, природоохоронних територій та ділянок реалізації інфраструктурних заходів.
5. Аналіз наслідків реалізації стратегічних та оперативних цілей, завдань Стратегії й проєктів Плану заходів.
6. Оцінювання можливих прямих, вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових, постійних і тимчасових наслідків для довкілля, умов життєдіяльності та здоров'я населення.
7. Оцінювання сукупного впливу на природні ресурси та природні комплекси, включаючи взаємодію впливів на повітря, води, землі, ґрунти, біорізноманіття, ландшафти й клімат.
8. Аналіз фізичних факторів впливу на населення, зокрема шуму, електромагнітних полів та іонізуючого випромінювання, за наявними даними та з урахуванням установлених інформаційних прогалин.
9. Визначення зв'язку запланованих заходів із можливим зменшенням санітарних ризиків, поліпшенням умов проживання та профілактикою інфекційних і неінфекційних захворювань.
10. Зіставлення положень ДДП з екологічними цілями документів державного, регіонального, басейнового та місцевого рівнів.
11. Розгляд виправданих альтернатив з урахуванням цілей і географічного охоплення ДДП, включаючи сценарій без його затвердження та можливі варіанти пріоритетності, розміщення і способів реалізації заходів.
12. Розроблення рекомендацій щодо запобігання негативним наслідкам, їх зменшення та посилення природоохоронного ефекту запланованих рішень.
13. Визначення показників моніторингу, джерел інформації, відповідальних виконавців і періодичності спостережень для виявлення непередбачених негативних наслідків та своєчасного реагування на них.

1.4. Екологічні аспекти, що враховуються під час СЕО

З огляду на зміст ДДП та особливості Великосеверинівської територіальної громади під час оцінювання розглядаються такі основні аспекти.

Атмосферне повітря. Враховуються транспортне навантаження, пов’язане з приміським розташуванням і проходженням автошляхів, робота сільськогосподарської техніки, котелень та інших наявних джерел. Для будівельних і ремонтних заходів розглядаються тимчасові пилові й вихлопні викиди, а для резервного енергопостачання — можливі викиди генераторів. Аналізуються доступні результати досліджень та відомості про скарги населення. Наявність джерела впливу не ототожнюється з підтвердженим перевищенням нормативів якості повітря.

Водні ресурси. Враховуються належність водотоків громади до басейну Південного Бугу, стан річок, ставків і водозборів, ризики забруднення поверхневих та підземних вод, доступність питної води й стан мереж. Особлива увага приділяється модернізації водопостачання у Созонівці та Високих Байраках, передбаченій Планом реконструкції очисних споруд і каналізаційної насосної станції у Созонівці та будівництву локальних очисних споруд в Оситняжці. Оцінюються очікувані зміни якості очищення, вплив випусків стоків і потреба належного поводження з осадом.

Земельні ресурси та ґрунти. Переважання сільськогосподарського землекористування зумовлює необхідність врахування ерозії, змиву, ущільнення ґрунтів, стану полезахисних насаджень та ризиків агрохімічного забруднення. Додатково розглядаються відведення земель для інфраструктури, земляні роботи, можливе забруднення під час будівництва та очікуване відновлення ділянок звалищ. У частині санітарної безпеки враховуються результати досліджень ґрунтів територій житлової забудови, дитячих майданчиків та інших місць громадського користування, за наявності. Частка земель сільськогосподарського призначення не прирівнюється до показника розораності.

Біологічне та ландшафтне різноманіття. Розглядається можливий вплив на річкові долини, заплавні, лучні, степові й лісові ділянки, зелені насадження та території природно-заповідного фонду. Враховуються зазначені у Стратегії об’єкти «Верхів’я річки Інгул» і «Сарганівський ліс», а також доступні матеріали щодо екомережі та інших цінних природних територій. Розвиток рекреації, туристичних маршрутів і благоустрою оцінюється з огляду на збереження природних оселищ, рослинного й тваринного світу та недопущення надмірного навантаження.

Кліматичні фактори. Враховуються описані у Стратегії дефіцит зволоження, посухи, суховії та зливові опади, що можуть впливати на аграрне виробництво, водозабезпечення і стійкість інфраструктури. Кліматичний компонент розглядається у двох напрямах: можливий вплив заходів Стратегії на викиди та поглинання парникових газів і вразливість громади та запланованих об’єктів до зміни клімату. Оцінюються можливості енергозбереження, використання сонячної енергії, водозбереження, збереження зелених насаджень і захисту громадських просторів від перегрівання.

Відходи. Оцінюються організація збирання й передавання побутових відходів, охоплення населення послугою, роздільне збирання, стихійні накопичення та передбачена Планом рекультивація звалищ в Оситняжці й Високих Байраках. Враховується необхідність узгодження місцевих рішень із Регіональним планом управління відходами, розвитку інфраструктури й міжмуніципального співробітництва. Окремо розглядаються будівельні відходи, осад очисних споруд, відпрацьовані лампи, електрообладнання, акумулятори та сонячні панелі після завершення строку використання.

Здоров'я населення та умови життєдіяльності. Оцінюється можливий вплив стану питної води, повітря, ґрунтів, водовідведення та санітарного утримання територій на здоров'я мешканців. Ураховуються доступність медичних і соціальних послуг, безбар'єрність, безпека громадських просторів та потреби дітей, людей старшого віку, осіб з інвалідністю й інших вразливих груп. Розглядаються негативні наслідки та очікуваний позитивний вплив модернізації інфраструктури на зменшення санітарних ризиків. Медико-статистичні показники використовуються відповідно до їх територіального охоплення, без необґрунтованого встановлення причинного зв'язку між захворюваністю і конкретними джерелами впливу.

Фізичні фактори та радіаційна безпека. Окремо розглядаються шумове навантаження, електромагнітні поля та іонізуюче випромінювання. Враховуються наявні результати вимірювань, відомості про джерела впливу й розташування житлової забудови та громадських закладів. З огляду на геологічні особливості території враховується питання природного радіаційного фону та радону у приміщеннях. Геологічні передумови не є доказом перевищення нормативів: висновки щодо конкретних об'єктів мають спиратися на результати досліджень. За відсутності даних зазначаються невизначеність оцінювання та потреба уточнення.

Матеріальні активи та культурна спадщина. Враховуються можливі впливи будівельних робіт на інженерні мережі, громадські об'єкти й іншу інфраструктуру, а також режими охорони культурної спадщини під час благоустрою та розвитку туризму. Передбачені Стратегією цифрові інструменти управління землями й майном можуть сприяти обліку просторових обмежень за умови використання достовірних даних.

Зазначені аспекти оцінюються у взаємозв'язку. Природоохоронний ефект окремого заходу розглядається разом із супутнім споживанням ресурсів, утворенням відходів, зміною землекористування та можливим впливом на здоров'я населення.

1.5. Зв'язок ДДП з іншими документами державного планування

Стратегія та План заходів розглядаються у взаємозв'язку з документами державного, регіонального, басейнового та місцевого рівнів. Аналіз передбачає зіставлення цілей і заходів, визначення спільних пріоритетів, природоохоронних вимог та можливих суперечностей.

На державному рівні враховуються Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки, Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року та Цілі сталого розвитку України.

Зв'язок із Державною стратегією регіонального розвитку простежується через розвиток підприємництва, модернізацію інфраструктури, доступність послуг і вдосконалення управління. Для Великосеверинівської громади особливе значення мають використання переваг близькості до Кропивницького, міжмуніципальне співробітництво та врахування спільних транспортних і ресурсних потоків.

Державна екологічна політика визначає орієнтири щодо запобігання забрудненню, сталого використання ресурсів, збереження екосистем та інтеграції екологічних вимог у розвиток територій. У місцевому ДДП відповідна спрямованість відображена у завданнях водопостачання, очищення стоків, управління відходами, захисту водойм і зелених зон.

Цілі сталого розвитку враховуються насамперед у частині здоров'я і благополуччя, чистої води, доступної енергії, сталої інфраструктури, розвитку громад, відповідального споживання та кліматичних дій. Стратегія людського розвитку є додатковим орієнтиром для заходів у сферах освіти, охорони здоров'я, соціальної підтримки й доступності послуг.

На регіональному рівні враховуються Стратегія розвитку Кіровоградської області на 2021–2027 роки у редакції рішення обласної ради від 04.07.2025 № 540 та План заходів на 2024–2027 роки з її реалізації, затверджений рішенням від 23.12.2025 № 626. Зв'язок із ними розглядається у питаннях економічного розвитку, модернізації інфраструктури, безпеки, людського капіталу та доступності послуг.

У сфері охорони вод враховується План управління річковим басейном Південного Бугу на 2025–2030 роки. Для громади він є основою врахування екологічних цілей масивів вод, запобігання погіршенню їх стану та зменшення забруднення. Рішення щодо водопостачання, очищення стоків, використання водойм і охорони водозборів розглядаються з урахуванням відповідних басейнових цілей та програми заходів.

У сфері управління відходами враховуються Національний план управління відходами до 2033 року та Регіональний план управління відходами у Кіровоградській області до 2034 року, затверджений розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 18.02.2026 № 349-р. Під час реалізації Стратегії необхідно враховувати передбачені регіональним плануванням підходи до організації потоків відходів, кластерного обслуговування, міжмуніципального співробітництва та розвитку інфраструктури. Для Великосеверинівської громади ці питання розглядаються з урахуванням фактичної схеми збирання і передавання відходів та розташування поруч із Кропивницьким.

Узгодження місцевих рішень має охоплювати розроблення місцевого плану управління відходами, удосконалення послуг, розвиток роздільного збирання,

ліквідацію несанкціонованих звалищ, рекультивацію відповідних ділянок і підвищення екологічної обізнаності населення. Стратегія визначає пріоритети розвитку цієї сфери, але не замінює спеціального плану управління відходами.

У частині збереження біорізноманіття враховуються Стратегія збереження біологічного різноманіття України на період до 2035 року, регіональні матеріали формування екомережі та документи щодо створення й охорони об'єктів ПЗФ. Вони мають значення для збереження оселищ, екологічних зв'язків і природних ландшафтів під час розвитку інфраструктури та рекреації.

На місцевому рівні враховано Програму охорони навколишнього природного середовища Великосеверинівської громади на 2024–2026 роки, затверджену рішенням сільської ради від 22.12.2023 № 1444; Програму «Питна вода» на 2024–2026 роки — рішення № 1443; Програму благоустрою населених пунктів на 2024–2026 роки — рішення № 1442; програму розвитку земельних відносин та розроблення містобудівної документації на 2024–2026 роки — рішення № 1438, з урахуванням внесених змін. Заходи Стратегії зіставляються з цими програмами в межах строків їх дії. Для подальшого періоду необхідне забезпечення наступності відповідних заходів у місцевому програмуванні та бюджетному плануванні.

Просторові рішення зіставляються із затвердженою містобудівною та землевпорядною документацією, встановленими обмеженнями у використанні земель і природоохоронними режимами. Передбачене Планом заходів розроблення комплексного плану просторового розвитку у 2027 році має забезпечити подальшу деталізацію територіальних рішень. СЕО Стратегії не замінює СЕО містобудівної документації та не засвідчує погодження конкретних ділянок забудови.

Стратегія та План заходів формують змістову основу для визначення пріоритетів місцевих програм, середньострокового бюджетного планування та підготовки публічних інвестиційних проєктів. Такі рішення мають враховувати стратегічну доцільність, суспільні результати, екологічні наслідки та подальші витрати на експлуатацію об'єктів. Включення проєкту до Плану заходів не гарантує фінансування і не замінює процедур його підготовки, оцінювання та відбору.

Документи з різними строками дії враховуються в межах відповідного періоду. Під час виконання Стратегії після 2027 року необхідно враховувати нові документи державного й регіонального планування та зміни законодавства.

1.6. Узгодженість Стратегії із цілями документів вищого рівня.

Стратегічне бачення розвитку Великосеверинівської сільської територіальної громади до 2030 року реалізуватиметься через досягнення таких стратегічних і оперативних цілей та завдань:

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання
1.Конкурентоспроможна економіка та якісна інфраструктура громади	1.1.Розвиток малого й середнього бізнесу та залучення інвестицій	1.1.1. Створення сприятливих умов для розвитку МСП (інформаційно-консультативна підтримка, допомога у залученні грантів та стимулювання сфери послуг і торгівлі)

		1.1.2. Надання підтримки ветеранам та їхнім родинам у започаткуванні та розширенні власної справи
		1.1.3. Запровадження інструментів інвестиційної привабливості
		1.1.4. Популяризація природної та історико-культурної спадщини громади, створення туристичних маршрутів
	1.2.Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади	1.2.1.Модернізація дорожньо-транспортної мережі — проведення ремонтів доріг комунальної власності, облаштування пішохідної інфраструктури
		1.2.2.Оновлення та розвиток комунальних інженерних мереж — модернізація систем водопостачання та водовідведення, розширення енергоефективного вуличного освітлення, впровадження заходів із термомодернізації комунальних об'єктів та вдосконалення системи поводження з відходами
		1.2.3.Просторове планування та впорядкування громадських просторів — забезпечення населених пунктів сучасною містобудівною документацією, розвиток елементів благоустрою та створення безпечних, інклюзивних і доступних публічних зон
		1.2.4. Створення умов для розвитку та покращення матеріально-технічної бази комунальних підприємств
2. Розвиток людського капіталу, якісні соціальні послуги та комфортна громада	2.1. Підвищення якості та доступності соціальних, медичних і адміністративних послуг	2.1.1.Запровадження ефективної системи надання адміністративних послуг у громаді
		2.1.2.Розширення переліку соціальних послуг для різних категорій населення
		2.1.3.Покращення механізму інформування громадськості про соціальні послуги
		2.1.4.Надання доступних, високоякісних медичних послуг
	2.2. Розвиток доступної та сучасної освітньої і культурної сфери громади	2.2.1.Проведення капітальних та поточних ремонтів, термомодернізація, оснащення шкіл,

		садочків та закладів культури сучасним обладнанням, цифровою технікою та інтерактивними засобами навчання
		2.2.2.Облаштування сучасних укриттів у навчальних та культурних закладах, забезпечення доступності (безбар'єрності) та розвиток інклюзивно-ресурсного середовища для дітей із особливими освітніми потребами
		2.2.3.Розвиток сучасних багатофункціональних культурних центрів, креативних просторів (хабів) та молодіжних осередків з урахуванням запитів усіх вікових груп громади
		2.2.4.Впровадження інноваційних навчальних методик (включаючи STEAM-освіту), стимулювання безперервного підвищення кваліфікації педагогічних і культурних працівників та розвиток позашкільної освіти
		2.2.5.Покращення якості та доступності спортивно-оздоровчих послуг
		2.2.6.Розвиток кіноініціатив як інструменту згуртування
	2.3.Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя	2.3.1. Облаштування та модернізація укриттів у закладах охорони здоров'я, соціальної сфери та адміністративних об'єктах громади
		2.3.2.Ліквідація стихійних сміттєзвалищ, благоустрій і захист водойм та розширення зелених зон громади
		2.3.3.Впровадження заходів з енергоефективності, залучення відновлювальних джерел енергії (сонячні станції) та забезпечення автономності об'єктів соціальної інфраструктури
		2.3.4. Забезпечення безбар'єрності, інклюзивності та доступності об'єктів громадської інфраструктури, вулично-дорожньої мережі та публічних просторів громади
	2.4.Соціальна реінтеграція, підтримка ветеранів та ВПО, розвиток реабілітаційних послуг	2.4.1. Створення системи комплексної підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей.

		2.4.2. Забезпечення доступу до фізичної, психологічної та соціальної реабілітації; придбання/оновлення обладнання; облаштування безбар'єрного доступу; співпраця із закладами охорони здоров'я та реабілітаційними установами; організація направлення та супроводу отримувачів послуг.
		2.4.3. Соціальний супровід ВПО; інформаційні та консультаційні послуги; заходи соціальної адаптації; культурні, освітні та інтеграційні заходи; сприяння працевлаштуванню; підтримка сімей з дітьми та інших вразливих категорій ВПО.
3. Цифрова трансформація та впровадження смарт-технологій	3.1. Комплексна діджиталізація та розбудова смарт-інфраструктури громади	3.1.1. Впровадження інтелектуального вуличного освітлення, цифрових систем обліку енергоресурсів та розгортання Геоінформаційної системи (ГІС) для ефективного управління майном і землями
		3.1.2. Створення системи інтелектуального відеоспостереження та впровадження сучасних автоматизованих систем оповіщення населення
		3.1.3. Розширення переліку онлайн-послуг ЦНАП, діджиталізація закладів освіти та медицини, впровадження єдиного мобільного застосунку (чат-бота) громади й інструментів електронного врядування

Аналіз відповідності Стратегії розвитку Великосеверинівської ТГ із Стратегією розвитку Кіровоградської області та Державної стратегії регіонального розвитку.

Стратегічні та оперативні цілі стратегії розвитку Великосеверинівської ТГ / Стратегічні та оперативні цілі стратегії регіонального розвитку Кіровоградської області	**СЦ 1. Конкурентоспроможна економіка та якісна інфраструктура громади**	ОЦ 1.1. Розвиток малого й середнього бізнесу та залучення інвестицій	ОЦ 1.2. Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади	**СЦ 2. Розвиток людського капіталу, якісні соціальні послуги та комфортна громада**	ОЦ 2.1. Підвищення якості та доступності соціальних, медичних і адміністративних послуг	ОЦ 2.2. Розвиток доступної та сучасної освітньої і культурної сфери громади	ОЦ 2.3. Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя	ОЦ 2.4. Соціальна реінтеграція, підтримка ветеранів та ВПО, розвиток реабілітаційних послуг	**СЦ 3. Цифрова трансформація та впровадження смарт-технологій**	ОЦ 3.1. Комплексна діджиталізація та розбудова смарт-інфраструктури громади
СЦ 1. "Конкурентоспроможна інноваційно-спрямована економіка, яка розвивається на засадах смарт-спеціалізації"	++								-	
ОЦ 1.1. Активізація інвестиційної діяльності, розбудова екосистеми сприяння залученню інвесторів у відновлення/модернізацію економіки області"		++	+							+

Стратегічні та оперативні цілі стратегії розвитку Великосеверинівської ТГ / Стратегічні та оперативні цілі стратегії регіонального розвитку Кіровоградської області	**СЦ 1. Конкурентоспроможна економіка та якісна інфраструктура громади**	ОЦ 1.1. Розвиток малого й середнього бізнесу та залучення інвестицій	ОЦ 1.2. Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади	**СЦ 2. Розвиток людського капіталу, якісні соціальні послуги та комфортна громада**	ОЦ 2.1. Підвищення якості та доступності соціальних, медичних і адміністративних послуг	ОЦ 2.2. Розвиток доступної та сучасної освітньої і культурної сфери громади	ОЦ 2.3. Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя	ОЦ 2.4. Соціальна реінтеграція, підтримка ветеранів та ВПО, розвиток реабілітаційних послуг	**СЦ 3. Цифрова трансформація та впровадження смарт-технологій**	ОЦ 3.1. Комплексна діджиталізація та розбудова смарт-інфраструктури громади
ОЦ 1.2. "Розвиток підприємництва – ключ до економічного зростання регіону"		++								
ОЦ 1.3. "Розвиток існуючих та створення нових високотехнологічних виробництв з урахуванням засад смартспеціалізації"		+								++
СЦ 2. "Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення"				++						
ОЦ 2.1. "Якісна освіта для всіх"						++				

Стратегічні та оперативні цілі стратегії розвитку Великосеверинівської ТГ / Стратегічні та оперативні цілі стратегії регіонального розвитку Кіровоградської області	**СЦ 1. Конкурентоспроможна економіка та якісна інфраструктура громади**	ОЦ 1.1. Розвиток малого й середнього бізнесу та залучення інвестицій	ОЦ 1.2. Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади	**СЦ 2. Розвиток людського капіталу, якісні соціальні послуги та комфортна громада**	ОЦ 2.1. Підвищення якості та доступності соціальних, медичних і адміністративних послуг	ОЦ 2.2. Розвиток доступної та сучасної освітньої і культурної сфери громади	ОЦ 2.3. Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя	ОЦ 2.4. Соціальна реінтеграція, підтримка ветеранів та ВПО, розвиток реабілітаційних послуг	**СЦ 3. Цифрова трансформація та впровадження смарт-технологій**	ОЦ 3.1. Комплексна діджиталізація та розбудова смарт-інфраструктури громади
ОЦ 2.2. "Міцне здоров'я – шлях до стабілізації демографічної ситуації"					++			+		
ОЦ 2.3. "Створення умов для підвищення добробуту та соціальної адаптації вразливих категорій населення, формування інклюзивного середовища"					++	+		++		
ОЦ 2.4. "Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади за місцем їх перебування"					++		+	++		

Стратегічні та оперативні цілі стратегії розвитку Великосеверинівської ТГ / Стратегічні та оперативні цілі стратегії регіонального розвитку Кіровоградської області	**СЦ 1. Конкурентоспроможна економіка та якісна інфраструктура громади**	ОЦ 1.1. Розвиток малого й середнього бізнесу та залучення інвестицій	ОЦ 1.2. Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади	**СЦ 2. Розвиток людського капіталу, якісні соціальні послуги та комфортна громада**	ОЦ 2.1. Підвищення якості та доступності соціальних, медичних і адміністративних послуг	ОЦ 2.2. Розвиток доступної та сучасної освітньої і культурної сфери громади	ОЦ 2.3. Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя	ОЦ 2.4. Соціальна реінтеграція, підтримка ветеранів та ВПО, розвиток реабілітаційних послуг	**СЦ 3. Цифрова трансформація та впровадження смарт-технологій**	ОЦ 3.1. Комплексна діджиталізація та розбудова смарт-інфраструктури громади
ОЦ 2.5. "Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей"					++		+			
ОЦ 2.6. "Розвиток культурного потенціалу та збереження культурної спадщини"						++				
СЦ 3. "Сталий розвиток усіх територій"	+			+					-	
ОЦ 3.1. "Впровадження інструментів ефективного адміністративного менеджменту, розвиток громад та					++			+		++

Стратегічні та оперативні цілі стратегії розвитку Великосеверинівської ТГ / Стратегічні та оперативні цілі стратегії регіонального розвитку Кіровоградської області	**СЦ 1. Конкурентоспроможна економіка та якісна інфраструктура громади**	ОЦ 1.1. Розвиток малого й середнього бізнесу та залучення інвестицій	ОЦ 1.2. Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади	**СЦ 2. Розвиток людського капіталу, якісні соціальні послуги та комфортна громада**	ОЦ 2.1. Підвищення якості та доступності соціальних, медичних і адміністративних послуг	ОЦ 2.2. Розвиток доступної та сучасної освітньої і культурної сфери громади	ОЦ 2.3. Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя	ОЦ 2.4. Соціальна реінтеграція, підтримка ветеранів та ВПО, розвиток реабілітаційних послуг	**СЦ 3. Цифрова трансформація та впровадження смарт-технологій**	ОЦ 3.1. Комплексна діджиталізація та розбудова смарт-інфраструктури громади
соціальна згуртованість"										
ОЦ 3.2. "Стимулювання економічної активності громад, насамперед в перспективних для відповідних територій сферах господарської діяльності"		++	+							
ОЦ 3.3. " Розвиток житлово-комунальної, енергетичної та логістичної			++				+			

Стратегічні та оперативні цілі стратегії розвитку Великосеверинівської ТГ / Стратегічні та оперативні цілі стратегії регіонального розвитку Кіровоградської області	**СЦ 1. Конкурентоспроможна економіка та якісна інфраструктура громади**	ОЦ 1.1. Розвиток малого й середнього бізнесу та залучення інвестицій	ОЦ 1.2. Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади	**СЦ 2. Розвиток людського капіталу, якісні соціальні послуги та комфортна громада**	ОЦ 2.1. Підвищення якості та доступності соціальних, медичних і адміністративних послуг	ОЦ 2.2. Розвиток доступної та сучасної освітньої і культурної сфери громади	ОЦ 2.3. Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя	ОЦ 2.4. Соціальна реінтеграція, підтримка ветеранів та ВПО, розвиток реабілітаційних послуг	**СЦ 3. Цифрова трансформація та впровадження смарт-технологій**	ОЦ 3.1. Комплексна діджиталізація та розбудова смарт-інфраструктури громади
інфраструктури територій"										
ОЦ 3.4. "Розвиток безпекової інфраструктури"							++			
ОЦ 3.5. "Цифрова трансформація, розвиток інформаційних технологій"					+					++
СЦ 4. "Збереження екосистем та поліпшення екологічної інфраструктури"				+						

Стратегічні та оперативні цілі стратегії розвитку Великосеверинівської ТГ / Стратегічні та оперативні цілі стратегії регіонального розвитку Кіровоградської області	**СЦ 1. Конкурентоспроможна економіка та якісна інфраструктура громади**	ОЦ 1.1. Розвиток малого й середнього бізнесу та залучення інвестицій	ОЦ 1.2. Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади	**СЦ 2. Розвиток людського капіталу, якісні соціальні послуги та комфортна громада**	ОЦ 2.1. Підвищення якості та доступності соціальних, медичних і адміністративних послуг	ОЦ 2.2. Розвиток доступної та сучасної освітньої і культурної сфери громади	ОЦ 2.3. Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя	ОЦ 2.4. Соціальна реінтеграція, підтримка ветеранів та ВПО, розвиток реабілітаційних послуг	**СЦ 3. Цифрова трансформація та впровадження смарт-технологій**	ОЦ 3.1. Комплексна діджиталізація та розбудова смарт-інфраструктури громади
ОЦ 4.1. "Розвиток екомережі та збереження біорізноманіття"							++			
ОЦ 4.2. "Зменшення екологічного навантаження на довкілля"			+				++			

Таблиця. Узгодженість Стратегії розвитку Великосеверинівської ТГ до 2030 року та Державної стратегії регіонального розвитку до 2027 року

Стратегічні та оперативні цілі стратегії розвитку Великосеверинівська ТГ / Стратегічні та оперативні цілі Державної стратегії регіонального розвитку	**СЦ 1. Конкурентоспроможна економіка та якісна інфраструктура громади**	ОЦ 1.1. Розвиток малого й середнього бізнесу та залучення інвестицій.	ОЦ 1.2. Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади	**СЦ 2. Розвиток людського капіталу, якісні соціальні послуги та комфортна громада**	ОЦ 2.1. Підвищення якості та доступності соціальних, медичних і адміністративних послуг.	ОЦ 2.2. Розвиток доступної та сучасної освітньої і культурної сфери громади	ОЦ 2.3. Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя.	ОЦ 2.4. Соціальна реінтеграція, підтримка ветеранів та ВПО, розвиток реабілітаційних послуг	**СЦ 3. Цифрова трансформація та впровадження смарт-технологій**	ОЦ 3.1. Комплексна діджиталізація та розбудова смарт-інфраструктури громади
СЦ 1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	+			++					+	
ОЦ 1. Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь		+	++			++	++			+
ОЦ 2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах					++	++		+		++
ОЦ 3. Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення		+			++	+	+	++		

Стратегічні та оперативні цілі стратегії розвитку Великосеверинівська ТГ / Стратегічні та оперативні цілі Державної стратегії регіонального розвитку	**СЦ 1. Конкурентоспроможна економіка та якісна інфраструктура громади**	ОЦ 1.1. Розвиток малого й середнього бізнесу та залучення інвестицій.	ОЦ 1.2. Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади	**СЦ 2. Розвиток людського капіталу, якісні соціальні послуги та комфортна громада**	ОЦ 2.1. Підвищення якості та доступності соціальних, медичних і адміністративних послуг.	ОЦ 2.2. Розвиток доступної та сучасної освітньої і культурної сфери громади	ОЦ 2.3. Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя.	ОЦ 2.4. Соціальна реінтеграція, підтримка ветеранів та ВПО, розвиток реабілітаційних послуг	**СЦ 3. Цифрова трансформація та впровадження смарт-технологій**	ОЦ 3.1. Комплексна діджиталізація та розбудова смарт-інфраструктури громади
СЦ 2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів				+					+	
ОЦ 1. Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів		+	++		+	+	++	+		+
ОЦ 2. Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка		++	+							+
СЦ 3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування	++								++	
ОЦ 1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування кращих практик ЄС					++			+		++
ОЦ 2. Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями		++	+		+		+			++

Узгодженість Стратегії оцінюється шляхом змістового зіставлення її цілей, завдань і заходів із пріоритетами державного, регіонального та галузевого планування. Таке зіставлення характеризує спрямованість ДДП і не є підтвердженням уже досягнутих екологічних результатів.

Таблиця Зіставлення положень Стратегії з пріоритетами документів вищого рівня.

Напрям	**Документи та орієнтири**	**Відповідні положення Стратегії та Плану заходів**	**Екологічні умови реалізації**
Економічний розвиток та інвестиції	Державна й обласна стратегії регіонального розвитку	Стратегічна ціль 1; підтримка бізнесу, залучення інвестицій, розвиток послуг і туризму	Врахування ресурсних обмежень, санітарних вимог і природоохоронних режимів під час відбору та розміщення проєктів
Водопостачання та водовідведення	Державна екологічна політика; ПУРБ Південного Бугу на 2025–2030 роки	Завдання 1.2.2; модернізація водопостачання у Созонівці й Високих Байраках, очисні споруди у Созонівці та Оситняжці	Забезпечення якості питної води й очищення стоків, запобігання забрудненню вод, належне управління осадом
Управління відходами	Національний і регіональний плани управління відходами	Завдання 1.2.2 та 2.3.2; удосконалення послуг, рекультивація звалищ	Узгодження з регіональною та кластерною системою, розроблення місцевого плану, роздільне збирання, належне передавання відходів і запобігання повторному засміченню

Напрям	Документи та орієнтири	Відповідні положення Стратегії та Плану заходів	Екологічні умови реалізації
Енергоефективність та кліматична стійкість	Державна кліматична політика; державні й регіональні пріоритети ресурсоефективності	Завдання 2.3.3 та 3.1.1; СЕС, термомодернізація, енергоефективне освітлення, облік ресурсів	Оцінювання фактичного енергозбереження, безпечне розміщення обладнання, управління відпрацьованими компонентами, адаптація до спеки та посух
Природні території та рекреація	Державна екологічна політика; Стратегія збереження біорізноманіття до 2035 року	Завдання 1.1.4 та 2.3.2; туристичні маршрути, захист водойм, зелені зони й парковий простір	Дотримання режимів ПЗФ, збереження оселищ і насаджень, уникнення надмірного рекреаційного навантаження
Просторове планування та інфраструктура	Державна й обласна стратегії регіонального розвитку	Оперативна ціль 1.2; комплексний план просторового розвитку, модернізація доріг і комунальних мереж	Врахування водоохоронних, санітарних, природоохоронних та інших обмежень, сумісності із житловою забудовою
Здоров’я населення та безпечне середовище	Стратегія людського розвитку; державна й обласна стратегії розвитку; Цілі сталого розвитку	Оперативні цілі 2.1–2.4; медичні, соціальні й реабілітаційні послуги, укриття, безбар’єрність; водогосподарські та санітарні заходи	Урахування якості води, повітря і ґрунтів, фізичних факторів та потреб вразливих груп; оцінювання можливого зменшення ризиків для здоров’я

Напрям	Документи та орієнтири	Відповідні положення Стратегії та Плану заходів	Екологічні умови реалізації
Цифровізація управління	Державна й обласна стратегії регіонального розвитку	Оперативна ціль 3.1; ГІС, облік енергоресурсів, електронні послуги та оповіщення	Використання достовірних просторових даних, облік екологічних обмежень, належне управління електронними відходами

Найбільш безпосередня природоохоронна спрямованість простежується у завданнях **1.2.2** щодо комунальних мереж і відходів, **2.3.2** щодо ліквідації стихійних звалищ, захисту водойм і зелених зон та **2.3.3** щодо енергоефективності й відновлюваної енергії.

Завдання **1.2.3** із просторового планування та 3.1.1 із впровадження ГІС і цифрового обліку ресурсів створюють інструменти для врахування обмежень і підвищення ефективності управління територією.

Водночас розвиток бізнесу, туризму й нової інфраструктури може супроводжуватися збільшенням споживання ресурсів, утворення відходів та локального навантаження. Тому узгодженість загальних цілей доповнюється оцінюванням конкретних рішень, визначенням екологічних умов їх виконання та вимірюваних показників результативності.

Для водогосподарських заходів такими показниками можуть бути якість питної води, обсяг і якість очищення стоків; для відходів — охоплення населення послугою та площа відновлених ділянок; для енергоефективності — зміна фактичного енергоспоживання. Конкретний склад показників визначається у розділі моніторингу з урахуванням доступності вихідних даних і можливостей громади.

1.7. Значення СЕО для реалізації документа державного планування.

Результати СЕО використовуються для уточнення положень Стратегії та Плану заходів до їх затвердження, визначення екологічних умов реалізації рішень і формування системи моніторингу.

Для Великосеверинівської громади практичне значення СЕО полягає у поєднанні модернізації інфраструктури з поліпшенням якості водопостачання, очищення стічних вод, санітарного стану населених пунктів та ефективності використання ресурсів.

Приміське розташування потребує узгодження економічних і транспортних можливостей із забезпеченням прийнятних умов проживання. Значна частка аграрних земель, наявність водотоків і природоохоронних територій зумовлюють необхідність врахування охорони ґрунтів, водозборів та природних оселищ під час залучення інвестицій, благоустрою й розвитку рекреації.

СЕО допомагає визначати пріоритетність заходів, оцінювати їх супутні наслідки та уникати перенесення забруднення між компонентами довкілля. Зокрема, модернізація очисних споруд потребує належного управління осадом, рекультивація звалищ — контролю способу робіт і повторного засмічення, а встановлення енергетичного обладнання — планування безпечної експлуатації та поводження з ним після завершення строку служби.

Окреме значення має встановлення зв’язку між досягненням цілей Стратегії та змінами умов проживання і здоров’я населення. Для водопостачання, водовідведення, відходів і благоустрою оцінюються не лише виконані роботи, а й очікувані санітарні результати: безпечність води, зменшення неорганізованих скидів, усунення накопичень відходів і поліпшення стану громадських територій.

Моніторинг наслідків реалізації ДДП має спиратися на показники, які громада, комунальні підприємства та відповідні установи можуть регулярно отримувати. Він охоплює доступні показники якості довкілля, виконання природоохоронних заходів та узагальнені показники здоров’я населення. Результати використовуються для виявлення непередбачених негативних наслідків і своєчасного коригування заходів у межах повноважень замовника.

Виявлені інформаційні прогалини відображаються у звіті із зазначенням їхнього значення для оцінювання. Заплановані майбутні спостереження не подаються як уже проведені дослідження або підтвердження відсутності ризику.

Детальна характеристика поточного стану довкілля та здоров’я населення, прогноз без затвердження ДДП, аналіз екологічних проблем і сильних та слабких сторін екологічної ситуації, оцінювання наслідків, виправданих альтернатив, заходів запобігання й порядку моніторингу розкриваються у відповідних наступних розділах звіту про СЕО.

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).

2.1. Географічне положення, адміністративно-територіальний устрій та демографія.

2.1.1. Географічне положення та просторове розташування.

Великосеверинівська сільська територіальна громада розташована в центральній частині України, у Кропивницькому районі Кіровоградської області, безпосередньо поблизу міста Кропивницького. Адміністративним центром є село Велика Северинка. Код територіальної громади за КАТОТТГ — **UA35040050000013889**. До її складу входять 11 сільських населених пунктів.

За даними проєкту Стратегії розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року, площа території становить **22 120,38 га, або 221,2038 км²**. Відстань від адміністративного центру громади до міста Кропивницького у Стратегії визначена як 13,6 км.

Приміське положення визначає тісні господарські, трудові, освітні та соціальні зв'язки з обласним центром. Воно створює можливості для розвитку підприємництва, торгівлі, послуг і залучення інвестицій, одночасно зумовлюючи необхідність врахування транспортного навантаження, розвитку забудови та використання спільної інфраструктури. Близькість Кропивницького також впливає на щоденну мобільність населення та доступність спеціалізованої медичної допомоги, освіти й інших послуг.

2.1.2. Межі території та суміжні громади.

Сучасний склад громади сформовано в межах адміністративно-територіальних змін 2020 року. За матеріалами Стратегії, до раніше об'єднаних територій Великосеверинівської та Оситнязької сільських рад приєднано території Созонівської та Високобайрацької сільських рад.

Зараз громада складається з 11 сіл, а саме: с.Велика Северинка, с. Лозуватка, с.Підгайці, с.Кандаурове, с.Оситняжка, с.Петрове, с.Високі Байраки, с.Андросове, с.Рожнятівка, с.Червоний Кут, с.Созонівка.

До суміжних також віднесено Олександрівську селищну, Знам'янську міську, Суботцівську, Катеринівську та Аджамську сільські громади.

2.1.3. Адміністративно-територіальний устрій.

Адміністративне обслуговування території здійснюється через центральну адміністративну територію та три старостинські округи: Оситнязький, Високобайрацький і Созонівський. Такий склад підтверджується рішенням

сільської ради від 07.10.2021 № 774 та оприлюдненими відомостями про виконавчий комітет.

Таблиця 2.1. Адміністративний склад і розподіл населення Великосеверинівської громади.

Адміністративна територія / старостинський округ	**Населені пункти**	**Населення станом на 01.01.2026, осіб**	**Частка населення громади, %**
Центральна адміністративна територія	Велика Северинка, Підгайці, Лозуватка, Кандаурове	2 551	39,14
Оситнязький старостинський округ	Оситняжка, Петрове	905	13,88
Високобайрацький старостинський округ	Високі Байраки, Андросове, Рожнятівка, Червоний Кут	757	11,61
Созонівський старостинський округ	Созонівка	2 305	35,36
Разом	**11 населених пунктів**	**6 518**	**100,00***

За прийнятими показниками площі й населення середня густота становить близько **29,5 особи/км².** Розселення характеризується значною нерівномірністю: у центральній адміністративній території та Созонівці разом зосереджено 4 856 осіб, або близько **74,5% населення громади**. Це визначає концентрацію потреб у водопостачанні, водовідведенні, управлінні відходами та громадській інфраструктурі. Водночас у малочисельних селах особливе значення має територіальна доступність базових послуг.

2.1.4. Транспортне сполучення та логістика.

Транспортна зв’язаність забезпечується автомобільними дорогами державного й місцевого значення, комунальною вулично-дорожньою мережею та залізничною інфраструктурою. Основним автомобільним напрямком, визначеним у

Стратегії, є **Н-14 Олександрівка — Кропивницький — Миколаїв**. За місцевими матеріалами, протяжність її ділянки на території громади становить близько 12 км.

Сполучення з Кропивницьким доповнює обласна дорога місцевого значення **О120808 Кропивницький — Підгайці — вихід на автомобільну дорогу**, позначену у старіших документах як М-12. У Стратегії довжина відповідної ділянки визначена приблизно у 2 км. Індекс О120808 підтверджується рішеннями сільської ради. Згадку М-12 необхідно актуалізувати з урахуванням сучасної мережі дороги М-30; довжина її ділянки саме в межах громади у наданих матеріалах не визначена.

Загальна протяжність **вулиць і доріг комунальної власності становить 114,85 км**, з яких 54,9 км мають асфальтобетонне, 49,8 км — щебеневе покриття. Тип покриття решти 10,15 км у тексті Стратегії не деталізований. Протяжність тротуарів та пішохідних доріжок становить 6 км і враховується окремо.

Асфальтобетонні й щебеневі ділянки разом становлять 104,7 км, або 91,16% комунальної мережі. Цей показник характеризує матеріал покриття, а не його технічну справність. Громада вказує на потребу поточних і капітальних ремонтів окремих місцевих доріг, проведення грейдерування та ремонтних робіт у межах бюджетних можливостей. Підтверджених даних про відсоток доріг у незадовільному стані немає.

Рух транспорту є джерелом вихлопних викидів, шуму, зношування шин, гальм і дорожнього покриття, а також повторного підняття пилу. Дорожній пил може містити фракції PM_{10} і $PM_{2.5}$; його утворення залежить від забрудненості та вологості поверхні, інтенсивності руху, швидкості й частки важкого транспорту. Нерівності покриття можуть спричиняти додаткові розгони, гальмування та шум.

У наданій Стратегії та опрацьованих відкритих матеріалах не виявлено локальних протоколів вимірювання PM_{10}, $PM_{2.5}$ і транспортного шуму, достатніх для кількісної характеристики всієї громади. Тому зазначені впливи розглядаються як потенційні чинники навантаження, без тверджень про встановлені перевищення нормативів.

Автобусне сполучення орієнтоване переважно на Кропивницький і представлене напрямками **Велика Северинка — Кропивницький, Оситняжка — Кропивницький та Кропивницький — Созонівка**. Маршрутна таблиця підтверджує обслуговування Великої Северинки, Підгайців, Лозуватки, Оситняжки та Созонівки. Фактична доступність залежить від частоти рейсів, відстані до зупинок, можливості пересадок і пристосованості транспорту до потреб маломобільних людей.

На території села Високі Байраки розташована **залізнична станція Канатове**. Її належність до території громади підтверджується офіційними повідомленнями сільської ради. Залізнична інфраструктура також враховується як можливе локальне джерело шуму та вібрації.

2.1.5. Демографічний потенціал.

У громаді обліковується 3 087 чоловіків — 47,36% та 3 431 жінка — 52,64%. Чисельність дітей шкільного віку становить 921 особу, людей пенсійного віку — 1

616 осіб, або відповідно 14,13% та 24,79% населення. Наявність цих груп зумовлює потребу в доступній медичній допомозі, безпечних пішохідних маршрутах, регулярному транспортному обслуговуванні та безбар'єрному середовищі.

Демографічна таблиця Стратегії за 2025 рік містить 6 народжень і 84 смерті, що відповідає природному скороченню на 78 осіб. Зафіксовано 171 прибулу та 213 вибулих осіб; міграційне сальдо становить –42 особи. Сукупне зменшення за цими показниками — 120 осіб. Вони характеризують демографічну вразливість громади, однак потребують зіставлення з обліком населення на початок і кінець року.

Стратегія також наводить 280 зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб.

2.2. Геологічна будова, тектоніка, корисні копалини та радіаційний чинник.

2.2.1. Геоструктурна приналежність території.

Територія Великосеверинівської сільської територіальної громади розташована в межах **Українського щита — піднятої ділянки докембрійського кристалічного фундаменту Східноєвропейської платформи.** За геоструктурною характеристикою вона належить до Кіровоградського тектонічного блоку. Геологічна будова визначає склад материнських порід, умови формування підземних вод, розміщення корисних копалин та природні передумови радіаційного впливу.

2.2.2. Склад кристалічного фундаменту та осадового чохла.

У місцевих містобудівних матеріалах, оприлюднених Великосеверинівською сільською радою, кристалічну основу території Великої Северинки описано як комплекс **гнейсів, кристалічних сланців та гранітів**, перекритий молодшими відкладами. Це узгоджується з результатами геолого-гідрогеологічних досліджень району Кропивницького, які характеризують його неглибоким заляганням докембрійських порід, наявністю кори вивітрювання та відносно малопотужним осадовим чохлом.

Кристалічні породи мають неоднорідну тріщинуватість. Їхня верхня частина зазнала вивітрювання, внаслідок чого сформувалися розущільнені та частково змінені породи. Зони тріщинуватості й кора вивітрювання відіграють важливу роль у русі підземних вод та ґрунтових газів.

Осадовий чохол представлений відкладами **палеогенового, неогенового та четвертинного віку**. У приповерхневій частині поширені лесові породи, які є основою ґрунтоутворення на значній частині території. У долинах водотоків і пониженнях рельєфу формуються відмінні умови накопичення та зволоження осадового матеріалу. Розчленування поверхні долинами й балками зумовлює просторову мінливість потужності пухких відкладів та наближення кристалічної основи до поверхні на ерозійно розкритих ділянках.

Місцеві матеріали детального планування характеризують лес як тонкопористу породу, схильну до розмивання на схилах. Отже, для громади

геологічно обумовлене значення мають ерозія, збереження рослинного покриву схилів і належне відведення поверхневих вод. Під час освоєння ділянок властивості лесових товщ також необхідно враховувати у рішеннях щодо фундаментів, водонесучих мереж і запобігання локальному перезволоженню.

Наведені у Стратегії глибини водоносного горизонту **5–12 м** характеризують місцеві умови залягання води, а не глибину покрівлі кристалічного фундаменту. У матеріалах детального планування поблизу Великої Северинки для ґрунтових вод зазначено глибини **3–14 м на підвищених ділянках та 0–1,5 м у заплавах**. Ці значення відображають залежність водного режиму від рельєфу й стосуються території відповідного дослідження.

Практичне значення кристалічного фундаменту полягає також у формуванні водоносного горизонту його верхньої тріщинуватої зони. У науковій публікації Ю. Ф. Руденка, Н. А. Юркової, О. В. Гураля та В. Ю. Саприкіна, опублікованій у журналі «Мінеральні ресурси України» у 2024 році, розглянуто **Інгульську та Кандаурівську ділянки Кіровоградського родовища підземних вод**, розташовані приблизно за 10 км на північ від Кропивницького, біля Великої Северинки. Автори відносять район до області тріщинних вод Українського щита; водоносними є як осадові відклади, так і тріщинуваті кристалічні породи та їхня кора вивітрювання. Ці результати підтверджують ресурсне значення підземних вод для території та важливість охорони зон їх живлення.

2.2.3. Родовища корисних копалин та стан їх розробки.

Особливістю території Великої Северинки та прилеглого району є поєднання ресурсів підземних вод із урановорудною спеціалізацією кристалічного фундаменту. В офіційних матеріалах Держгеонадр до портфеля інвестиційних проєктів щодо критичних сировинних ресурсів включено **Северинське та Підгайцівське родовища уранових руд**. У частині геологічних та інвестиційних матеріалів для першого об’єкта використовується назва «Северинівське».

В інвестиційних матеріалах НАК «Надра України» Северинівське родовище розглядається разом із Підгайцівською ділянкою. Водночас включення об’єкта до інвестиційного портфеля характеризує його ресурсне значення та можливість подальшого освоєння, але не засвідчує фактичного видобування.

За офіційною доповіддю Державної інспекції ядерного регулювання України за 2020 рік, **Северинське родовище перебувало в резерві.** У цій самій доповіді розроблення Мічурінського й Центрального родовищ пов’язане з Інгульською шахтою. Тому їх не слід ототожнювати із Северинським родовищем або автоматично поширювати характеристики діючої шахти на всю Великосеверинівську громаду.

Таблиця 2.2. Геологічні ресурси, значущі для характеристики території.

Об’єкт або група ресурсів	Підтверджена характеристика	Значення
Северинське / Северинівське родовище	Уранові руди; у доповіді Держатомрегулювання за 2020 рік — резервне родовище; представлене в інвестиційних матеріалах Держгеонадр	Урахування урановорудної спеціалізації, геологорозвідувального освоєння та радіаційного контролю при подальших рішеннях щодо використання території
Підгайцівське родовище / ділянка	Уранові руди; представлене в офіційних інвестиційних матеріалах	Урахування ресурсного значення та можливих просторових обмежень
Інгульська й Кандаурівська ділянки Кіровоградського родовища підземних вод	Геолого-гідрогеологічно досліджені ділянки біля Великої Северинки	Охорона підземних вод, водозаборів і територій живлення
Кристалічні та осадові породи	Граніти, гнейси, сланці, лесові й інші осадові відклади	Інженерно-геологічні властивості, ерозійна вразливість, природна радіоактивність матеріалів

2.2.4. Радіаційно-екологічний стан території.

Природна радіоактивність території пов’язана з радіонуклідами, що містяться у породах і продуктах їх вивітрювання. При цьому зовнішнє гамма-випромінювання та накопичення радону у приміщеннях є різними складовими опромінення населення й оцінюються окремо.

Як регіональний орієнтир можна використати оприлюднені матеріали СЕО Програми економічного і соціального розвитку Кіровоградської області на 2026 рік. У них наведено показник радіаційного фону у Кропивницькому — **0,114 мкЗв/год станом на 27 вересня 2025 року**. Цей результат характеризує конкретний пункт і дату спостереження та використовується для опису регіонального контексту, без перенесення числового значення на всі населені пункти Великосеверинівської громади.

Геологічно обумовленим чинником є **потенційна радонова небезпека**. Радон-222 утворюється у природному ланцюгу розпаду урану-238 через радій-226. Із порід і ґрунтів він може надходити до ґрунтового повітря, переміщуватися проникними зонами та потрапляти до будівель через тріщини, стики й місця введення комунікацій. Його накопичення залежить не лише від геології, а й від конструкції будівлі, контакту з ґрунтом та вентиляції. За висновками ВООЗ, тривале вдихання радону та продуктів його розпаду підвищує ризик раку легень.

Для Великосеверинівської громади радоновий чинник має обґрунтоване геологічне значення через належність до Українського щита, тріщинуватість фундаменту та урановорудну спеціалізацію прилеглого району. Це є підставою для пріоритетного контролю, але не означає однакових концентрацій радону в усіх будівлях.

Практичну актуальність такого висновку підтверджують **обласні вимірювання**. За повідомленням Кіровоградського обласного ЦКПХ від 1 вересня 2025 року, з початку липня досліджено еквівалентну рівноважну об'ємну активність радону-222 у **409 освітніх закладах області**; у **70% обстежених закладів** показники перевищували наведений у повідомленні рівень **50 Бк/м³**. Це результат обстеження конкретної сукупності закладів області, а не частка небезпечних будівель Великосеверинівської громади.

Еквівалентна рівноважна об'ємна активність радону вимірюється у **Бк/м³**, а потужність дози зовнішнього гамма-випромінювання — у **мкЗв/год**. Ці показники не взаємозамінні: звичайний зовнішній гамма-фон не виключає накопичення радону в окремому приміщенні.

У контексті заходів Стратегії найбільше практичне значення мають підвальні й напівпідвальні приміщення, укриття, перші поверхи освітніх, медичних та інших громадських будівель. Під час їх реконструкції й термомодернізації важливо поєднувати герметизацію місць надходження ґрунтового газу з ефективним повітрообміном. Підвищення герметичності будівлі без належної вентиляції може погіршувати умови видалення радону. Обласний ЦКПХ за результатами досліджень рекомендує вентиляцію, герметизацію щілин та повторні вимірювання після виконання захисних заходів.

Отже, геологічна будова громади визначає три взаємопов'язані напрями екологічного врахування: **охорону тріщинних підземних вод, обґрунтоване використання мінерально-сировинних ресурсів та контроль природного радіаційного впливу**. Для реалізації Стратегії це означає врахування геологічних умов під час розміщення інфраструктури, захист водозаборів і застосування протирадонових рішень у будівлях та укриттях.

У разі незатвердження ДДП геоструктурна приналежність, склад порід і природні передумови радоновиділення залишаться незмінними. Подальший стан залежатиме від фактичного надрокористування, охорони підземних вод, утримання будівель і виконання радіаційного контролю. Відповідно, природні геологічні чинники потребують врахування за будь-якого сценарію розвитку громади.

2.3. Рельєф, геоморфологія, земельні ресурси, структура землекористування та екзогенні процеси.

2.3.1. Орографічна характеристика.

Великосеверинівська сільська територіальна громада розташована в межах Придніпровської височини. Поверхня території переважно хвилясто-рівнинна, розчленована долинами річок Інгул, Кандаурівські води, Мамайка та прилеглими балками. Поєднання вододільних ділянок, схилів і понижених заплав зумовлює відмінності в умовах зволоження, стійкості ґрунтів до розмивання та придатності земель для господарського використання.

Основними ґрунтоутворювальними породами в околицях Великої Северинки є леси, які легко розмиваються поверхневим стоком на схилах. У місцевій містобудівній документації відзначено поширення чорноземів звичайних малогумусних глибоких різного ступеня змитості, а в долинах — чорноземно-лучних і лучно-болотних ґрунтів. Наявність змитих різновидів свідчить про прояви **водної ерозії**. Її екологічними наслідками є втрата родючого шару, винесення поживних речовин та замулення водойм. На відкритих оброблюваних ділянках за сухої вітряної погоди можливе також видування ґрунту.

Таблиця 2.3. Розподіл земельного фонду громади за категоріями земель.

Категорія земель	Площа, га	Частка території, %*
Сільськогосподарського призначення	16 439,6	74,32
Промисловості, транспорту, зв’язку, енергетики, оборони та іншого призначення	2 066,3	9,34
Житлової та громадської забудови	2 002,5	9,05
Водного фонду	819,3	3,70
Лісогосподарського призначення	732,6	3,31
Рекреаційного призначення	25,2	0,11
Природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення	24,0	0,11
Історико-культурного призначення	10,9	0,05

2.3.2. Підземні води.

Гідрогеологічні умови пов’язані з водоносними горизонтами осадових відкладів і тріщинуватих кристалічних порід. За матеріалами детального плану території поблизу Великої Северинки, ґрунтові води залягають на глибині 3–14 м на підвищених ділянках та 0–1,5 м у заплавах. Ці локальні показники характеризують підвищену вразливість неглибоких вод до забруднення з поверхні. Для охорони джерел водопостачання важливі належне утримання свердловин, дотримання зон санітарної охорони та запобігання надходженню стоків, добрив і пестицидів.

Отже, основними встановленими особливостями поточного стану є висока частка земель сільськогосподарського призначення та підвищена чутливість схилів до водної ерозії. Це визначає пріоритетність збереження родючості чорноземів, природної рослинності балок, прибережних ділянок і захисних насаджень.

2.3.3. Санітарний стан ґрунтів та інформаційні обмеження

У матеріалах, використаних для підготовки звіту, відсутні результати лабораторних досліджень ґрунтів житлових і громадських територій, зокрема дитячих ігрових майданчиків, за санітарно-хімічними, санітарно-мікробіологічними, санітарно-паразитологічними та радіологічними показниками. Не наведено також результатів визначення залишкових кількостей пестицидів. Тому кількісна оцінка забруднення ґрунтів за цими показниками не здійснювалася, а відповідність їхнього стану гігієнічним вимогам не підтверджена.

Пріоритетними для обстеження є місця перебування дітей, житлова забудова поблизу сільськогосподарських угідь і господарських дворів, а також території можливого впливу місць накопичення відходів. Перелік пестицидів для визначення необхідно формувати з урахуванням відомостей про застосовані препарати, попереднє використання земель та можливі джерела забруднення.

2.4. Вплив джерел викидів та суб'єктів господарювання на стан атмосферного повітря.

Навантаження на атмосферне повітря Великосеверинівської сільської територіальної громади формується внаслідок діяльності сільськогосподарських і виробничих підприємств, автомобільного транспорту, експлуатації опалювального обладнання та господарської діяльності населення. Поєднання аграрного землекористування, виробничих майданчиків і близькості до Кропивницького визначає різноманітність джерел впливу та його нерівномірний просторовий і сезонний розподіл.

За даними Головного управління статистики у Кіровоградській області, у 2025 році на території громади **чотири підприємства звітували про викиди від стаціонарних джерел**. Облікований обсяг становив **14,393 т**, діоксиду вуглецю, який наводиться окремо, — **30,725 т**. Для порівняння, у Кропивницькому районі відповідні показники становили 3 181,736 т та 336 827,722 т. Таким чином, частка

громади в районному обсязі викидів без урахування діоксиду вуглецю складала близько 0,45%.

У 2024 році обсяг викидів від стаціонарних джерел громади становив **19,2 т**, або 68,2% рівня 2023 року. У 2025 році він скоротився ще приблизно на 25%. Отже, оприлюднені показники свідчать про зменшення облікованих викидів упродовж 2024–2025 років порівняно з попередніми роками.

Структура облікованих викидів громади за окремими речовинами у 2025 році наведена в таблиці.

Забруднювальна речовина	**Викиди, т/рік**
Діоксид сірки	0,029
Діоксид азоту	0,758
Оксид вуглецю	3,727
Неметанові леткі органічні сполуки	0,739
Тверді частинки $PM_{2,5}$	3,477
Аміак	3,108

Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області.

Наведені дані підтверджують актуальність контролю викидів дрібнодисперсного пилу, продуктів згоряння та аміаку. Окремо облікований діоксид вуглецю характеризує кліматичний аспект діяльності стаціонарних джерел; показник 30,725 т CO_2 не є повною інвентаризацією парникових газів громади у CO_2-еквіваленті.

2.4.1. Стаціонарні джерела.

За Стратегією, у громаді працюють ФГ «Високобайрацьке», дослідне господарство «Елітне» у Созонівці, ТОВ «ДАБЛ ДЕККЕР», яке виробляє комбікорми, підприємства продажу й обслуговування сільськогосподарської техніки, зокрема ТОВ «Ландтех» та ТОВ АК «Фаворит». Характер їхньої діяльності дає підстави враховувати потенційне пилоутворення під час переміщення і перероблення сировини, викиди від паливного обладнання, ремонтних операцій, а для тваринництва — аміак та запахові речовини.

Конкретним документованим джерелом є виробничий майданчик СФГ Мельниченка В.О. у с. Оситняжка, вул. Черемушки, 33. В оприлюдненому у серпні 2024 року повідомленні про намір отримати дозвіл зазначено зернові склади, зерноочисний комплекс, дизельну зерносушарку, ремонтне обладнання, опалювальну піч і резервний дизельний генератор. Для очищення запиленого повітря передбачені циклони. Об’єкт віднесено заявником до третьої групи. Цей

приклад підтверджує наявність у громаді джерел зернового пилу та продуктів згоряння палива.

Додатковий сезонний вплив пов’язаний з опаленням комунальних установ і приватної забудови. Склад викидів залежить від палива, технічного стану обладнання та повноти згоряння. Для твердопаливного опалення особливо актуальні тверді частинки, оксид вуглецю й продукти неповного згоряння. Стратегія підтверджує забезпеченість закладів освіти опаленням.

2.4.2. Пересувні та неорганізовані джерела.

Важливим чинником є автомобільний рух, зокрема транзитний і вантажний транспорт на дорозі Н-14 Олександрівка — Кропивницький — Миколаїв, яка проходить територією громади. Навантаження складається з вихлопних газів, частинок зношування шин і гальм та повторного підняття дорожнього пилу. Робота сільськогосподарської техніки й перевезення врожаю посилюють вплив під час польових кампаній.

Потенційними епізодичними джерелами є спалювання рослинних решток, пиління відкритих ґрунтів та місця накопичення відходів. У разі горіння відходів виникають додаткові викиди диму й токсичних продуктів згоряння. План заходів передбачає рекультивацію сміттєзвалищ у селах Оситняжка та Високі Байраки, що має значення також для зменшення ризиків забруднення повітря. Наявність таких ризиків не означає, що пожежі або спалювання зафіксовані на кожному із зазначених об’єктів.

Дозвільне регулювання здійснюється відповідно до статей 10–11 Закону України «Про охорону атмосферного повітря». Для установок, на які поширюється законодавство про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення, застосовується режим інтегрованого довкіллєвого дозволу з урахуванням перехідних положень.

Поточний стан атмосферного повітря Великосеверинівської сільської територіальної громади формується під впливом автомобільного транспорту, аграрної та виробничої діяльності, опалення комунальних установ і приватних домоволодінь. Характер господарського освоєння території дає підстави очікувати переважно локальний і сезонний розподіл навантаження: поблизу автомобільних доріг і виробничих майданчиків, під час польових робіт, оброблення врожаю та опалювального сезону. Основними чинниками можливого погіршення якості повітря є пилоутворення, продукти згоряння палива та викиди тваринницьких господарств. Найбільшої уваги потребують ділянки наближення цих джерел до житлової забудови. За характеристикою джерел впливу основними екологічними ризиками є епізодичне запилення, задимлення та поширення запахів

Пріоритетними напрямами є справність пиловловлювального обладнання, скорочення пилоутворення, енергоефективне опалення, запобігання спалюванню рослинності й відходів та контроль дотримання дозвільних умов.

2.5. Просторове планування та містобудівні обмеження.

Просторовий розвиток Великосеверинівської сільської територіальної громади характеризується поєднанням житлової забудови, сільськогосподарських земель, виробничих територій та інженерно-транспортної інфраструктури. Близькість до Кропивницького посилює інвестиційну привабливість території та потребу в узгодженому розміщенні житлових, громадських, виробничих і складських об’єктів з урахуванням природоохоронних та санітарних вимог.

За даними Стратегії, стан забезпечення населених пунктів містобудівною документацією є таким:

Населений пункт	**Містобудівна документація, рік затвердження**	**Потреба в оновленні за Стратегією**
Велика Северинка	Генеральний план, 2020 рік	Коригування не передбачене
Підгайці	Оновлений генеральний план із планом зонування, 2025 рік	Коригування не передбачене
Оситняжка	Генеральний план, 2020 рік	Коригування не передбачене
Петрове	Генеральний план, поєднаний із детальним планом, 2022 рік	Коригування не передбачене
Андросове	Генеральний план, 2022 рік	Коригування не передбачене
Червоний Кут	Генеральний план, 2022 рік	Коригування не передбачене
Рожнятівка	Генеральний план, 2022 рік	Коригування не передбачене
Високі Байраки	Генеральний план, 2014 рік	Потребує коригування
Лозуватка	Проєкт планування та забудови, 1970 рік	Потребує коригування

Населений пункт	Містобудівна документація, рік затвердження	Потреба в оновленні за Стратегією
Созонівка	Проєкт планування та забудови, 1985 рік; проєкт забудови кварталу, 2002 рік	Потребує коригування

Для Кандаурового забезпечення актуальними планувальними рішеннями також належить до завдань просторового розвитку громади. Отже, за оцінкою Стратегії, сім населених пунктів мають документацію, яка не потребує коригування, а пріоритетами оновлення є Лозуватка, Високі Байраки та Созонівка.

Оновлення містобудівної документації здійснюється поетапно. Зокрема, рішенням сільської ради від **11 лютого 2025 року №1755** затверджено оновлення та внесення змін до генерального плану з розробленням плану зонування території села Підгайці. Це створює актуалізовану планувальну основу для визначення допустимих видів використання земель та розміщення нових об’єктів.

Рішенням від **22 грудня 2023 року №1438** затверджено місцеву програму розвитку земельних відносин і розроблення комплексного плану просторового розвитку, генеральних та детальних планів на 2024–2026 роки. Розроблення комплексного плану визначено напрямом подальшого впорядкування території громади. Його значення полягає в узгодженні розвитку населених пунктів і земель за їхніми межами, інженерної інфраструктури, природоохоронних територій та обмежень землекористування.

Санітарно-захисні зони мають визначальне значення для взаємного розміщення житла й об’єктів господарської діяльності. У матеріалах генерального плану Підгайців наведено зони 50 м для окремих виробничих будівель, складів зерна без хімічної обробки та АЗС; 100 м — для токів, зерноочисних пунктів, об’єктів ремонту і зберігання сільськогосподарської техніки; 300 м — для діючого кладовища. Ці величини характеризують рішення конкретного документа і не є однаковими для всіх об’єктів громади.

За інформацією Великосеверинівської сільської ради, на території громади наявні випадки часткового потрапляння існуючої житлової та громадської забудови до санітарно-захисних зон діючих кладовищ і господарських дворів фермерських господарств. Це свідчить про наявність просторових конфліктів між житловою функцією та об’єктами, для яких передбачено спеціальні санітарні обмеження. Такі території потребують першочергового врахування під час актуалізації містобудівної документації, визначення допустимих напрямів реконструкції та розміщення нової забудови. Сам факт накладання зон не встановлює рівня фактичного забруднення, проте визначає необхідність оцінювання умов проживання та дотримання санітарних вимог для відповідних об’єктів.

Охоронні зони інженерних мереж обмежують можливості забудови вздовж ліній електропередачі, газопроводів та поблизу трансформаторних підстанцій. У містобудівних матеріалах відображено охоронні смуги повітряних електроліній напругою 0,4, 10 і 35 кВ. Розміщення об’єктів і проведення робіт у таких зонах мають забезпечувати безпечну експлуатацію мереж, доступ до них та дотримання відповідних галузевих правил.

Для територій поблизу річок додатково діють водоохоронні обмеження. У генеральному плані Підгайців враховано прибережні захисні смуги Мамайки та Інгулу. Збереження цих територій від несумісної забудови важливе для захисту вод, підтримання природної рослинності та зменшення поверхневого забрудненого стоку.

Охорона культурної спадщини є окремою складовою просторового планування. За Стратегією, землі історико-культурного призначення займають 10,9 га. Під час розміщення нових об’єктів необхідно враховувати території пам’яток, археологічних об’єктів та режими їхніх зон охорони. Межі й режими таких зон визначаються відповідною науково-проєктною документацією; площа земель історико-культурного призначення не замінює їхнього просторового визначення.

Поточний стан просторового планування характеризується наявністю оновленої документації для більшості населених пунктів, поетапною актуалізацією старіших планів та переходом до комплексного планування всієї території громади. Основними завданнями є узгодження житлової й виробничої забудови, врегулювання локальних санітарних конфліктів, збереження охоронних і прибережних територій та врахування всіх обмежень під час вибору ділянок для реалізації заходів Стратегії.

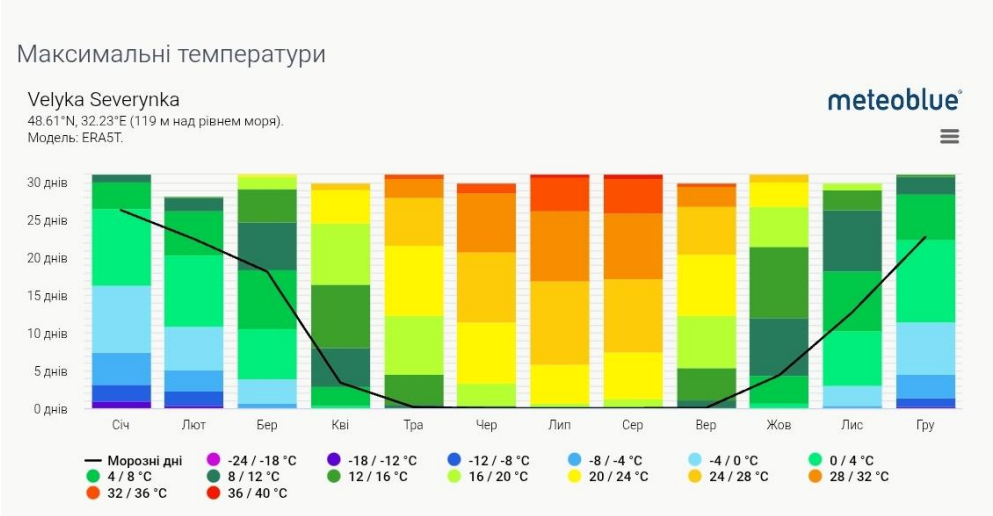
2.6. Кліматичні умови та кліматичні ризики територіальної громади.

Великосеверинівська сільська територіальна громада розташована в зоні помірно континентального клімату з вираженою сезонністю, теплим, періодично спекотним літом та нестійкою зимою з відлигами. Для території характерне недостатнє зволоження в теплий період року, що має особливе значення для сільськогосподарського виробництва, водозабезпечення та збереження природної рослинності.

2.6.1. Температурний режим та атмосферні опади.

Середньорічна температура повітря становить близько **+8,5…+9,2 °C**, середня температура січня — **−3,5…−5,0 °C**, липня — **+21…+22 °C**. Річна кількість опадів оцінюється в межах **480–520 мм**, тривалість безморозного періоду — 160–180 днів. Ці показники характеризують загальний кліматичний профіль території, на тлі якого спостерігаються тепліші та посушливіші окремі роки.

Надані кліматичні діаграми **meteoblue для Великої Северинки** — координати 48,61° пн. ш., 32,23° сх. д., модель ERA5T — деталізують сезонний розподіл температур, опадів і вітру. Вони є модельними багаторічними характеристиками, які доповнюють дані метеорологічних спостережень.



За наданими графіками, у січні середній добовий максимум температури становить близько **−1 °C**, мінімум — **−6 °C**; у липні — відповідно **+28 °C та +16 °C**. У липні й серпні регулярно формуються дні з максимальною температурою +28…+32 °C, представлені також спекотніші дні з температурою понад +32 °C. Морозні дні зосереджені переважно в листопаді–березні, проте можливі й у квітні. Такий режим поєднує ризики літнього перегрівання з небезпекою пошкодження рослин пізніми весняними заморозками.

Історичний діапазон температур найближчого метеорологічного орієнтира характеризують результати дослідження метеостанції Кропивницький за 1875–2018 роки. У ньому наведено абсолютний мінімум **−35,3 °C** та максимум **+38,7 °C** для проаналізованого ряду.

2.6.2. Опади та зволоження.

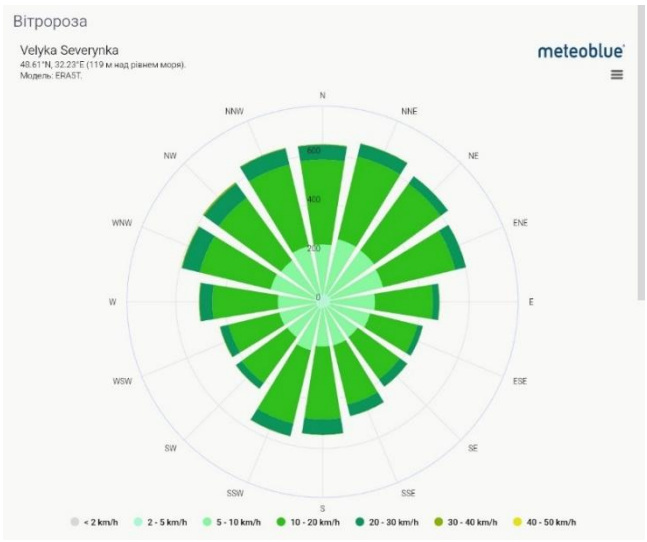
На модельній діаграмі найбільші місячні суми опадів припадають на травень–липень, із максимумом у червні — орієнтовно 60–65 мм. Наприкінці літа зволоження зменшується: у серпні графік показує близько 21 сухого дня, тоді як у травні–липні — приблизно 16–17. Дні з опадами різної інтенсивності переважно представлені невеликими сумами, а сильні дощі мають епізодичний характер. Зростання температури за нерівномірного надходження опадів посилює випаровування та ризик дефіциту ґрунтової вологи.



Хмарність також має виражений сезонний розподіл. За наданою діаграмою, взимку більша частка похмурих днів, у теплий період переважає мінлива хмарність, а найбільше повністю сонячних днів припадає на серпень. Це сприяє прогріванню поверхні та висушуванню відкритих ґрунтів і рослинності наприкінці літа.

2.6.3. Вітровий режим.

Річна модельна роза вітрів показує найбільшу повторюваність північного, північно-північно-східного та північно-північно-західного напрямків — орієнтовно 7–8% кожного за графічною оцінкою. Помітно представлені також південні й південно-південно-західні вітри. Переважають швидкості 10–20 км/год, або приблизно **2,8–5,6 м/с;** дні зі швидкостями 20–30 км/год частіше представлені в холодний період та на початку весни.



Напрямок вітру позначає сторону, **звідки він надходить**: за північних вітрів перенесення домішок відбувається переважно на південь. Тому взаємне розташування підприємств, транспортних шляхів і житлової забудови необхідно оцінювати з урахуванням вітрового перенесення. Сильніший вітер сприяє розсіюванню домішок, але водночас може посилювати пилiння відкритих поверхонь. Надана роза характеризує річний розподіл напрямків.

2.6.4. Природні поглиначі вуглецю.

Природні поглиначі та накопичувачі вуглецю представлені деревною рослинністю, лісосмугами, луками, прибережними екосистемами й ґрунтами. За Стратегією, землі лісогосподарського призначення займають **732,6 га, або 3,31% території громади**. Цей показник характеризує земельну категорію, а не сумарну площу всіх деревних насаджень. Збереження наявних лісів, лісосмуг і зелених зон одночасно підтримує накопичення вуглецю, зменшує перегрівання, швидкість вітру та ерозію. Важливим є також збереження ґрунтового вуглецю чорноземів і природного водного режиму заплав.

2.6.5. Кліматичні ризики.

Сучасне потепління підтверджується регіональними спостереженнями. За Регіональною доповіддю про стан довкілля, **2024 рік був найтеплішим на Кіровоградщині за період 1945–2024 років**: середньорічна температура в області становила +11,5…+12,4 °C, приблизно на 3 °C вище кліматичної норми. Рік супроводжувався тривалим посушливим періодом. Це регіональний прояв кліматичних умов, актуальний для оцінки вразливості громади.

Для Великосеверинівської громади основними кліматичними ризиками є:

Ризик	**Основні можливі наслідки**
Спека, хвилі тепла, посухи та суховії	Теплове навантаження на населення, збільшення потреби у воді, зниження врожайності, висихання насаджень
Сильний вітер і пилові явища	Вітрова ерозія відкритих полів, запилення забудови й доріг, пошкодження дерев та мереж

Ризик	Основні можливі наслідки
Зливи, грози, град і шквали	Змивання ґрунту зі схилів, перевантаження водовідведення, локальне затоплення понижень, пошкодження посівів та інфраструктури
Весняні заморозки й зимові відлиги	Пошкодження рослин, нестійкість снігового покриву, ожеледиця
Пожежонебезпечна погода	Зростання ризику загоряння сухої трави, стерні, лісосмуг і насаджень, задимлення населених пунктів

Для громади пожежну небезпеку доцільно насамперед пов’язувати із сухою трав’янистою рослинністю, сільськогосподарськими угіддями та захисними насадженнями.

Пріоритетними напрямами адаптації є вологозберігаюче землеробство, відновлення полезахисних смуг, озеленення посухостійкими місцевими видами, затінення громадських просторів, ощадливе водокористування та належне утримання систем водовідведення. Ці напрями відповідають Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 року №1363-р. Для громади визначальним є поєднання захисту населення від спеки зі збереженням води, родючості ґрунтів і природної рослинності.

2.7. Гідрографічна сітка, басейнова приналежність, статус масивів вод; водопровідно-каналізаційне господарство.

Гідрографічну сітку Великосеверинівської сільської територіальної громади формують річка Інгул, її притоки Северинка, зазначена у Стратегії також як Кандаурівські води, та Мамайка, а також ставки й водосховища. Територія належить до **району басейну річки Південний Буг, водозбору Інгулу**. За Стратегією, землі водного фонду займають **819,3 га, або 3,70% території громади**. Ця площа характеризує категорію земель і не є площею водного дзеркала.

Надані громадою матеріали паспорта водного об’єкта 2022 року характеризують ставок площею 6,1000 га, розташований за межами села Созонівка. У таблиці хімічних і фізико-хімічних показників наведено: водневий показник pH — 7,20; сухий залишок — 455,0 мг/дм³; загальна жорсткість — 6,41 ммоль/дм³; сульфати — 135,0 мг/дм³; хлориди — 33,3 мг/дм³; нітрат-іони — 4,8 мг/дм³; амоній-іони — 0,21 мг/дм³; фосфат-іони — 0,48 мг/дм³; хімічне споживання кисню — 20,0 мгО/дм³. Ці відомості характеризують показники, включені до паспорта водойми, та використовуються як вихідна характеристика відповідного водного об’єкта.

Річкові долини, прибережна рослинність і перезволожені заплавні ділянки виконують водорегулювальну та природоохоронну функції. У містобудівних матеріалах Підгайців відзначено поширення в долинах лучно-болотних ґрунтів. Такі території важливі для затримання поверхневого стоку, підтримання біорізноманіття та природного очищення води; їх осушення, засипання або забудова можуть погіршувати водний режим.

2.7.1. Стан поверхневих і підземних вод.

План управління річковим басейном Південного Бугу на 2025–2030 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 листопада 2024 року №1078-р, визначає екологічні цілі та ризики для масивів вод місцевої річкової системи.

Водний об'єкт	**Код масиву**	**Категорія та оцінка ризику за ПУРБ**
Северинка, окрема зарегульована ділянка	UA_M5.4_0975	Істотно змінений масив; під ризиком недосягнення доброго екологічного потенціалу
Кандаурівське водосховище	UA_M5.4_0979	Істотно змінений масив; під ризиком недосягнення доброго екологічного потенціалу
Мамайка	UA_M5.4_0981	Істотно змінений масив; під ризиком недосягнення доброго екологічного потенціалу

Для зазначених масивів хімічний ризик оцінений як «без ризику». Це оцінка ризику недосягнення екологічних цілей, яка не тотожна встановленому за моніторингом доброму хімічному стану. Для істотно змінених масивів цільовими характеристиками є добрий екологічний потенціал та добрий хімічний стан. Зарегулювання стоку визначає потребу зберігати водообмін і не допускати посилення забруднення.

Основними чинниками впливу на поверхневі води є господарсько-побутові стоки, надходження органічних і біогенних речовин із поверхневим стоком, ерозійне винесення ґрунту та зміни природного гідрологічного режиму. У посушливі періоди зменшення водності посилює чутливість водойм до забруднення, замулення й евтрофікації.

Конкретні відомості про якість поверхневих вод біля Созонівки містять протоколи ДУ «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» №7460, №7461 та №7462 від 1 жовтня 2025 року. Проби відібрано 25 вересня 2025 року у ставку за межами населеного пункту: за 500 м вище місця скиду стічних вод, безпосередньо в місці скиду та за 500 м нижче нього.

Показник	500 м вище скиду, № 7461	У місці скиду, № 7462	500 м нижче скиду, № 7460	Норматив, наведений у протоколах
Завислі речовини, мг/дм³	43,0	44,5	43,75	Не наведений
Сухий залишок, мг/дм³	1 030,5	1 045,5	1 029,5	≤1 000
БСК₅, мгO₂/дм³	3,85	4,15	3,35	≤3,0
ХСК, мгO₂/дм³	30,7	31,7	30,7	≤30,0
Азот амонійний, мг/дм³	0,25	0,22	0,20	≤2,0
Нітрати, мг/дм³	0,43	0,72	0,41	≤45,0

За висновками лабораторії, усі три досліджені проби поверхневої води не відповідали застосованим у протоколах гігієнічним нормативам за БСК₅, ХСК та сухим залишком. Найбільші значення цих показників у наведеній серії проб зафіксовано в місці скиду. Водночас невідповідності виявлено й вище скиду, що вказує на наявність навантаження на водойму поза безпосередньою точкою надходження стоків.

Ці результати обґрунтовують пріоритетність належного очищення стічних вод у Созонівці та зменшення інших джерел надходження органічних і розчинених речовин у водойму.

Підземні води використовуються через свердловини та шахтні колодязі. Неглибокі горизонти є особливо чутливими до інфільтрації забруднення із забудованих і сільськогосподарських територій. Зафіксовані відхилення якості колодязної води підтверджують локальні проблеми цих джерел, але не характеризують автоматично хімічний стан усього масиву підземних вод.

2.7.2. Джерела й організація водопостачання.

За уточненими адміністративними відомостями громади, централізоване водопостачання організоване у Високих Байраках і Рожнятівці, де постачальником є ЖКП «Байраки-Будівництво», а також у Созонівці, де водозабезпечення пов’язане з діяльністю КП «Созонівський комунальник» та ОКВП «Дніпро-Кіровоград». У Підгайцях послугами ОКВП «Дніпро-Кіровоград» забезпечена частина населення. Для Оситняжки, Петрового, Лозуватки, Великої Северинки, Кандаурового, Червоного Кута й Андросового громада зазначає використання колодязів.

Громада обліковує по дві свердловини в Созонівці та Високих Байраках і повідомляє про відсутність водопідготовки на зазначених комунальних водозаборах. Водночас протокол дослідження водопровідної води у Високих Байраках №6706 від 15 вересня 2026 року визначає джерелом відібраної води шахтний колодязь. Отже, характеристика водопостачання цього населеного пункту має враховувати використання колодязного джерела, підтверджене лабораторним документом.

Показник	**Созонівка**	**Високі Байраки**
Річний забір води зі свердловин за довідкою громади, м³	30 965	4 612
Протяжність водопровідних мереж, км	14	5
Зношеність мереж за оцінкою громади, %	80	50

За довідкою громади, сумарний річний забір води зі свердловин у двох населених пунктах становить 35 577 м³. Протяжність зазначених мереж — 19 км. Особливо високий рівень зношеності мереж у Созонівці підвищує ризик аварій, порушення безперервності водопостачання та втрат води. Показники зношеності характеризують технічний стан мереж і не є відсотками фактичних технологічних втрат.

2.7.3. Водовідведення та очисні споруди.

За інформацією громади, централізована каналізація наявна в Созонівці та охоплює близько 30% населення села. В інших населених пунктах використовуються вигрібні ями. Відкачування стоків здійснюють фізичні особи — підприємці та інші надавачі відповідних послуг.

Очисні споруди Созонівки існують, проте громада характеризує їх як занедбані та зруйновані, такі, що не справляються з навантаженням. За наданою інформацією, добовий обсяг каналізаційних вод становить 85–90 м³, стоки надходять до накопичувача. Цей показник характеризує повідомлений добовий обсяг і не замінює річної звітності про водовідведення.

Розроблено проєктну документацію «Реконструкція очисних споруд потужністю 125 м³/добу та каналізаційної насосної станції с. Созонівка,

Кропивницького району, Кіровоградської області». Потужність 125 м³/добу є проєктною характеристикою реконструкції, а не підтвердженою потужністю ефективного очищення наявних споруд.

Протокол №7459 від 1 жовтня 2025 року характеризує пробу стічної води, відібрану 25 вересня 2025 року з каналізаційного відстійника очисних споруд Созонівки. У пробі визначено: завислі речовини — 48,75 мг/дм³; $БСК_5$ — 29,0 $мгO_2/дм^3$; ХСК — 83,2 $мгO_2/дм^3$; аміак та іони амонію — 34,7 мг/дм³; фосфати — 23,2 мг/дм³; сухий залишок — 941,0 мг/дм³. Результати характеризують органічне й біогенне навантаження дослідженої стічної води та підтверджують значення її належного очищення.

Оскільки пробу відібрано у відстійнику, ці значення не слід автоматично трактувати як концентрації на кінцевому випуску або використовувати для розрахунку ефективності очищення. Протоколи дослідження прилеглого ставка за 2025 рік додатково підтверджують наявність проблем якості поверхневої води в районі скиду.

Планом заходів передбачено реконструкцію очисних споруд і КНС у Созонівці та будівництво локальних очисних споруд в Оситняжці. Очікуваний результат — зменшення надходження забруднювачів у довкілля після введення об’єктів в експлуатацію та забезпечення належного технологічного режиму.

2.7.4. Якість питної води.

Регіональна доповідь про стан довкілля за 2024 рік відносить Великосеверинівську громаду до громад, де невідповідність питної води гігієнічним вимогам зафіксована на **50% водогонів**, охоплених відповідною оцінкою. У колодязній воді **Високих Байраків, Созонівки та Оситняжки** відзначені невідповідності за вмістом нітратів. Також наведено 38 громадських колодязів без визначених балансоутримувачів і рівень паспортизації джерел нецентралізованого водопостачання 43,5%. Ці обставини визначають необхідність належного утримання джерел та контролю якості води відповідно до ДСанПіН 2.2.4-171-10.

Лабораторні матеріали, надані громадою, конкретизують якість питної води в окремих точках водопостачання у 2026 році. Дослідження виконано ДУ «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України».

Джерело та точка відбору	**Основні результати**	**Висновок лабораторії**
Созонівка; водопровідний кран, джерело — свердловина	Жорсткість — 8,3 ммоль/дм³; сухий залишок — 726,0 мг/дм³; нітрати —	Мікробіологічні показники відповідають вимогам; **невідповідність за загальною жорсткістю**

Джерело та точка відбору	Основні результати	Висновок лабораторії
	21,07 мг/дм³; залізо — < 0,1 мг/дм³	
Високі Байраки; водопровідний кран, джерело — шахтний колодязь	Жорсткість — 6,84 ± 0,4 ммоль/дм³; сухий залишок — 618,0 мг/дм³; нітрати — 42,10 мг/дм³	За дослідженими мікробіологічними показниками проба відповідає вимогам. За висновком лабораторії, з урахуванням невизначеності вимірювання встановлено невідповідність за загальною жорсткістю.
Високі Байраки, шахтний колодязь на березі річки	Жорсткість — 6,84 ммоль/дм³; сухий залишок — 814,0 мг/дм³; нітрати — 45,66 мг/дм³	За дослідженими мікробіологічними та санітарно-хімічними показниками проба відповідає вимогам

Результати свідчать про неоднорідність якості води залежно від джерела та точки відбору. Для водопровідної води Созонівки підтверджено підвищену загальну жорсткість. У протоколі водопровідної води Високих Байраків лабораторія також зазначила невідповідність за цим показником з урахуванням невизначеності вимірювання.

У наведених пробах 2026 року концентрації нітратів не перевищували зазначеного в протоколах нормативу 50 мг/дм³. Водночас у Високих Байраках вони становили 42,10 та 45,66 мг/дм³, що обґрунтовує продовження регулярного контролю цих джерел. Відповідність окремої проби не скасовує раніше зафіксованих проблем інших колодязів і не характеризує всі джерела громади.

Результат визначення загальної жорсткості водопровідної води у Високих Байраках становить 6,84 ± 0,4 ммоль/дм³. Оцінку відповідності наведено за висновком лабораторії з урахуванням невизначеності вимірювання. Тому цей результат не слід описувати як безумовне перевищення нормативу лише за центральним значенням показника.

Виявлені особливості визначають необхідність поєднання санітарного захисту водозаборів із контролем якості води та обґрунтуванням потреби у водопідготовці для конкретних систем.

2.7.5. Водоохоронні обмеження та їх урахування.

Охорона водних об’єктів здійснюється відповідно до статей 87–89 Водного кодексу та статей 58–61 Земельного кодексу України. Прибережні захисні смуги

встановлюються від урізу води в меженний період. Базова ширина становить 25 м для малих річок, струмків і ставків площею менш як 3 га; 50 м — для середніх річок, водосховищ на них і ставків площею понад 3 га; 100 м — для великих річок, водосховищ на них та озер. На схилах крутизною понад три градуси мінімальна ширина подвоюється.

У генеральних планах населених пунктів Великосеверинівської громади відображено прибережні захисні смуги **Мамайки — 25 м, Інгулу — 50 м**. Це підтверджує врахування водоохоронних обмежень на рівні місцевих планувальних рішень. Їх практичне дотримання має забезпечувати збереження прибережної рослинності та недопущення несумісного використання земель. Зокрема, у прибережних захисних смугах заборонені розорювання, застосування й зберігання добрив і пестицидів, улаштування звалищ, гноєсховищ та будівництво споруд, крім установлених законом винятків.

Водоохоронні зони охоплюють території з регульованою господарською діяльністю і не обмежуються лише прибережними смугами. Їхні межі визначаються з урахуванням рельєфу, заплав, берегових схилів та інших природних умов за порядком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 8 травня 1996 року №486. У цих зонах забороняються, зокрема, розміщення звалищ і полів фільтрації та скидання неочищених стоків із використанням балок, кар’єрів і струмків.

Для джерел централізованого питного водопостачання застосовується режим **зон санітарної охорони**, який залежить від типу та захищеності джерела. Він передбачає охорону водозабірних споруд і територій можливого надходження забруднення. Наявність колодязів без визначеного балансоутримувача та зафіксовані нітратні відхилення свідчать насамперед про проблеми організації санітарного захисту й контролю; самі по собі вони не встановлюють факту порушення конкретної межі ЗСО.

Поточна оцінка визначає три взаємопов’язані пріоритети: **надійність водопостачання, безпечність питної води та скорочення навантаження від стічних вод**. Урахування прибережних смуг у містобудівній документації формує планувальну основу охорони вод, а її реалізація потребує відповідного режиму фактичного землекористування. Заходи Стратегії мають забезпечувати збереження заплав і прибережної рослинності, справність водопровідно-каналізаційної інфраструктури та недопущення погіршення стану масивів вод басейну Інгулу.

2.8. Рослинний та тваринний світ, біорізноманіття та природно-заповідний фонд.

Біорізноманіття Великосеверинівської сільської територіальної громади формується в умовах переходу від південного Правобережного Лісостепу до північного Степу. Поєднання вододільних рівнин, балок, схилів, річкових долин і водойм зумовлює мозаїчність рослинного покриву. Наукові дослідження долини

Інгулу відносять її верхів'я до Південного Правобережнопридніпровського геоботанічного округу дубових лісів та лучних степів. Для громади тому характерне сусідство лісових, лучно-степових і прибережно-водних оселищ.

За оцінкою, наведеною у Стратегії, **природна рослинність збереглася на 11–12% території** та представлена лісовим, степовим, лучним і водним типами. Водночас землі сільськогосподарського призначення займають 74,32% площі громади. Це визначає значну трансформацію первинних природних комплексів і переважно фрагментарне збереження природної рослинності — у долинах Інгулу, Северинки та Мамайки, на схилах балок, біля водойм і в окремих деревно-чагарникових масивах.

Основні типи біотопів громади мають такі особливості:

Тип біотопів	**Поширення та екологічне значення**
Лісові й чагарникові	Балкові деревостани, чагарники, захисні насадження та лісосмуги; місця укриття, живлення й переміщення тварин
Лучно-степові	Нерозорані схили, балкові ділянки та узлісся; осередки трав'янистого різноманіття й протиерозійного захисту
Лучні та водно-болотні	Заплави, перезволожені пониження, береги річок і ставків; підтримання водного режиму та існування навколоводної фауни
Водні	Річкові русла, ставки й водосховища; середовище існування водних організмів і кормова база птахів
Аграрні та рудеральні	Посіви, польові межі, узбіччя, забудовані й порушені ділянки; переважання культурної, сегетальної та стійкої до порушень рослинності

За Стратегією, землі лісогосподарського призначення займають **732,6 га, або 3,31% території**. Ця величина не охоплює автоматично всі лісосмуги, чагарники та зелені насадження населених пунктів і не є показником площі природних лісів.

За інформацією сільської ради, на території громади наявні лісосмуги, які потребують лісівничих, санітарних та агротехнічних заходів. Громада також повідомляє про випадки незаконних вирубок і вжиття заходів щодо їх недопущення. Пошкодження захисних насаджень послаблює протиерозійні та вітрозахисні функції агроландшафтів, зменшує кількість місць існування тварин і погіршує зв'язність природних ділянок. Відновлення лісосмуг має передбачати збереження життєздатних дерев і чагарників, належне поновлення насаджень та запобігання їх подальшому пошкодженню.

2.8.1. Рослинний покрив.

Місцева містобудівна документація Великої Северинки описує збереження природної трав'янистої рослинності переважно вздовж річкових берегів. Деревні насадження представлені тополею пірамідальною, кленами, липою, ясенем, шовковицею та робінією звичайною, традиційно названою білою акацією. Полезахисні смуги виконують важливі функції зменшення швидкості вітру, захисту ґрунтів і підтримання зв'язків між окремими оселищами.

У матеріалах громади для лучно-степової рослинності зазначені келерія гребінчаста, пирій середній і тонконіг вузьколистий; на сухіших освітлених ділянках — угруповання ковили. Деревно-чагарникова рослинність приурочена до балок і берегів водойм, де описані зарості терну, шипшини та дикої вишні. На межах полів і городів наведені пирій, ярутка польова, грицики та інші бур'янові рослини. Такий склад відображає поєднання залишків природних угруповань з аграрними та рудеральними ділянками.

Для лісового компонента Стратегія окремо описує **«Сарганівський ліс»** поблизу Високих Байраків: насадження ясена і клена та зростання шоломниці високої (*Scutellaria altissima*). Саме наведена у Стратегії локальна характеристика є підставою враховувати цю рослину під час оцінювання впливу на відповідний лісовий осередок.

2.8.2. Тваринний світ.

Наявні біотопи забезпечують умови для співіснування польового, деревно-чагарникового, водно-болотного та синантропного фауністичних комплексів. Польові межі й лісосмуги створюють укриття для дрібних ссавців, птахів та безхребетних; заплави й водойми — середовище для земноводних, водних безхребетних, риб і навколоводних птахів. Старі дерева, дупла, щілини споруд і деревні насадження потенційно важливі для кажанів та дуплогнізних птахів.

Для лісостепово-степових агроландшафтів регіону характерні заєць-русак, лисиця звичайна, козуля європейська, куріпка сіра та фазан; у деревно-чагарникових оселищах можливе перебування дикого кабана. Ці види слід розглядати як **характерних або потенційних представників відповідних фауністичних комплексів**, а не як підтверджений облік їхньої чисельності в громаді. Мисливський статус виду також не визначає його місцевої чисельності.

Конкретні місцеві відомості стосуються ставкового комплексу Оситняжки. У репортажі Суспільного за участю представників рибного господарства підтверджено вирощування коропа, білого амура й товстолобика та відвідування ставків бакланами. Це характеризує поєднання господарського використання водойм із їхньою кормовою функцією для дикої орнітофауни. Види аквакультури при цьому не слід ототожнювати з природним складом іхтіофауни річок громади.

Долини річок, ставки, прибережні зарості та лісосмуги можуть використовуватися птахами для гніздування, живлення й зупинок під час сезонних переміщень. Для збереження цих функцій важливі безперервність прибережної

рослинності, наявність спокійних ділянок і недопущення суцільного видалення дерев та очерету.

2.8.3. Види під особливою охороною.

Природоохоронний статус рослин оцінюють за наказом Міндовкілля від **15 лютого 2021 року №111**, тварин — за наказом від **19 січня 2021 року №29**, а регіональну охорону — за рішенням Кіровоградської обласної ради від **8 червня 2018 року №498**.

Шоломниця висока наведена серед регіонально охоронюваних рослин у Регіональній доповіді про стан довкілля. Її локальне зростання описане у Стратегії громади. Наявність ковилових угруповань також підвищує природоохоронну цінність нерозораних схилів, проте статус окремих рослин визначають за видом, а не лише за родовою назвою «ковила».

Тхорика степового, конкретні види кажанів, сліпаків, рідкісних хижих птахів та комах не слід включати до переліку встановлених мешканців громади лише на підставі їх поширення в області. Водночас під час реалізації заходів Стратегії необхідно зберігати придатні для охоронюваних видів оселища. Для кажанів і мігруючих водно-болотних птахів додатково враховуються міжнародні зобов’язання України за EUROBATS та AEWA; для видів і природних оселищ — вимоги Бернської конвенції.

2.8.4. Чужорідні види та загрози.

Актуальним напрямом контролю є *амброзія полинолиста*. На офіційному сайті громади у серпні 2025 року оприлюднено звернення фітосанітарної служби щодо недопущення її масового цвітіння. Типовими місцями ризику є посіви, узбіччя, будівельні майданчики та інші порушені території. Це підтверджує актуальність профілактики й контролю, але не визначає площі конкретних осередків у громаді.

Робінія звичайна, зазначена в місцевих описах насаджень, є чужорідним деревним видом. Її захисна роль у сформованих лісосмугах поєднується з ризиком поширення на цінні трав’янисті ділянки. Відновлення насаджень тому має передбачати збереження природних степових і лучних оселищ та добір місцевих видів. Ваточник сирійський, аморфу кущову, клен ясенолистий і чужорідних тварин доцільно враховувати як об’єкти цільового спостереження, не приписуючи їм установленого поширення по громаді.

Основними потенційними загрозами біорізноманіттю є розорювання нерозораних схилів і прибережних ділянок, фрагментація оселищ забудовою та дорогами, випалювання рослинності, надмірне викошування, засмічення, забруднення вод і неналежне застосування пестицидів. Посухи й пожежонебезпечна погода посилюють уразливість природних фрагментів.

2.8.5. Природно-заповідний фонд.

Природоохоронний потенціал Великосеверинівської сільської територіальної громади пов’язаний із заплавою Інгулу, долинами його приток, балковими системами, лісовими осередками та залишками лучно-степової рослинності. За

значного сільськогосподарського освоєння території ці ділянки мають особливе значення для збереження біорізноманіття, регулювання водного стоку, протиерозійного захисту та підтримання зв'язків між природними оселищами.

За Регіональною доповіддю про стан довкілля, **станом на 1 січня 2025 року** природно-заповідний фонд Кіровоградської області налічував **248 територій та об'єктів загальною площею 102 549,6081 га**, а показник заповідності становив **4,17%**. Із них 26 об'єктів мали загальнодержавне, 222 — місцеве значення. Ці показники характеризують відповідну звітну дату. У серпні 2026 року природоохоронну мережу області доповнено національним природним парком «Чорний Ліс» площею 13 710,2441 га.

Стратегія визначає два місцеві природоохоронні об'єкти — гідрологічну пам'ятку природи «Верхів'я річки Інгул» і заповідне урочище «Сарганівський ліс». Їхня сумарна площа становить **24 га**. За загальної площі громади 22 120,38 га розрахунковий показник заповідності дорівнює 0,11%.

Це приблизно у **38 разів нижче** обласного показника за 2024 рік. Отже, наявний ПЗФ охоплює невелику частину території громади, а збереження природних комплексів значною мірою залежить також від охорони ділянок поза його межами.

Національний орієнтир становить **15% території країни у складі ПЗФ до 2030 року**, а Стратегія біорізноманіття ЄС передбачає охорону щонайменше **30% суходолу та 30% морських територій ЄС**. Це стратегічні орієнтири відповідного територіального рівня, а не однакова обов'язкова квота для кожної громади. Для Великосеверинівської громади порівняння свідчить про доцільність розширення охорони цінних природних ділянок.

«Верхів'я річки Інгул» зберігає заплавний природний комплекс із джерелами, прибережною та вологою лучною рослинністю. Для нього важливе недопущення осушення, засипання, розорювання, забруднення та зміни гідрологічного режиму.

«Сарганівський ліс» створено для збереження природного лісового масиву. Положення називає серед об'єктів охорони лілію лісову, борсука та козулю європейську. Документ установлює заборону рубок, зокрема санітарних, несумісного з охороною будівництва, порушення ґрунтового покриву, засмічення та інших дій, що загрожують природному комплексу. Природоохоронний статус окремих видів при цьому застосовується за чинними видовими переліками.

У разі відсутності належного відображення меж природоохоронних територій у землевпорядній документації та Державному земельному кадастрі зростає ризик помилкового відведення земель і порушення режимів використання. Водночас відсутність кадастрових відомостей не скасовує природоохоронного статусу. До встановлення меж у натурі межі територій та об'єктів ПЗФ визначаються відповідно до проєктів їх створення. Висновки щодо фактичного стану встановлення меж кожного об'єкта мають ґрунтуватися на його облікових і землевпорядних документах.

2.8.6. Смарагдова мережа та Екологічна мережа.

Для оцінки природоохоронних зв’язків громади визначальне значення має територія **UA0000304 «Upper Inhul river valley» — «Верхня долина річки Інгул»**, загальною площею **18 734,2 га**. Вона включена до офіційного переліку територій особливого природоохоронного значення Смарагдової мережі. Наведена площа стосується всього об’єкта, а не його частини в громаді. Просторовий зв’язок із громадою визначається долиною верхнього Інгулу.

В офіційному переліку Ради Європи 2025 року для UA0000304 зазначено **11 типів оселищ, 2 види птахів та 5 інших видів**, що становлять предмет природоохоронного інтересу. Наукова публікація про включення трав’янистих оселищ до Смарагдової мережі наводить для цієї території, зокрема, **E1.11 — євросибірські угруповання на уламках скель** та **E3.4 — вологі й мокрі евтрофні та мезотрофні луки**. Ці відомості характеризують увесь Смарагдовий об’єкт і не означають наявності кожного цільового виду або оселища в кожній його частині.

Опис території у матеріалах Держводагентства відзначає поєднання дубово-ясеневих лісів, вербових і вільхових заплавних угруповань, лучних і степових ділянок, евтрофних боліт та водної рослинності. Основними можливими впливами заходів Стратегії на ці комплекси є вилучення природних ділянок під забудову, фрагментація, зміна русел і заплав, надходження стоків, видалення дерев та прибережних заростей. Вплив може передаватися водотоками й за межі безпосереднього розміщення проєкту.

Для оцінки наслідків реалізації Стратегії враховується не лише можливе розміщення об’єктів у межах території UA0000304, а й опосередкований вплив через водотоки, поверхневий стік, зміну гідрологічного режиму, засмічення та порушення зв’язків між оселищами. Найбільше значення мають рішення щодо водовідведення Созонівки, поводження з відходами та використання прибережних територій.

Наведені характеристики всієї території Смарагдової мережі не є підтвердженням наявності кожного її цільового виду або оселища на конкретній ділянці громади. Висновок щодо допустимості окремого просторового рішення має враховувати його місце розташування, зв’язок із водозбором та предмети охорони відповідної природоохоронної території.

Формування місцевої екологічної мережі. Відповідно до Закону України «Про екологічну мережу України» природні ділянки громади доцільно розглядати як взаємопов’язану систему, а не окремі ізольовані об’єкти. Наведена нижче структура є екологічним обґрунтуванням її формування, а не твердженням про затвердження місцевої схеми.

Елемент	Територіальна основа в громаді
Ключові території	«Верхів’я річки Інгул», «Сарганівський ліс», збережені заплавні, лісові та лучно-степові осередки

Елемент	Територіальна основа в громаді
Сполучні території	Долини Інгулу, Северинки й Мамайки, балки та функціонально пов’язані лісосмуги
Буферні території	Ділянки, що захищають природні осередки від господарського впливу; прибережні смуги можуть виконувати цю функцію разом із власними коридорними функціями
Відновлювані території	Деградовані й ерозійно небезпечні землі, розриви захисних насаджень, порушені прибережні ділянки

Наукове обґрунтування зв’язності має місцеву основу: у дослідженні рослинності долини Інгулу запропоновано **Великосеверинівську ключову територію площею 300 га** в системі Інгульського регіонального екокоридору. Це наукова пропозиція, яку не можна включати до площі чинного ПЗФ, але можна використати для подальшого природоохоронного планування.

Перспективними напрямами розширення охорони є збережені ділянки заплави Інгулу поблизу Петрового й Оситняжки, нерозорані лучно-степові схили долин Северинки та Мамайки, балкові деревно-чагарникові комплекси. Їх доцільно розглядати як території для обстеження та підготовки природоохоронних обґрунтувань. Заліснення не повинно замінювати охорону цінних природних степів і лук. Подання клопотань і створення об’єктів регулюються статтями 51–53 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», а **резервування цінних територій — статтею 55**.

2.8.7. Загальна оцінка стану біорізноманіття.

Біорізноманіття Великосеверинівської сільської територіальної громади зберігається в умовах значного господарського освоєння та фрагментації природних оселищ. За Стратегією, природна рослинність охоплює близько 11–12% території, тоді як розрахункова частка природно-заповідного фонду становить близько 0,11%. Основними осередками збереження природних комплексів є заплава Інгулу, долини Северинки й Мамайки, нерозорані схили балок, лісові та деревно-чагарникові ділянки. Лісосмуги й прибережна рослинність підтримують зв’язки між цими осередками та створюють умови для переміщення, живлення і розмноження тварин.

Основними чинниками вразливості є ізольованість природних ділянок, інтенсивне аграрне використання прилеглих земель, забруднення вод, зміна гідрологічного режиму, поширення чужорідних рослин, посухи та ризик пожеж. Подальше розорювання схилів, забудова заплав або суцільне видалення захисних насаджень можуть посилювати втрату оселищ і знижувати стійкість екосистем.

Отже, стан біорізноманіття громади характеризується **збереженням цінних природних осередків за високої антропогенної трансформації навколишньої території**. Пріоритетами є охорона наявних об'єктів ПЗФ, збереження природних ділянок поза їхніми межами, відновлення екологічних зв'язків і врахування цілей збереження Смарагдової мережі під час реалізації Стратегії.

2.9. Управління відходами.

Основними джерелами утворення відходів у Великосеверинівській сільській територіальній громаді є домогосподарства, заклади освіти й охорони здоров'я, комунальні установи, підприємства сільського господарства, торгівлі, обслуговування та виробничого сектору. За Стратегією розвитку громади, житловий фонд представлений 2882 приватними садибами, 19 багатоквартирними будинками та одним гуртожитком. Переважання садибної забудови визначає потребу в поєднанні контейнерного збирання з регулярним обслуговуванням приватного сектору, а також в окремому управлінні рослинними рештками та іншими біовідходами.

За уточненими даними громади, збирання та вивезення побутових відходів забезпечує ЖКП «Прометей» із періодичністю один раз на тиждень. Послугою охоплено близько 15% населення громади. Зібрані відходи транспортуються на сміттєзвалище міста Кропивницького відповідно до договору з ТОВ «Екостайл».

Низьке охоплення населення організованою послугою є суттєвою проблемою поточної системи та створює передумови для накопичення відходів поза контрольованим потоком. Водночас показник охоплення сам по собі не встановлює способу поводження з відходами решти населення.

За даними Головного управління статистики у Кіровоградській області, обсяг утворених відходів за місцезнаходженням реєстрації підприємств Великосеверинівської територіальної громади у 2025 році становив 388,6 т, що на 78,2 т, або 25,2%, більше порівняно з 2024 роком. Зокрема, утворено 5,4 т небезпечних відходів. Обсяг відновлення становив 82,0 т, спалювання — 0,6 т, видалення на полігони — 24,7 т. Зростання обсягів утворення за незмінного обсягу відновлення актуалізує завдання запобігання утворенню відходів, їх роздільного збирання та передавання на відновлення

Матеріально-технічна база підприємства поступово оновлюється. Рішенням сільської ради від **11 лютого 2025 року №1717** передбачено передачу ЖКП «Прометей» сміттєвоза заднього завантаження **АТ-4021, 2024 року випуску**, вартістю **3,345 млн грн**. Це створює передумови для підвищення регулярності вивезення відходів та розширення маршрутів обслуговування.

Договірні відносини зі споживачами впорядковуються через публічний договір, оприлюднений 31 жовтня 2025 року та введений у дію з 1 грудня 2025 року. У повідомленні підприємства від 10 лютого 2026 року визначено перехід від попередньої системи вивезення у спеціальних пакетах до обслуговування на

договірних засадах із 1 березня 2026 року. Це свідчить про зміну механізму організації послуги, спрямовану на посилення обліку споживачів та фінансової сталості підприємства.

За матеріалами Стратегії, у населених пунктах здійснюється встановлення та оновлення контейнерів. Історичні параметри контейнерної інфраструктури наведено в конкурсній документації 2023 року: для багатоквартирної забудови зазначено **10 контейнерних майданчиків і 13 контейнерів місткістю 1,1 м³**.

За інформацією громади, роздільне збирання відходів на її території не запроваджено. Організований потік представлений змішаними побутовими відходами, які передаються на захоронення. Передбачені договірними документами вимоги до роздільного збирання не означають фактичного функціонування відповідної системи. Поточними пріоритетами є розширення охоплення регулярним вивезенням, створення умов для відокремлення ресурсоцінних фракцій і біовідходів та організація окремого приймання небезпечних складових побутових відходів.

За обліковими матеріалами Регіонального плану управління відходами станом на 1 січня 2024 року в громаді враховано чотири звалища, два з яких паспортизовані. За уточненою адміністративною інформацією громади, два місцеві сміттєзвалища, що характеризуються як діючі, розташовані в Оситняжці — 1,2677 га та Високих Байраках — 1,2086 га. Їхня сумарна площа становить 2,4763 га. Відомості характеризують різні дати й облікові сукупності та не підтверджують автоматично припинення існування інших раніше облікованих ділянок.

За повідомленням громади, на двох зазначених діючих об’єктах не зафіксовано пожеж і випадків забруднення.

У проєкті Плану заходів на 2026–2027 роки передбачено **рекультивацію сміттєзвалищ у селах Оситняжка та Високі Байраки** у 2027 році з орієнтовним фінансуванням **1 млн грн**. Ці заходи підтверджують актуальність відновлення порушених ділянок, проте є запланованими результатами. Екологічний ефект залежатиме від припинення повторного завезення відходів, належного технічного й біологічного відновлення територій та подальшого контролю їх стану.

Для місць неконтрольованого накопичення відходів характерні ризики забруднення ґрунтів, перенесення забруднювачів поверхневим стоком, засмічення балок і прибережних територій, рознесення легких фракцій вітром. Горіння відходів створює додаткову небезпеку задимлення та надходження продуктів неповного згоряння. У межах оцінки поточного стану це є потенційними шляхами впливу, які необхідно враховувати під час визначення черговості ліквідації та рекультивації ділянок.

Екологічна стійкість зовнішнього маршруту видалення також є суттєвим чинником. Регіональний план характеризує **Кропивницьке міське звалище площею 18,8697 га як переповнене та таке, що потребує закриття й рекультивації**.

Реформування системи має враховувати **затверджений Регіональний план управління відходами у Кіровоградській області до 2034 року**. Таким чином, наведене у Стратегії положення про відсутність регіонального плану потребує актуалізації. За шестикластерною моделлю РПУВ Великосеверинівська громада включена до **Олександрівського кластеру №2**. Перспективний маршрут передбачає перевезення через заплановану станцію у **селі Підлісне** до регіонального полігону біля **Несваткового**. Це планована інфраструктура, відмінна від нинішнього маршруту до Кропивницького.

На місцевому рівні розпорядженням сільського голови від **13 червня 2025 року №90-од** затверджено план заходів із реалізації Національного плану управління відходами до 2033 року. Він передбачає підготовку місцевого плану управління відходами протягом року після набрання чинності регіональним планом, оновлення матеріально-технічної бази, розвиток роздільного збирання та поетапну рекультивацію історичних місць розміщення відходів. Цей план заходів є організаційною основою переходу до нової системи та має відмінний статус від окремого місцевого плану управління відходами.

Поточна система управління побутовими відходами характеризується наявністю комунального оператора й регулярного вивезення, проте охоплює лише близько 15% населення та не має запровадженого роздільного збирання. Поряд із передаванням відходів на об’єкт у Кропивницькому громада повідомляє про два діючі місцеві сміттєзвалища загальною площею 2,4763 га. Отже, першочерговими завданнями є розширення доступності організованої послуги, зменшення захоронення змішаних відходів, упорядкування місцевих об’єктів і підготовка їх рекультивації. Результативність цих заходів залежить від одночасного забезпечення населення прийнятною альтернативою неконтрольованому накопиченню відходів.

2.10. Охорона здоров'я.

Стан здоров’я населення Великосеверинівської сільської територіальної громади формується під впливом демографічних процесів, умов проживання, доступності медичної допомоги, якості питної води, атмосферного повітря та санітарного стану території. Для громади особливе значення мають нерівномірність розселення, значна частка населення пенсійного віку та необхідність забезпечення доступності первинної медичної допомоги у невеликих селах.

За даними Стратегії розвитку, станом на 1 січня 2026 року чисельність населення громади становила 6518 осіб, які проживали в 11 населених пунктах.

Населений пункт	**Чисельність населення, осіб**	**Відстань до адміністративного центру громади, км**
Велика Северинка	1 012	Адміністративний центр

Населений пункт	Чисельність населення, осіб	Відстань до адміністративного центру громади, км
Підгайці	1 332	4
Лозуватка	186	7
Кандаурове	21	3
Оситняжка	900	11
Петрове	5	17
Високі Байраки	709	21
Андросове	9	23
Червоний Кут	19	25
Рожнятівка	20	11
Созонівка	2 305	11
Усього	**6 518**	**—**

Джерело: Стратегія розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року.

Найбільша частка населення зосереджена у Созонівці — близько **35,4%**, Підгайцях — **20,4%** та Великій Северинці — **15,5%**. Разом у цих трьох населених пунктах проживає понад 71% мешканців громади. Водночас у Петровому, Андросовому, Червоному Куті, Рожнятівці та Кандауровому чисельність населення не перевищує 21 особи в кожному селі. Така структура розселення визначає потребу в організації виїзного обслуговування, транспортної доступності та безперервного медичного супроводу мешканців малонаселених сіл.

За адміністративними даними Стратегії, у громаді налічується **1616 осіб пенсійного віку, або 24,79% населення**, та **921 дитина шкільного віку, або 14,13%**. Серед 280 зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб 85 осіб належать до вікової групи 60 років і старше. Це посилює значення доступної медичної допомоги, забезпечення лікарськими засобами, профілактики загострень хронічних захворювань та соціального супроводу.

Демографічна ситуація характеризується стійким природним скороченням населення. За даними Стратегії, у 2023 році зареєстровано 10 народжених і 66 померлих, у 2024 році — відповідно 13 і 91, у 2025 році — 6 і 84. Природне скорочення у 2025 році становило **78 осіб**, а від'ємне сальдо міграції — **42 особи**. Ці показники відображають несприятливі демографічні тенденції, однак самі по собі не встановлюють причинного зв'язку смертності зі станом довкілля.

Первинне медичне обслуговування забезпечують **три лікарські амбулаторії загальної практики — сімейної медицини та два фельдшерсько-акушерські пункти**. Наявність цих п'яти об'єктів підтверджується також оприлюдненим Соціальним паспортом громади.

Заклад охорони здоров'я	Місцезнаходження	Відвідувань у 2024 році	Відвідувань у 2025 році
Великосеверинівська лікарська амбулаторія ЗПСМ	Велика Северинка, пров. Тепличний, 11	18 720	20 870
Созонівська лікарська амбулаторія ЗПСМ	Созонівка, вул. Паркова, 9	13 560	11 340
Оситнязька лікарська амбулаторія ЗПСМ	Оситняжка, вул. Центральна, 44	4 140	4 055
Високобайрацький ФАП	Високі Байраки, вул. Центральна, 33	2 882	2 870
Підгайцівський ФАП	Підгайці, вул. Говорова, 49	3 358	2 745
Усього	—	**42 660**	**41 880**

Джерело: Стратегія розвитку громади; підсумки розраховано за наведеними у ній показниками.

За уточненими адміністративними даними громади, укомплектованість медичними кадрами становить 90%. Амбулаторії та фельдшерсько-акушерські пункти забезпечені необхідним медичним обладнанням. За Великосеверинівською амбулаторією закріплено медичний транспорт, який використовується для забезпечення допомоги мешканцям громади. Це має особливе значення для населення малих і віддалених сіл та осіб з обмеженою мобільністю.

Загальна кількість відвідувань у 2025 році зменшилася на **780, або 1,8%**, порівняно з 2024 роком. Водночас у Великосеверинівській амбулаторії кількість відвідувань зросла з 18 720 до 20 870, що свідчить про збільшення навантаження на цей заклад. Динаміка відвідувань характеризує використання медичних послуг і не може безпосередньо трактуватися як зміна захворюваності, оскільки включає повторні звернення, профілактичні та інші відвідування.

У використаних матеріалах відсутні зіставні дані щодо захворюваності населення громади за основними класами хвороб та віковими групами за кілька років. Тому оцінка не встановлює кількісного зв'язку між станом довкілля та захворюваністю мешканців.

За кадровими відомостями Стратегії, у медичних закладах громади працюють **один сімейний лікар, сім молодших спеціалістів із медичною освітою та три інші працівники**. У таблиці декларацій Великосеверинівської амбулаторії наведено 2492 декларації, з яких 1045 припадають на вікову групу 40–64 роки та 652 — на осіб віком 65 років і старше. Отже, близько **68,1% зазначених декларацій** належать пацієнтам віком від 40 років, що підкреслює значення профілактики та тривалого спостереження за хронічними захворюваннями. Ці відомості стосуються конкретної амбулаторії та не є показником загального охоплення деклараціями всього населення громади.

Станом на дату, наведену у Стратегії, стаціонарні лікарні на території громади відсутні. Тому доступність спеціалізованої та стаціонарної допомоги залежить від можливості звернення до закладів поза громадою, транспортного сполучення та організації направлень. За оцінкою Стратегії, **80% місцевих медичних закладів потребують поточного ремонту, 20% — капітального**, що визначає необхідність модернізації приміщень, забезпечення безбар'єрності й належних санітарних умов.

У контексті СЕО пріоритетними є ризики, пов'язані з питним водопостачанням і водовідведенням, локальним забрудненням повітря, неналежним накопиченням відходів, фізичними чинниками та кліматичними явищами. Особливої уваги потребує безпечність води з колодязів і приватних свердловин. Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб у 2026 році окремо наголошував на необхідності контролю нітратного забруднення децентралізованих джерел та профілактики водно-нітратної метгемоглобінемії у дітей. Це регіонально актуальний ризик, який слід враховувати й під час організації водопостачання громади.

Лабораторні протоколи 2026 року конкретизують санітарні проблеми питного водопостачання: у дослідженій водопровідній воді Созонівки встановлено невідповідність за загальною жорсткістю, а у пробі водопровідної води Високих Байраків аналогічний висновок наведено з урахуванням невизначеності вимірювання. За дослідженими мікробіологічними показниками ці проби відповідали вимогам. Перевищення нормативу нітратів у наданих пробах 2026 року не встановлено.

Одночасно низьке охоплення організованим вивезенням відходів і неналежний стан очисних споруд Созонівки підтримують ризики погіршення санітарного стану території та забруднення вод. Ці обставини обґрунтовують профілактичну спрямованість заходів Стратегії, але не є доказом виникнення конкретних захворювань у мешканців громади.

Для Великосеверинівської громади до фізичних чинників, які потребують урахування під час реалізації Стратегії, належать транспортний і технологічний шум, електромагнітні поля інженерних та енергетичних об'єктів, зовнішнє гамма-випромінювання і радон у приміщеннях.

Потенційними територіями акустичного впливу є житлова забудова поблизу інтенсивних транспортних потоків, виробничих об'єктів, насосного обладнання та резервних джерел електроживлення. Оцінка електромагнітного впливу має враховувати характеристики конкретних джерел, відстані до житла і громадських закладів та встановлені режими використання прилеглих територій.

Для радіаційної безпеки окремо розглядаються зовнішнє гамма-випромінювання та надходження радону до приміщень. Пріоритетними для перевірки є укриття, підвальні й напівпідвальні приміщення та перші поверхи громадських будівель, особливо під час зміни вентиляції й підвищення герметичності огороджувальних конструкцій.

У використаних матеріалах не наведено результатів місцевих вимірювань, достатніх для встановлення рівнів усіх зазначених чинників на територіях можливого впливу. Тому в межах цієї оцінки визначено потенційні шляхи впливу та пріоритети контролю; перевищення нормативів або їх відсутність для конкретних ділянок і приміщень не встановлюються.

Для мешканців поблизу автомобільних доріг, виробничих і зерносушильних об'єктів значення мають можливі впливи пилу, продуктів згоряння та шуму. Використання твердого палива й спалювання рослинних решток можуть створювати додаткове сезонне навантаження. Природні геологічні особливості території зумовлюють доцільність урахування радонової небезпеки приміщень, а літня спека та посушливі періоди — потребу в захисті дітей, людей старшого віку й осіб із хронічними захворюваннями. Зазначені чинники розглядаються як потенційні шляхи впливу, без приписування їм конкретних зареєстрованих захворювань мешканців громади.

Якщо Стратегію та План заходів не буде затверджено, медичне обслуговування продовжуватиметься в межах чинних програм і рішень. Водночас зберігатимуться потреби в оновленні медичної інфраструктури, поліпшенні доступності послуг та зменшенні екологічних ризиків. Старіння населення, природне скорочення й нерівномірність розселення можуть посилювати навантаження на первинну ланку та ускладнювати своєчасне отримання допомоги мешканцями віддалених сіл.

Збереження проблем водопостачання, водовідведення, накопичення відходів та локального забруднення повітря підтримуватиме відповідні ризики для здоров'я

населення. Очікуваний позитивний ефект полягає насамперед у скороченні контакту населення з несприятливими чинниками та посиленні профілактики, а не в гарантованій зміні показників захворюваності.

2.11. Прогнозні зміни стану довкілля та здоров'я населення, якщо документ державного планування не буде затверджено («нульовий сценарій»).

«Нульовий сценарій» передбачає незатвердження Стратегії розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року та Плану заходів на 2026–2027 роки. За такого сценарію продовжуватимуть діяти чинні програми, прийняті рішення та обов'язкові природоохоронні вимоги. Водночас реалізація запропонованого комплексу взаємопов'язаних інфраструктурних, екологічних і соціальних заходів може бути відтермінована або здійснюватися фрагментарно.

Атмосферне повітря. Зберігатиметься навантаження від автомобільного транспорту, виробничих об'єктів, котельного обладнання та індивідуального опалення. Відтермінування енергоефективних заходів і використання відновлюваних джерел енергії обмежуватиме можливості скорочення споживання палива та пов'язаних викидів. У холодний період і під час спалювання рослинних решток можливі епізоди локального задимлення. При цьому незатвердження Стратегії саме по собі не означає неминучого зростання загальних викидів: їх динаміка залежатиме також від господарської активності, палива та режимів роботи обладнання.

Водні ресурси та водопостачання. Відтермінування реконструкції системи водопостачання у Високих Байраках, оновлення очисних споруд у Созонівці та будівництва локальних очисних споруд в Оситняжці може продовжити існування проблем надійності водопостачання й належного очищення стоків. За збереження наявного технічного стану залишатимуться ризики витоків, аварійних ситуацій і забруднення водного середовища.

Для малих річок, ставків і прибережних територій актуальними залишатимуться надходження ґрунтових частинок та поживних речовин із водозборів, замулення й евтрофікація. За неналежного облаштування колодязів, вигребів та місць зберігання органічних матеріалів зберігатиметься ризик нітратного і мікробіологічного забруднення питної води.

Земельні ресурси, біорізноманіття та ПЗФ. За переважання сільськогосподарського використання території зберігатимуться передумови водної та вітрової ерозії, втрати родючого шару й перенесення забруднювачів у балки та водойми. Відтермінування просторового впорядкування може ускладнювати врахування природоохоронних обмежень під час землекористування.

На ділянках із неуточненими або неналежно відображеними межами обмежень зберігатиметься ризик розорювання схилів, прибережних смуг і пошкодження природних оселищ. Для «Сарганівського лісу», «Верхів'я річки

Інгул» та природних комплексів річкових долин важливими залишатимуться дотримання режимів охорони та екологічна зв'язність. Відсутність кадастрового відображення окремого обмеження не скасовує встановлених законом вимог охорони території.

Управління відходами. Відтермінування рекультивації звалищ в Оситняжці та Високих Байраках подовжуватиме період існування порушених земель і пов'язаних ризиків рознесення відходів, горіння та забруднення поверхневого стоку. За недостатньої доступності регулярного збирання й контролю можливі повторне засмічення очищених ділянок та утворення нових осередків накопичення відходів.

Незатвердження Стратегії не припиняє необхідності розроблення місцевого плану управління відходами. Відповідний порядок передбачає його розроблення протягом року з дня набрання чинності регіональним планом. Отже, за «нульового сценарію» зберігається потреба виконання цих вимог, а відповідальність оцінюється за конкретним порушенням; автоматичне накладення штрафу через незатвердження Стратегії не прогнозується.

Здоров'я населення та умови проживання. Збереження проблем водопостачання, водовідведення, локального забруднення повітря та накопичення відходів підтримуватиме несприятливі чинники для здоров'я. Найбільш чутливими залишатимуться діти, люди старшого віку та особи з хронічними захворюваннями. Забруднене повітря й спека можуть підвищувати ризик загострень респіраторних і серцево-судинних захворювань, а використання води з надмірним вмістом нітратів — створювати небезпеку водно-нітратної метгемоглобінемії, особливо для немовлят.

Ці наслідки характеризують можливі ризики, а не встановлений прогноз зростання захворюваності у громаді. Відтермінування безбар'єрності, модернізації громадських об'єктів та енергетичної автономності також може зберігати труднощі доступу до послуг і вразливість установ до перебоїв електропостачання.

Фінансування та управління розвитком. Незатвердження актуалізованої Стратегії може ускладнити узгодження пріоритетів громади, послідовність підготовки проєктів і обґрунтування їх відповідності стратегічним цілям. Це створює ризик відтермінування залучення фінансування на природоохоронну та комунальну інфраструктуру. Можливість фінансування залежить від чинних процедур, інших документів планування та вимог конкретного механізму підтримки.

За «нульового сценарію» основним очікуваним наслідком є **збереження наявних екологічних і санітарних проблем та відтермінування їх комплексного розв'язання**. Погіршення можливе там, де зношення інфраструктури, господарське навантаження й кліматичні чинники переважатимуть результати поточних заходів. Реалізація Стратегії створює можливість узгоджено зменшувати ці ризики через модернізацію комунальних систем, відновлення порушених територій та поліпшення доступності послуг.

РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ.

Стратегія розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року визначає пріоритетами розвиток конкурентоспроможної економіки, модернізацію інфраструктури, підвищення якості соціальних послуг, створення безпечного життєвого середовища та цифровізацію управління. Ці напрями об'єднані у три стратегічні цілі: **«Конкурентоспроможна економіка та якісна інфраструктура громади»; «Розвиток людського капіталу, якісні соціальні послуги та комфортна громада»; «Цифрова трансформація та впровадження смарт-технологій»**.

Територією ймовірного впливу є громада загалом, проте характер та інтенсивність наслідків будуть нерівномірними. Безпосередні зміни очікуються насамперед у Созонівці, Оситняжці, Високих Байраках та Великій Северинці, де Планом заходів передбачено реконструкцію водогосподарських об'єктів, рекультивацію звалищ, модернізацію соціальної інфраструктури й благоустрій. Опосередкованих впливів можуть зазнавати прилегла житлова забудова, водні об'єкти, природні території та ділянки вздовж транспортних маршрутів.

Територія	**Поточний стан за матеріалами розділу 2**	**Значення для оцінки реалізації Стратегії**
Созонівка: система водопостачання та територія обслуговування	Протяжність мереж — 14 км, зношеність за оцінкою громади — 80%. У дослідженій пробі водопровідної води 2026 року встановлено невідповідність за загальною жорсткістю	Пріоритетні надійність постачання, резервування води та забезпечення її нормативної якості.
Созонівка: очисні споруди, КНС і прилегла водойма	Централізованою каналізацією охоплено близько 30% населення села. Очисні споруди занедбані та зруйновані; повідомлений обсяг стоків — 85–90 м³/добу. У пробах води ставка 2025 року виявлено невідповідності	Реконструкція має зменшувати існуюче навантаження. Під час робіт необхідно забезпечити належне поводження зі стоками й осадами та не допустити додаткового забруднення водойми

Територія	Поточний стан за матеріалами розділу 2	Значення для оцінки реалізації Стратегії
	за $БСК_5$, ХСК і сухим залишком	
Високі Байраки: водопровідна мережа та джерела водопостачання	Протяжність мереж — 5 км, зношеність — 50%. У протоколі водопровідної води 2026 року зазначено невідповідність за жорсткістю з урахуванням невизначеності вимірювання	Реконструкція окремих ділянок повинна поєднуватися з контролем якості води та санітарним захистом джерел
Сміттєзвалища Оситняжки та Високих Байраків	За інформацією громади, обидва об’єкти діючі; площі — відповідно 1,2677 та 1,2086 га	Рекультивація потребує попереднього організаційного вирішення питання приймання відходів після припинення експлуатації об’єктів
Оситняжка, вул. Центральна, 49	Ділянка запланованого будівництва локальних очисних споруд; за даними громади, населення села користується вигрібними ямами	Позитивний ефект визначатиметься фактичною зоною обслуговування об’єкта, а не автоматично поширюватиметься на все село
Житлова та громадська забудова в межах санітарно-захисних зон	Громада повідомила про часткове потрапляння забудови до зон діючих кладовищ і господарських дворів фермерських господарств	Нові планувальні рішення мають враховувати існуючі просторові конфлікти та не посилювати несумісність видів використання території

Територія	Поточний стан за матеріалами розділу 2	Значення для оцінки реалізації Стратегії
Лісосмуги та прилеглі агроландшафти	Підтверджено потребу в догляді за лісосмугами та повідомлено про випадки незаконних вирубок	Під час прокладання мереж, ремонту доріг і благоустрою необхідно зберігати захисні насадження та їхню просторову безперервність

Джерело: адміністративна інформація громади та лабораторні матеріали, узагальнені в підрозділах 2.5, 2.7–2.9.

На сучасному етапі ключовими викликами є потреба в оновленні водопровідно-каналізаційного господарства, підвищенні ефективності очищення стоків, упорядкуванні управління відходами та відновленні порушених земель. Значна частка сільськогосподарських земель — **74,32% території громади** — у поєднанні з розчленованим рельєфом визначає ризики ерозії, змиву ґрунтів і надходження забруднювачів у водойми. Природні оселища зосереджені переважно в річкових долинах, балках, на схилах і в лісових насадженнях та є чутливими до подальшої фрагментації.

Приміське розташування громади створює можливості економічного розвитку, водночас посилює значення просторового узгодження виробничих, транспортних і житлових територій. Локальні навантаження формуються поблизу підприємств, зерносушильних і складських об’єктів, котельного обладнання та автомобільних доріг. Додатковими чинниками є посухи, хвилі спеки, нерівномірність опадів і залежність комунальних систем від стабільного електропостачання.

Соціально-демографічні виклики пов’язані з природним скороченням населення, міграційними втратами та значною часткою людей старшого віку. За Стратегією, станом на 1 січня 2026 року у громаді проживало **6518 осіб**, з яких **1616 — особи пенсійного віку**. Нерівномірне розселення та наявність малонаселених сіл підвищують значення транспортної доступності, первинної медичної допомоги, соціального супроводу й безперервності комунальних послуг.

У межах **стратегічної цілі 1**, зокрема оперативної цілі **1.2 «Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади»**, передбачено оновлення інженерних мереж, удосконалення системи управління відходами, просторове планування та зміцнення комунальних підприємств. Ремонт резервної ємності й насосної станції по вул. Академічній, 24, у Созонівці, реконструкція водопостачання по вулицях Лісовій та Залізничників у Високих Байраках, реконструкція очисних споруд у Созонівці й будівництво локальних очисних

споруд в Оситняжці можуть поліпшити санітарні умови та зменшити ризики забруднення вод.

У межах **стратегічної цілі 2**, насамперед оперативної цілі **2.3 «Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя»**, визначено ліквідацію стихійних звалищ, захист водойм, розширення зелених зон, енергоефективність, використання сонячної енергії та забезпечення безбар'єрності. Планом заходів передбачено рекультивацію звалищ в Оситняжці й Високих Байраках, реконструкцію паркової зони у Великій Северинці та підвищення енергетичної стійкості соціальних і комунальних об'єктів. Оперативні цілі **2.1 та 2.2**, пов'язані з доступністю послуг і розвитком освітньо-культурної сфери, створюють можливості для інформаційної та екологічно-просвітницької роботи. Її практичний зміст доцільно пов'язувати з роздільним збиранням відходів, недопущенням спалювання рослинності, ощадливим використанням води та збереженням зелених насаджень.

Реалізація **стратегічної цілі 3**, зокрема оперативної цілі **3.1 «Комплексна діджиталізація та розбудова смарт-інфраструктури громади»**, може посилити облік ресурсів, контроль використання земель і комунального майна та взаємодію з населенням. Геоінформаційна система, цифровий облік енергоресурсів і канали звернень створюють інструменти для виявлення просторових конфліктів та оперативного реагування на екологічні проблеми.

Загалом очікується позитивний напрям впливу Стратегії на комунальну безпеку та умови проживання, насамперед завдяки оновленню водопостачання, водовідведення, відновленню засмічених територій і модернізації громадських об'єктів. Водночас економічне зростання та будівництво можуть збільшувати ресурсоспоживання, транспортні потоки, утворення відходів і локальне навантаження. Тому позитивний результат залежатиме від розміщення об'єктів, технічних рішень та належної експлуатації.

На основі оцінки визначено такі **ймовірні наслідки** для основних компонентів довкілля.

Атмосферне повітря. Найбільш чутливими є житлова забудова вздовж Н-14 та території поблизу виробничих, складських і паливоспалювальних об'єктів. Будівельні й рекультиваційні роботи можуть тимчасово посилювати пилiння, викиди техніки та шум. Розвиток підприємництва здатний створювати додаткове експлуатаційне навантаження. Енергоефективність, сонячна генерація та оновлення обладнання можуть сприяти скороченню окремих викидів, якщо супроводжуватимуться фактичним зменшенням спалювання палива.

Водні ресурси. Найбільшої уваги потребують Созонівка та Високі Байраки, де зношеність водопровідних мереж, за оцінкою громади, становить відповідно 80% і 50%. У Созонівці додатковим чинником є неналежний стан очисних споруд при надходженні близько 85–90 м³ стоків на добу та охопленні централізованою каналізацією лише близько 30% населення села. Лабораторні дослідження 2025 року підтвердили невідповідність води прилеглого ставка за $БСК_5$, ХСК і сухим

залишком як у місці скиду, так і на ділянках вище та нижче нього. Отже, реконструкція здійснюватиметься в умовах уже наявного навантаження на водне середовище.

Модернізація водопостачання й очищення стоків може зменшити аварійність та надходження забруднювачів. Водночас ремонт мереж не забезпечує автоматичного усунення відхилень хімічного складу питної води, зокрема жорсткості, тому результат залежатиме також від характеристик джерел і технологічних рішень водопідготовки. Для локальних очисних споруд в Оситняжці ефект обмежуватиметься фактичною зоною обслуговування.

Під час будівництва та реконструкції можливі тимчасові перебої водопостачання, порушення роботи водовідведення, утворення осадів і забруднений поверхневий стік. Особливе значення мають безперервне безпечне відведення стоків, належне поводження з осадами та контроль якості води після завершення робіт.

Клімат. Утеплення будівель, енергоощадне освітлення та відновлювана енергетика можуть зменшувати енергетичні витрати й пов’язані викиди парникових газів. Резервування води та автономне живлення підвищуватимуть стійкість послуг до перебоїв. Зелені зони сприятимуть затіненню й пом’якшенню спеки. Водночас збільшення площ твердого покриття може посилювати перегрівання та поверхневий стік, тому благоустрій має зберігати водопроникні й озеленені ділянки.

*Управління відходами***.** За даними громади, організованим вивезенням побутових відходів охоплено близько 15% населення, роздільне збирання не запроваджено. Сміттєзвалища в Оситняжці та Високих Байраках, передбачені до рекультивації, залишаються діючими та займають сумарно 2,4763 га. Тому позитивний ефект Стратегії залежатиме від поєднання відновлення цих ділянок із розширенням доступності регулярного збирання та забезпеченням подальшого приймання відходів на відповідних об’єктах.

Припинення використання звалищ без доступної альтернативної послуги може призвести до перенесення неконтрольованого накопичення відходів на інші ділянки. Під час рекультивації можливі тимчасове пиління, рух вантажної техніки та винесення забруднювачів зі стоком. Будівельні проєкти й оновлення обладнання також утворюватимуть додаткові потоки відходів. Очікуваний довгостроковий результат полягає у відновленні порушених земель і скороченні неконтрольованого потрапляння відходів у довкілля за умови належної організації всієї системи.

Земельні ресурси та ґрунти. Рекультивація звалищ і відновлення будівельних майданчиків можуть поліпшити стан порушених земель. Негативні впливи можливі під час прокладання мереж, спорудження укриттів та освоєння нових ділянок: зняття родючого шару, ущільнення, забруднення й посилення ерозії. Найбільш чутливими є схили, прибережні території та місця концентрації стоку. Важливими умовами є мінімізація порушеної площі, збереження родючого шару та відновлення рослинності.

*Геологічне середовище***.** Впливи передбачених інфраструктурних заходів пов'язані переважно із земляними роботами та зміною локального водовідведення. У балках, пониженнях і на схилах необхідно враховувати можливість розмиву й перезволоження. Для заглиблених споруд значення мають гідроізоляція, вентиляція та врахування природної радонової небезпеки. Масштаб впливу визначатиметься інженерно-геологічними умовами конкретного майданчика.

Ландшафти. Реконструкція парку по вул. Миру у Великій Северинці, облаштування громадських просторів і відновлення звалищ можуть поліпшити вигляд та функціональність територій. Нові споруди, замощення й обладнання змінюватимуть локальний ландшафт. Збереження дерев, природного рельєфу та достатньої площі озеленення дозволить поєднати благоустрій із підтриманням екологічних функцій території.

*Біорізноманіття, ПЗФ та екологічна мережа***.** Найбільш чутливими є «Сарганівський ліс», «Верхів'я річки Інгул», природні ділянки долин, балок, степових схилів і лісосмуг. Поліпшення очищення стоків, захист водойм та усунення звалищ можуть зменшувати навантаження на оселища. Потенційні ризики пов'язані з видаленням рослинності, фрагментацією, зміною стоку, освітленням і рекреаційним навантаженням. Для проєктів, функціонально пов'язаних із територією Смарагдової мережі UA0000304 Upper Inhul river valley, необхідне врахування її цілей збереження. Відновлення природних ділянок має відповідати типу екосистеми.

Повідомлені громадою випадки незаконних вирубок і потреба в догляді за лісосмугами свідчать про наявне послаблення захисних насаджень на окремих ділянках. Тому нові інфраструктурні втручання мають оцінюватися з урахуванням уже існуючої фрагментації рослинного покриву. Ці відомості стосуються території громади загалом і не підтверджують порушень безпосередньо в межах конкретних об'єктів ПЗФ.

Здоров'я населення та інфраструктура.

Вихідні умови медичного обслуговування характеризуються функціонуванням трьох амбулаторій і двох фельдшерсько-акушерських пунктів, укомплектованістю медичними кадрами на рівні 90% за повідомленням громади та наявністю медичного транспорту, закріпленого за Великосеверинівською амбулаторією. Для оцінки впливів інфраструктурних робіт важливо враховувати доступність цих закладів, можливість під'їзду медичного транспорту та безперервність водо- й енергопостачання.

Позитивні зміни очікуються від надійнішого водопостачання, очищення стоків, поліпшення санітарного стану, доступності медичних і соціальних послуг, облаштування укриттів та безбар'єрних просторів. Особливо важливі ці результати для дітей, людей старшого віку та осіб з інвалідністю. Тимчасові ризики пов'язані з пилом, шумом, рухом техніки й перервами в обслуговуванні. Модернізація будівель має одночасно забезпечувати енергоефективність, належний повітрообмін і безпечний мікроклімат. Очікуваний результат полягає у зменшенні чинників

ризику та поліпшенні умов життя, без гарантованого прогнозу зміни захворюваності.

Таблиця 3.1. Характеристика ймовірних впливів реалізації Стратегії на довкілля та здоров'я населення.

Тип впливу	**Тривалість**	**Характеристика та території прояву**
Прямий	Короткостроковий і довгостроковий	Будівельні роботи, реконструкція мереж, очисних споруд, укриттів, рекультивація звалищ; вплив на ґрунти, повітря, води та умови користування територією
Непрямий	Середньостроковий і довгостроковий	Поліпшення санітарних умов і доступності послуг унаслідок надійнішого водопостачання, очищення стоків, енергозабезпечення та благоустрою
Кумулятивний	Середньостроковий і довгостроковий	Поєднання наявного навантаження на водойму біля Созонівки, зношеності комунальних мереж, низького охоплення вивезенням відходів та аграрного й транспортного впливів із тимчасовими навантаженнями від будівельних майданчиків. Найбільше значення має одночасне виконання робіт у межах одного населеного пункту або водозбору.
Синергічний	Середньостроковий і довгостроковий	Взаємопідсилення позитивних результатів модернізації водопостачання, водовідведення та резервного живлення; можливе посилення негативних наслідків за одночасних аварій або несприятливої погоди

Тип впливу	Тривалість	Характеристика та території прояву
Тимчасовий	Переважно короткостроковий	Пиління, шум, рух техніки, будівельні відходи, тимчасові обмеження проїзду й доступу до комунальних послуг
Постійний або тривалий	Довгостроковий	Зміни забудови, поверхневого покриву та режиму використання ділянок; результати рекультивації, озеленення й модернізації інфраструктури
Позитивний	Середньостроковий і довгостроковий	Підвищення надійності комунальних послуг, зменшення ризиків забруднення стоками й відходами, поліпшення безпеки та доступності громадських об’єктів
Негативний, потенційний	Короткостроковий і довгостроковий	Додаткові викиди, шум, утворення відходів та осадів, порушення ґрунтів і рослинності, збільшення ресурсоспоживання за розвитку господарської діяльності. Можливе перенесення неконтрольованого накопичення відходів на інші ділянки в разі закриття звалищ без забезпечення альтернативної послуги.

Примітка. Наведені характеристики є прогнозною якісною оцінкою. Масштаб, інтенсивність і просторове поширення впливів визначатимуться місцем реалізації, технічними параметрами та режимом експлуатації конкретних об’єктів.

Сукупний вплив буде найбільш вираженим у населених пунктах, де одночасно реалізовуватимуться кілька проєктів. Узгоджена модернізація водопостачання, водовідведення та енергозабезпечення може давати взаємопідсилювальний позитивний результат. Одночасне виконання робіт, навпаки, здатне тимчасово посилювати транспортні й санітарні незручності. **Першочергової уваги потребують прилегла житлова забудова, соціальні**

заклади, водоохоронні та природні території, де нові втручання поєднуватимуться з наявним навантаженням.

РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

4.1. Систематизація існуючих екологічних проблем громади

Екологічні проблеми Великосеверинівської територіальної громади зумовлені поєднанням сільськогосподарського використання території, приміського розташування поруч із Кропивницьким, транспортного навантаження та потреби в модернізації комунальної інфраструктури. Особливе значення мають забезпечення безпечного водопостачання, належного очищення стічних вод, упорядкування управління відходами, збереження ґрунтів і природних ділянок у межах агроландшафтів.

Систематизацію проблем здійснено за матеріалами Стратегії розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року, Плану заходів на 2026–2027 роки та відкритих офіційних джерел. Територіальну прив'язку визначено за населеними пунктами, об'єктами інфраструктури та природними комплексами, для яких відповідні чинники мають найбільше значення.

Основні екологічні проблеми та їхній зв'язок із рішеннями Стратегії

Основна проблема або ризик	Характеристика	Територіальна прив'язка	Рішення Стратегії та Плану заходів
Недостатня надійність водопостачання	Протяжність мереж Созонівки — 14 км, зношеність — 80%; Високих Байраків — 5 км і 50% відповідно. Це підвищує вразливість систем до аварій, перебоїв і втрат води	Созонівка, Високі Байраки; території обслуговування відповідних систем	Капітальний ремонт резервної ємності й насосної станції в Созонівці; реконструкція системи водопостачання у Високих Байраках
Недостатня ефективність водовідведення та очищення стоків	Очисні споруди Созонівки існують, але характеризуються громадою як занедбані та зруйновані. Надходження стоків — близько 85–90 м³/добу;	Созонівка, очисні споруди, накопичувач і територія каналізування	Реконструкція очисних споруд і каналізаційної насосної станції в Созонівці; будівництво локальних очисних споруд в Оситняжці

Основна проблема або ризик	Характеристика	Територіальна прив’язка	Рішення Стратегії та Плану заходів
	централізованою каналізацією охоплено близько 30% населення села		
Забруднення вод із розосереджених джерел	Потенційне надходження біогенних речовин, ґрунтових частинок і залишків агрохімікатів із поверхневим стоком; уразливість неглибоких підземних вод до забруднення	Сільськогосподарські водозбори, долини Інгулу, Северинки, Мамайки, балки та території поблизу колодязів	Завдання 2.3.2 щодо захисту водойм; просторове впорядкування території за завданням 1.2.3
Накопичення відходів і потреба у відновленні порушених ділянок	Організованим вивезенням охоплено близько 15% населення; роздільне збирання не запроваджено. Два охарактеризовані громадою місцеві звалища діючі, сумарна площа — 2,4763 га	Громада загалом; звалища Оситняжки та Високих Байраків	Рекультивація сміттєзвалищ; придбання спеціалізованої комунальної техніки; завдання 1.2.2, 1.2.4 та 2.3.2
Локальне забруднення повітря та шум	Викиди транспорту, опалювальних установок і виробничих джерел; сезонне пиління під час польових робіт; ризик задимлення в разі спалювання рослинних решток	Житлова забудова вздовж автомобільних доріг, поблизу виробничих територій, котелень та сільськогосподарських об’єктів	Модернізація дорожньо-транспортної мережі; термомодернізація комунальних об’єктів; енергоефективність і використання відновлюваної енергії

Основна проблема або ризик	Характеристика	Територіальна прив’язка	Рішення Стратегії та Плану заходів
Високе аграрне навантаження та ерозійна вразливість	Переважання сільськогосподарських земель, ризики змиву родючого шару на схилах, дефляції та фрагментації природних оселищ	Схилові землі, балкові системи, межі полів, прибережні території	Просторове планування; захист водойм і розширення зелених зон. Ґрунтозахисні заходи потребують конкретизації в землевпорядних та галузевих рішеннях. Завдання 1.2.3, 2.3.2.
Недостатня енергоефективність і залежність інфраструктури від електропостачання	Надмірні витрати енергії на утримання будівель; уразливість насосного обладнання та соціальних об’єктів до перебоїв живлення	Комунальні будівлі та об’єкти життєзабезпечення у Великій Северинці, Созонівці, Оситняжці та Високих Байраках	Термомодернізація, сонячні електростанції, енергоефективне освітлення, забезпечення автономності соціальної інфраструктури

Водокористування та водовідведення. Найбільш виражений інфраструктурний пріоритет громади — підвищення надійності водопостачання та забезпечення належного очищення стічних вод. Передбачена Планом реконструкція очисних споруд і каналізаційної насосної станції в Созонівці має безпосередній природоохоронний характер. Водночас створення локальних очисних споруд в Оситняжці вирішуватиме питання водовідведення відповідного об’єкта або зони обслуговування і не повинно розглядатися як забезпечення централізованою каналізацією всього населеного пункту.

Пріоритетність модернізації підтверджується конкретними показниками: зношеність водопровідних мереж Созонівки становить 80%, Високих Байраків — 50%. У Созонівці централізована каналізація охоплює близько 30% населення, а наявні очисні споруди перебувають, за повідомленням громади, у занедбаному та зруйнованому стані. Надходження стоків становить близько 85–90 м³/добу. Передбачена реконструкцією потужність 125 м³/добу є проєктною характеристикою майбутнього об’єкта.

Лабораторні дослідження ставка біля Созонівки підтвердили невідповідність якості поверхневої води за показниками органічного навантаження та сухого залишку. Оскільки відхилення виявлено також вище скиду, проблему необхідно розглядати на рівні водойми та її водозбору, не приписуючи всі невідповідності одному джерелу.

Окремою проблемою є якість питної води: протоколи 2026 року містять висновки про невідповідність водопровідної води Созонівки та Високих Байраків за жорсткістю. Тому реконструкція мереж має супроводжуватися контролем якості й обґрунтуванням відповідних технологічних рішень.

Управління відходами. Основною організаційною проблемою є охоплення регулярним вивезенням лише близько 15% населення громади за відсутності запровадженого роздільного збирання. ЖКП «Прометей» здійснює вивезення один раз на тиждень; у 2025 році на сміттєзвалище Кропивницького передано 171,24 т відходів. Цей обсяг характеризує вивезені відходи, а не їх загальне утворення на території громади.

Додатковою проблемою є подальше використання сміттєзвалищ Оситняжки площею 1,2677 га та Високих Байраків площею 1,2086 га, передбачених до рекультивації. Припинення експлуатації цих об’єктів необхідно узгоджувати з розширенням регулярного збирання та забезпеченням приймання відходів на інших відповідних об’єктах. Інакше зберігатиметься ризик повторного засмічення або перенесення накопичення відходів на нові ділянки.

Атмосферне повітря та транспорт. За офіційною статистикою, у 2025 році чотири підприємства Великосеверинівської громади звітували про викиди від стаціонарних джерел загальним обсягом 14,393 т; окремо обліковано 30,725 т діоксиду вуглецю. Ці показники характеризують звітні стаціонарні джерела і не охоплюють повністю транспорт, індивідуальне опалення та неорганізоване спалювання.

Для СЕО найбільше значення мають локальне поєднання джерел викидів із житловими територіями, транспортний шум, сезонне пилiння та задимлення. Ремонт дорожнього покриття може зменшувати повторне піднімання пилу, однак збільшення інтенсивності руху здатне частково нівелювати цей ефект.

Землекористування та природна рослинність. За Стратегією, землі сільськогосподарського призначення займають 16 439,6 га, або 74,32% території громади, а землі лісогосподарського призначення — 732,6 га, або 3,31%. Частка сільськогосподарських земель не тотожна показнику розораності, проте засвідчує домінування аграрного використання території. За таких умов особливого значення набуває збереження лісосмуг, балкової та прибережної рослинності, які стримують ерозію, затримують поверхневий стік і забезпечують зв’язність природних оселищ.

За інформацією сільської ради, незаконні вирубки та потреба в догляді за лісосмугами є вже наявними місцевими проблемами. Втрата захисних насаджень може посилювати вітрову й водну ерозію, зменшувати затримання поверхневого

стоку та погіршувати умови існування тварин у сільськогосподарських ландшафтах. Окремого врахування потребують підтверджені громадою випадки потрапляння житлової та громадської забудови до санітарно-захисних зон кладовищ і господарських дворів фермерських господарств. Ці конфлікти мають враховуватися під час реалізації завдань просторового планування.

4.2. Аналіз проблем щодо територій з природоохоронним статусом

За матеріалами Стратегії, природно-заповідний фонд громади представлений об'єктами **«Верхів'я Інгулу» площею 14 га** та **«Сарганівський ліс» площею 10 га**. Їхня сумарна площа становить 24 га, або близько **0,11% території громади**. Невелика частка заповідних земель підвищує значення збереження природних ділянок поза ПЗФ — заплав, балок, луків, лісосмуг і прибережної рослинності.

Природоохоронна територія або природний комплекс	**Основні загрози, які враховуються під час СЕО**	**Значення для реалізації Стратегії**
«Верхів'я Інгулу», заплавний комплекс поблизу с. Петрове	Зміна водного режиму, надходження забрудненого поверхневого стоку, засмічення, випалювання рослинності, надмірне рекреаційне навантаження	Захист водойм і розвиток рекреації повинні забезпечувати збереження заплавних оселищ та природних джерел
Заповідне урочище «Сарганівський ліс», територія Високобайрацького округу	Пожежі, пошкодження деревостану й підліску, витоптування, засмічення, порушення прилеглих природних ділянок	Туристичні маршрути та благоустрій мають відповідати режиму заповідного урочища
Смарагдова територія UA0000304 «Upper Inhul river valley» та пов'язані з долиною Інгулу природні комплекси	Погіршення якості води, зміна гідрологічного режиму, фрагментація оселищ, перетворення природної рослинності, турбування тварин	Оцінка інфраструктурних і рекреаційних проєктів повинна враховувати їх просторові та гідрологічні зв'язки зі Смарагдовою територією
Прибережні захисні смуги, заплави та балки	Ризик розорювання, забудови, складування відходів, знищення захисної рослинності та надходження агрохімікатів	Урахування водоохоронних обмежень у комплексному плані просторового розвитку та проєктах благоустрою

Природоохоронна територія або природний комплекс	Основні загрози, які враховуються під час СЕО	Значення для реалізації Стратегії
Оселища рідкісних видів	Втрата або погіршення місць зростання, розмноження й живлення внаслідок земляних робіт, пожеж, розорювання та надмірного відвідування	Збереження природних оселищ під час вибору ділянок і технологій виконання робіт

Особливий режим охорони «Сарганівського лісу» визначено положенням, затвердженим розпорядженням голови Кіровоградської ОДА від 13 вересня 2021 року №621-р. Наявність природоохоронного статусу потребує врахування встановлених обмежень незалежно від інвестиційної чи рекреаційної привабливості території.

Смарагдову територію **UA0000304 «Upper Inhul river valley»** включено до офіційного переліку Ради Європи; її загальна площа становить 18 734,2 га. Це площа всього об’єкта, яку не можна ототожнювати з площею його можливого перетину з громадою. Для оцінки рішень Стратегії важливі як безпосереднє розміщення проєктів, так і можливий опосередкований вплив через водний стік, зміну водності та порушення зв’язності оселищ.

Проблемою просторового управління є ризик неврахування природоохоронних обмежень під час відведення земель або проєктування. Відсутність відображення прибережної захисної смуги в окремих матеріалах не є підставою для її вільного господарського використання: Земельний кодекс передбачає визначення її ширини відповідно до законодавчих вимог і за відсутності встановлених містобудівною документацією меж.

Розвиток зелених зон також потребує екологічно обґрунтованого підходу. Створення парків і насаджень у забудованих частинах громади може поліпшувати умови проживання, проте не компенсує втрати природних степових або лучних оселищ. Заліснення збережених степових ділянок, суцільне розчищення прибережної рослинності чи перетворення природної заплави на інтенсивно облаштовану рекреаційну територію можуть суперечити завданню збереження біорізноманіття.

4.3. Оцінка ризиків впливу існуючих екологічних проблем на здоров’я населення

Ризики для здоров’я оцінюються через взаємозв’язок **джерела небезпеки, шляху впливу та груп населення, які можуть зазнавати цього впливу**. Першочергової уваги потребують діти, люди старшого віку, вагітні, особи з хронічними захворюваннями та мешканці територій із менш надійним доступом до водопостачання і медичних послуг.

Наведена оцінка характеризує можливі медико-екологічні наслідки. Вона не встановлює причинного зв’язку між конкретним джерелом забруднення та зареєстрованими захворюваннями мешканців громади.

Матриця медико-екологічних ризиків

Екологічний чинник / проблема	**Механізм і території можливого впливу**	**Потенційні наслідки для здоров’я**
Ризик забруднення окремих джерел нецентралізованого водопостачання	Споживання води з уразливих неглибоких водоносних горизонтів; насамперед домогосподарства, що користуються колодязями поблизу джерел забруднення	Водно-нітратна метгемоглобінемія, особливо в немовлят при приготуванні сумішей на воді з підвищеним вмістом нітратів
Ризик мікробіологічного забруднення питної води за порушення санітарного захисту та роботи систем	Потрапляння побутових стоків у джерела водопостачання; порушення герметичності мереж або санітарного утримання колодязів	Гострі кишкові інфекції та інші захворювання, що передаються водним шляхом
Пил і продукти згоряння	Вдихання забрудненого повітря поблизу доріг, опалювальних установок, виробничих об’єктів і місць спалювання рослинності	Подразнення дихальних шляхів, загострення астми та інших хронічних респіраторних захворювань; підвищення серцево-судинного ризику за тривалого впливу
Транспортний і виробничий шум	Тривале акустичне навантаження на житлову забудову поблизу джерел шуму	Порушення сну, стресові реакції, погіршення самопочуття; за тривалого надмірного впливу — додатковий серцево-судинний ризик
Неналежне накопичення відходів	Контакт із забрудненими матеріалами, поширення переносників інфекцій, задимлення під час пожеж	Травмування, подразнення органів дихання, інфекційні ризики за наявності відповідного шляху передачі

Екологічний чинник / проблема	Механізм і території можливого впливу	Потенційні наслідки для здоров’я
Порушення правил застосування агрохімікатів	Знесення препаратів під час оброблення полів, забруднення води та ґрунтів; найбільше значення для працівників і прилеглої житлової забудови	Гострі токсичні ефекти та подразнення; наслідки залежать від препарату, дози й тривалості впливу
Спека, дефіцит затінення та перебої водопостачання	Перегрівання на відкритих територіях і в будівлях, недостатнє забезпечення питною водою	Зневоднення, теплове виснаження, загострення серцево-судинних і ниркових захворювань
Радон у приміщеннях — природний потенційний чинник	Можливе надходження ґрунтового газу в будівлі; фактичний рівень визначається характеристиками ділянки, конструкцій і вентиляції	Підвищення ризику раку легень за тривалого впливу підвищених концентрацій; геологічна передумова сама по собі не доводить небезпечного рівня в будівлях громади
Електромагнітні поля інженерного та енергетичного обладнання	Перебування населення поблизу відповідних джерел; рівень впливу залежить від параметрів обладнання, відстані, режиму роботи та захисних заходів	Потреба у перевірці дотримання застосовних гігієнічних нормативів. Факт наявності джерела не є доказом перевищення нормативів або встановленого впливу на здоров’я

Примітка. Під час трактування ризиків враховано результати досліджень 2026 року: за визначеними мікробіологічними показниками надані проби питної води відповідали вимогам, перевищення нормативу нітратів у них не встановлено. Невідповідності водопровідної води стосувалися загальної жорсткості. Отже, нітратні та мікробіологічні небезпеки залишаються предметом профілактичного контролю з урахуванням стану джерел і попередніх результатів, але не подаються як підтверджені перевищення в досліджених пробах 2026 року.

Зв’язок тривалого впливу дрібнодисперсного пилу із серцево-судинними та респіраторними захворюваннями підтверджується оцінками ВООЗ. Для нітратів у питній воді особливо чутливою групою є немовлята на штучному вигодовуванні; поєднання нітратного та мікробіологічного забруднення посилює небезпеку.

Пріоритетним для громади є запобігання впливу через питну воду, зменшення локального задимлення та пилового навантаження, забезпечення санітарного утримання територій і стійкої роботи об’єктів життєзабезпечення. Старіння населення підвищує значення цих заходів, однак демографічні показники самі по собі не можуть використовуватися як доказ екологічно зумовленої захворюваності.

4.4. Взаємозв’язок екологічних проблем із цілями та завданнями ДДП

Найбільш безпосередньо екологічні проблеми охоплюють оперативна ціль **1.2 «Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади»** та оперативна ціль **2.3 «Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя»**. Доповнювальне значення мають цілі 2.1 щодо доступності медичних і соціальних послуг, 2.2 щодо освітньої та культурної сфери, а також 3.1 щодо цифровізації та смарт-інфраструктури.

Виявлена проблема	**Відповідні завдання та заходи ДДП**	**Очікуваний екологічний і санітарно-гігієнічний ефект**
Недостатня надійність водопостачання	**1.2.2:** ремонт резервної ємності й насосної станції в Созонівці; реконструкція водопроводу у Високих Байраках	Підвищення безперервності водопостачання, зменшення аварійності та ризику вторинного забруднення за належної експлуатації
Недостатня ефективність очищення стоків	**1.2.2:** реконструкція очисних споруд і КНС у Созонівці; локальні очисні споруди в Оситняжці	Скорочення надходження забруднювачів у води та ґрунти; досягнення нормативної якості очищених стоків після введення об’єктів в експлуатацію
Сміттєзвалища та потреба в розвитку комунальних послуг	**2.3.2:** рекультивація сміттєзвалищ в Оситняжці й Високих Байраках; **1.2.4:** придбання спеціалізованої техніки	Відновлення порушених ділянок, зменшення засмічення та пожежної небезпеки; ефект залежить від запобігання повторному накопиченню відходів
Високе енергоспоживання будівель	**1.2.2, 2.2.1, 2.3.3:** термомодернізація, оновлення інженерних систем, сонячні електростанції	Зменшення потреби в енергії та пов’язаних із її виробництвом викидів; поліпшення мікроклімату за одночасного забезпечення належної вентиляції
Уразливість інфраструктури до	**2.3.3:** автономність соціальних об’єктів; сонячна генерація для КП	Підвищення стійкості послуг за умови відповідності систем живлення фактичним

Виявлена проблема	Відповідні завдання та заходи ДДП	Очікуваний екологічний і санітарно-гігієнічний ефект
перебоїв електропостачання	«Созонівський комунальник»	навантаженням і потребам резервування
Ризик конфліктів між забудовою та природоохоронними обмеженнями	**1.2.3:** комплексний план просторового розвитку території громади	Просторове узгодження землекористування, інженерної інфраструктури, ПЗФ, прибережних територій і санітарних обмежень
Недостатній благоустрій та озеленення	**2.3.2:** реконструкція паркової зони по вул. Миру у Великій Северинці, захист водойм і розширення зелених зон	Поліпшення мікроклімату, затінення та рекреаційних умов за збереження існуючих цінних насаджень і водопроникних поверхонь
Транспортні незручності та локальне пилове навантаження	**1.2.1:** ремонт комунальних доріг і пішохідна інфраструктура	Безпечніше пересування, можливе зменшення пилiння; потреба одночасно враховувати швидкість руху, шум і поверхневий стік
Уразливість населення та доступність допомоги	**2.1.4, 2.3.4, 2.4.2:** медичні послуги, безбар’єрність, доступ до реабілітації	Поліпшення доступу до допомоги та зниження соціальної вразливості; ці заходи доповнюють усунення екологічних джерел ризику

Стратегія створює основу для вирішення найбільш гострих комунальних проблем. Водночас **захист природних оселищ, протиерозійне землекористування, контроль безпечності колодязної води та розвиток роздільного збирання відходів потребують подальшої конкретизації** у місцевих програмах, планах і проєктних рішеннях. Загальні завдання щодо благоустрою не замінюють спеціальних природоохоронних заходів.

Екологічну просвіту доцільно включати до виконання завдання 2.3.2 та освітніх і культурних ініціатив цілі 2.2. Її практичний зміст має охоплювати недопущення спалювання відходів і рослинності, роздільне збирання, безпечне користування колодязною водою та збереження прибережної рослинності. Таке уточнення посилюватиме результативність інфраструктурних інвестицій.

Будівельні та відновлювальні роботи також можуть спричиняти тимчасове пилiння, шум, утворення відходів і порушення ґрунтового покриву. Тому очікуваний позитивний ефект залежить від належного вибору ділянок, технологій, організації робіт та подальшого утримання об’єктів.

4.5. Екологічно орієнтований SWOT-аналіз громади.

Сильні сторони (Strengths — S)	**Слабкі сторони (Weaknesses — W)**
Наявність річкових долин, балок, лісових ділянок і двох об'єктів ПЗФ, які формують основу природного каркаса громади.	**Зношеність водної інфраструктури** Созонівки — 80%, Високих Байраків — 50% за оцінкою громади. Занедбаний і зруйнований стан очисних споруд Созонівки; охоплення централізованою каналізацією близько 30% населення села
Наявність комунального оператора, спеціалізованої техніки та договірного маршруту передавання відходів, що створює організаційну основу для розширення послуги.	**Потреба в рекультивації сміттєзвалищ** і розвитку системи запобігання утворенню, роздільного збирання та відновлення відходів.
Конкретні водоохоронні, енергоефективні та рекультиваційні проєкти у Плані заходів.	**Домінування аграрного землекористування**, невелика частка заповідних земель, уразливість природних ділянок до фрагментації.
Наявність освітніх, культурних та управлінських установ для екологічного інформування населення.	**Необхідність узгодженого просторового відображення** природоохоронних і санітарних обмежень.
Можливості (Opportunities — O)	**Загрози (Threats — T)**
Реалізація регіонального плану управління відходами та міжмуніципальне співробітництво.	**Воєнні пошкодження**, перебої енергопостачання, зростання вартості робіт і обладнання.
Залучення державних, міжнародних і грантових ресурсів для водної інфраструктури, енергоефективності та відновлення довкілля.	**Посухи, хвилі спеки, маловоддя** та пожежонебезпечні періоди, які посилюють існуючі навантаження.
Використання сучасних технологій очищення стоків, енергомоніторингу та відновлюваної енергії.	**Нестабільність фінансування** й затримки введення природоохоронних об'єктів в експлуатацію.
Співпраця з науковими установами, землекористувачами та громадськими організаціями щодо ґрунтозахисного землеробства й збереження оселищ.	**Додаткове транспортне, виробниче та будівельне навантаження** в приміській зоні за недостатнього врахування екологічних обмежень.

Оцінка визначає першочерговими проблемами громади **неналежний стан очищення стоків у Созонівці, високу зношеність водопровідних мереж, установлені відхилення якості води та низьке охоплення населення організованим вивезенням відходів.** Додаткової уваги потребують діючі сміттєзвалища, захисні насадження та санітарно-планувальні конфлікти. Екологічно обґрунтований стратегічний вибір громади полягає у **першочерговому усуненні водно-комунальних ризиків, поєднанні рекультивації з налагодженням управління відходами та збереженні природних територій під час інфраструктурного розвитку**. Проте його екологічна результативність залежатиме від технологічної ефективності, охоплення населення послугами та належного утримання об’єктів. Оцінювання виконання має враховувати фактичну якість води й очищених стоків, надійність водопостачання, розширення збирання відходів і недопущення повторного засмічення та пошкодження природних територій.

РОЗДІЛ 5. ЦІЛІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ І СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЦІЛЕЙ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.

Екологічні цілі Стратегії розвитку Великосеверинівської сільської територіальної громади до 2030 року та Плану заходів з її реалізації розглядаються у взаємозв'язку з міжнародними зобов'язаннями України, національною екологічною політикою, регіональними пріоритетами та басейновим управлінням водними ресурсами.

Визначення відповідних цілей здійснено з урахуванням екологічних проблем, охарактеризованих у попередніх розділах звіту: зношеності водопровідної інфраструктури, незадовільного стану очисних споруд у с. Созонівка, необхідності забезпечення належної якості питної води, недостатнього охоплення населення послугами з управління побутовими відходами, потреби у збереженні природних оселищ, захисних насаджень та підвищенні кліматичної стійкості території.

Оцінка враховує як природоохоронну спрямованість передбачених заходів, так і умови, необхідні для отримання очікуваного екологічного та санітарно-гігієнічного результату.

5.1. Цілі охорони довкілля на міжнародному рівні

Основними міжнародними орієнтирами для Стратегії громади є Цілі сталого розвитку до 2030 року. На національному рівні їх застосування передбачене Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019, а завдання, індикатори та цільові значення конкретизовані розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 року № 1190-р.

Для Великосеверинівської громади найбільш значущими є:

- **Ціль 3 «Міцне здоров'я і благополуччя»** — зменшення впливу забрудненого повітря, небезпечної питної води та неналежних санітарних умов; забезпечення доступності медичних послуг.
- **Ціль 6 «Чиста вода та належні санітарні умови»** — підвищення безпечності й надійності водопостачання, очищення стічних вод, охорона водних об'єктів та ощадливе водокористування.
- **Ціль 7 «Доступна та чиста енергія»** — підвищення енергоефективності комунальної інфраструктури й громадських будівель, використання відновлюваних джерел енергії.
- **Ціль 11 «Сталий розвиток міст і громад»** — безпечне просторове планування, доступність інфраструктури, розвиток зелених зон і поліпшення умов проживання.

- **Ціль 12 «Відповідальне споживання та виробництво»** — запобігання утворенню відходів, повторне використання, роздільне збирання та рециклінг.
- **Ціль 13 «Пом'якшення наслідків зміни клімату»** — скорочення викидів парникових газів і пристосування інфраструктури та природних екосистем до посух, спеки й інших небезпечних погодних явищ.
- **Ціль 15 «Захист та відновлення екосистем суші»** — збереження природних оселищ, ґрунтів, лісосмуг, біорізноманіття та екологічної зв'язності території.

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом визначає напрям наближення національної екологічної політики до європейських підходів. Для громади практичне значення мають принципи Водної рамкової директиви 2000/60/ЄС, Рамкової директиви про відходи 2008/98/ЄС, директив щодо охорони природних оселищ 92/43/ЄЕС та диких птахів 2009/147/ЄС. Вони враховуються через недопущення погіршення стану вод, застосування ієрархії управління відходами та збереження природних середовищ існування. Реалізація цих підходів на місцевому рівні здійснюється відповідно до законодавства України.

Паризька угода встановлює глобальні цілі обмеження потепління та посилення спроможності адаптуватися до зміни клімату. Внесок громади у їх досягнення пов'язаний із термомодернізацією будівель, енергоощадним освітленням, використанням сонячної енергії, скороченням непродуктивного енергоспоживання та збереженням зелених насаджень. Водночас адаптаційна складова потребує врахування дефіциту води, перегрівання громадських просторів і пожежної небезпеки.

Бернська конвенція та Конвенція про біологічне різноманіття визначають необхідність охорони видів і природних середовищ їх існування. Для Великосеверинівської громади ці цілі стосуються збереження об'єктів природно-заповідного фонду, степових і лучних ділянок, водно-болотних оселищ, долин річок та балкових систем. Під час територіального розміщення заходів Стратегії необхідно враховувати можливі зв'язки із територією Смарагдової мережі **UA0000304 «Upper Inhul river valley»**, включаючи перенесення забруднення водотоками та вплив на пов'язані оселища. Віддаленість конкретного об'єкта будівництва від природоохоронної території сама по собі не виключає такого впливу.

Цілі відкритості екологічної інформації та участі громадськості, закріплені Орхуською конвенцією, враховуються через оприлюднення матеріалів Стратегії та СЕО, розгляд пропозицій громадськості й доступність результатів подальшого моніторингу.

5.2. Цілі охорони довкілля на національному рівні

Базовим документом є Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII **«Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»**. Він визначає п'ять взаємопов'язаних цілей:

1. Формування екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва.
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу.
3. Інтеграцію екологічної політики у прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку.
4. Зниження екологічних ризиків для екосистем, суспільства та здоров'я населення.
5. Удосконалення природоохоронного управління.

Для громади ці цілі передбачають поєднання інфраструктурного розвитку із запобіганням забрудненню, збереженням природних територій, обґрунтованим використанням ресурсів та контролем результативності природоохоронних заходів.

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695, зі змінами, визначає орієнтири територіального розвитку, підвищення якості життя, екологічної та техногенної безпеки. У Стратегії громади відповідні підходи реалізуються через модернізацію комунальної інфраструктури, поліпшення доступності послуг, енергоефективність і врахування природоохоронних обмежень під час просторового планування.

У сфері **водопостачання, водовідведення та охорони вод** враховуються Водний кодекс України, Закон України «Про питну воду та питне водопостачання», Закон України «Про водовідведення та очищення стічних вод» і Водна стратегія України на період до 2050 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2022 року № 1134-р. Основними цілями є забезпечення безпечного водопостачання, зменшення забруднення вод, ефективне очищення стоків та збереження водних екосистем.

З огляду на стан інфраструктури громади першочергове значення мають відновлення належної роботи очисних споруд у Созонівці, модернізація водопровідних мереж та контроль якості води у джерелі й у споживача. Ремонт мереж зменшує ризики аварій і вторинного забруднення, проте усунення відхилень природного хімічного складу води потребує окремих технологічних рішень.

У сфері **управління відходами** застосовуються Закон України «Про управління відходами» № 2320-IX, Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року та Національний план управління відходами до 2033 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року № 1353-р. Пріоритетність заходів визначається ієрархією: запобігання утворенню, підготовка до повторного використання, рециклінг, інші операції з відновлення та, в останню чергу, видалення відходів.

Для громади це означає необхідність доповнення ліквідації звалищ системним розширенням охоплення населення послугами, роздільним збиранням, обліком потоків відходів та забезпеченням їх передавання на належні об'єкти оброблення. Рекультивація звалищ без організації доступної альтернативи їх використанню не забезпечуватиме стійкого результату.

У сфері **кліматичної політики** враховуються Закон України від 8 жовтня 2024 року № 3991-IX «Про основні засади державної кліматичної політики» та Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 року № 1363-р. Місцевими напрямами їх реалізації є енергоефективність, відновлювана енергетика, водозбереження, захист зелених насаджень та стійкість соціальної і комунальної інфраструктури до кліматичних загроз.

У сфері **біорізноманіття та земельних ресурсів** враховуються Земельний і Лісовий кодекси України, закони України «Про охорону земель», «Про природно-заповідний фонд України», «Про екологічну мережу України», «Про Червону книгу України», а також Стратегія збереження біологічного різноманіття України на період до 2035 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 червня 2026 року № 708-р.

Для громади пріоритетними є недопущення втрати природних оселищ, дотримання режимів природоохоронних територій, збереження лісосмуг, запобігання ерозії та врахування екологічної мережі під час планування забудови. Озеленення населених пунктів має доповнювати охорону природних екосистем, оскільки створення парків не компенсує втрати степових або водно-болотних оселищ.

Цілі **охорони здоров'я населення**, визначені законодавством про громадське здоров'я та охорону довкілля, враховуються через запобігання впливу небезпечних чинників середовища. Для Стратегії це передбачає поєднання розвитку медичних послуг із забезпеченням безпечної води, належних санітарних умов, зменшенням забруднення повітря та захистом населення під час спеки. Очікуваний результат формулюється як зниження ризиків, без необґрунтованого прогнозування конкретного скорочення захворюваності.

5.3. Цілі охорони довкілля на регіональному та басейновому рівнях

Основним регіональним орієнтиром є **Стратегія розвитку Кіровоградської області на 2021–2027 роки**, з урахуванням її актуалізації. Природоохоронний напрям визначений стратегічною ціллю 4 **«Збереження екосистем та поліпшення екологічної інфраструктури»**, яка охоплює розвиток екомережі та збереження біорізноманіття, а також зменшення екологічного навантаження на довкілля.

Стратегія Великосеверинівської громади відповідає цьому напряму через заходи з розвитку водопровідно-каналізаційного господарства, рекультивації звалищ, захисту водойм, розширення зелених зон та енергомодернізації. Водночас досягнення регіональної цілі збереження екосистем потребує врахування природних територій не лише як об'єктів благоустрою, а як оселищ видів та елементів екологічної мережі.

До регіональних документів, що стосуються ДДП громади, належать:

- **Комплексна програма охорони навколишнього природного середовища на 2026–2030 роки** — на період дії воєнного стану та 30 днів після його припинення чи скасування;

- **Регіональний план управління відходами у Кіровоградській області до 2034 року**;
- **Програма державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря на 2022–2026 роки для зони «Кіровоградська»** — у межах строку її дії.

Регіональний план управління відходами визначає основу для модернізації системи збирання та оброблення відходів, розвитку роздільного збирання й скорочення захоронення. Його врахування у громаді передбачає узгодження місцевого планування, маршрутів перевезення та інфраструктурних рішень із регіональною системою. Передбачена Планом заходів рекультивація звалищ у Високих Байраках та Оситняжці має супроводжуватися організацією подальшого належного управління відходами цих населених пунктів.

На басейновому рівні застосовується **План управління річковим басейном Південного Бугу на 2025–2030 роки**, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 листопада 2024 року № 1078-р. Для громади його значення полягає у необхідності узгодження господарських рішень із цілями стану відповідних масивів вод, недопущення їх погіршення та зменшення надходження забруднювальних речовин.

Практичними напрямами є відновлення очищення стічних вод у Созонівці, захист прибережних територій, зменшення забрудненого поверхневого стоку та збереження природних функцій річкових долин. Заходи з благоустрою водойм необхідно оцінювати щодо їхнього впливу на водний режим і прибережні оселища.

5.4. Шляхи врахування цілей охорони довкілля під час підготовки документа державного планування

Врахування екологічних цілей здійснюється через вибір пріоритетних проєктів, визначення умов їх реалізації, включення природоохоронних вимог до технічних завдань та встановлення показників моніторингу.

У Стратегії громади основними напрямами реалізації цих цілей є:

- оперативна ціль **1.2 «Забезпечення ефективного розвитку інфраструктури громади»**;
- оперативна ціль **2.1 «Підвищення якості та доступності соціальних, медичних і адміністративних послуг»**;
- оперативна ціль **2.3 «Створення безпечного, екологічно чистого та комфортного середовища для життя»**;
- оперативна ціль **3.1 «Комплексна діджиталізація та розбудова смарт-інфраструктури громади»**.

У наведеній матриці **пряма відповідність** означає наявність заходів, безпосередньо спрямованих на відповідну екологічну ціль; **часткова відповідність** — охоплення лише окремих її складових; **умовна відповідність** — залежність результату від додаткових природоохоронних вимог. Така оцінка характеризує зміст ДДП, а не засвідчує вже досягнуті результати.

Документи та ключові екологічні цілі	**Відповідні завдання Стратегії та заходи Плану**	**Рівень відповідності та спосіб врахування**	**Очікуваний результат**
ЦСР 6; Водна стратегія України. Безпечне й надійне питне водопостачання	**1.2.2** — розвиток водопровідних мереж. Ремонт резервуара і насосної станції у Созонівці, водопровідні роботи у Високих Байраках	**Пряма** щодо надійності; **часткова** щодо якості води. Передбачити контроль якості та, за його результатами, необхідну водопідготовку	Зменшення аварійності, ризику вторинного забруднення та перебоїв постачання
ЦСР 6; басейновий план Південного Бугу. Зменшення забруднення вод стоками	**1.2.2** — розвиток водовідведення. Заходи щодо очисних споруд і каналізаційної насосної станції у Созонівці, локальних очисних споруд в Оситняжці	**Пряма.** Екологічний результат забезпечується належною технологією очищення, експлуатацією, поводженням з осадом і контролем скиду	Скорочення надходження органічних речовин, завислих речовин та біогенних сполук до водного середовища
ЦСР 12; Закон «Про управління відходами»; національний та регіональний плани. Запобігання забрудненню відходами, розвиток їх відновлення	**1.2.2, 1.2.4, 2.3.2** — поліпшення комунальних послуг, придбання техніки, ліквідація звалищ; рекультивація у Високих Байраках та Оситняжці	**Часткова.** Доповнити розширенням охоплення послугами, роздільним збиранням і рішеннями місцевого плану управління відходами	Скорочення несанкціонованого видалення, зниження ризиків забруднення ґрунтів і вод та повторного утворення звалищ

Документи та ключові екологічні цілі	**Відповідні завдання Стратегії та заходи Плану**	**Рівень відповідності та спосіб врахування**	**Очікуваний результат**
ЦСР 7 і 13; Паризька угода; державна кліматична політика. Енергоефективність і скорочення викидів	**1.2.2, 2.2.1, 2.3.3, 3.1.1** — термомодернізація, сонячні установки, енергоощадне освітлення, облік енергії	**Пряма** щодо енергоефективності. Скорочення викидів визначати за фактичною економією енергії; автономність — за технічними можливостями систем	Зменшення енергоспоживання та пов’язаних викидів, підвищення стійкості установ
Стратегія адаптації до зміни клімату; ЦСР 11 і 13. Зменшення вразливості до спеки та посух	**2.3.2, 2.3.3** — зелені зони, захист водойм, енергетична стійкість	**Часткова.** Доповнити водозбереженням, затіненням громадських просторів, добором стійких місцевих видів та протипожежними заходами	Поліпшення мікроклімату, зменшення перегрівання та вразливості інфраструктури
ЦСР 15; Бернська конвенція; Стратегія біорізноманіття до 2035 року; регіональна ціль 4. Збереження оселищ та екомережі	**2.3.2** — захист водойм і зелених зон; **1.2.3** — просторове планування	**Часткова й умовна.** Врахувати ПЗФ, Смарагдову мережу, природні степові й прибережні оселища; уникати їх забудови, розорювання та фрагментації	Збереження природних територій і зв’язків між ними

Документи та ключові екологічні цілі	**Відповідні завдання Стратегії та заходи Плану**	**Рівень відповідності та спосіб врахування**	**Очікуваний результат**
Земельне та водне законодавство; державна екологічна політика. Охорона ґрунтів і дотримання територіальних обмежень	**1.2.3** — комплексне просторове планування; **2.3.2** — відновлення порушених територій	**Умовна.** Відобразити природоохоронні обмеження; передбачити захист родючого шару, протиерозійні заходи та рекультивацію	Зменшення ризиків деградації земель і конфліктів землекористування
ЦСР 3 і 11; законодавство про громадське здоров'я. Зменшення впливу небезпечних чинників середовища	**2.1.4** — розвиток медичних послуг; **1.2.2, 2.3.2** — санітарна інфраструктура та благоустрій	**Пряма** щодо доступності послуг; **часткова** щодо екологічної профілактики. Поєднати інфраструктурні заходи з контролем води та інформуванням населення	Поліпшення доступності допомоги й зменшення ризиків, пов'язаних із водою, відходами та несприятливими умовами проживання
Ціль 1 державної екологічної політики; Орхуська конвенція. Екологічна свідомість і участь громадськості	**Освітньо-культурний напрям 2.2**, благоустрій **2.3.2**, цифрові сервіси **3.1**	**Часткова.** Рекомендується конкретизувати інформаційні заходи щодо відходів, недопущення випалювання рослинності, охорони вод і природних територій	Підвищення участі мешканців та зменшення побутових практик, що спричиняють забруднення

РОЗДІЛ 6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3–5 ТА 10–15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ — 50–100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Реалізація Стратегії розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року та Плану заходів на 2026–2027 роки може супроводжуватися прямими й опосередкованими впливами на компоненти довкілля, природні процеси, умови проживання та здоров'я населення. Очікувана спрямованість впливу є переважно позитивною завдяки модернізації водопостачання та водовідведення, рекультивації сміттєзвалищ, підвищенню енергоефективності, благоустрою та розвитку соціальної інфраструктури. Водночас інфраструктурні роботи й подальша експлуатація об'єктів створюють локальні негативні впливи, які потребують запобігання, зменшення та контролю.

Оцінку здійснено шляхом зіставлення заходів Стратегії з поточним станом довкілля, визначеним у розділі 2, характеристиками територій ймовірного впливу та екологічними проблемами, наведеними у розділах 3–4. Розглянуто наслідки для атмосферного повітря, клімату, поверхневих і підземних вод, земель, ґрунтів, надр, біорізноманіття, ландшафтів, природоохоронних територій, матеріальних активів, культурної спадщини, безпеки життєдіяльності та здоров'я населення.

Короткострокові наслідки, переважно протягом першого року реалізації відповідного заходу, пов'язані з будівельними, ремонтними та монтажними роботами. Середньострокові наслідки, через 3–5 років, відображатимуть результати введення об'єктів в експлуатацію та зміни організації комунальних послуг. Довгострокові наслідки, через 10–15 років, стосуватимуться тривалої експлуатації інфраструктури, стану відновлених територій, ресурсоспоживання та умов проживання. Таким чином, оцінка охоплює також наслідки, які можуть проявлятися після завершення строку дії Стратегії.

До *тимчасових* належать насамперед пиління, шум, порушення ґрунтового покриву та обмеження доступу під час робіт. Тривалими можуть бути зміни режиму водокористування, очищення стоків, енергоспоживання й управління відходами. Забудова та влаштування суцільних покриттів можуть спричиняти практично незворотну втрату природних функцій ґрунтів у межах зайнятих ділянок.

Кумулятивний вплив розглядається як сукупний результат заходів Стратегії у поєднанні з наявним і прогнозованим господарським навантаженням. Для громади найбільше значення мають сумарне навантаження на водні об'єкти, одночасне виконання інфраструктурних робіт, утворення відходів та поступові зміни природних і озеленених територій.

Синергічні наслідки можуть виникати внаслідок взаємного підсилення чинників. Зокрема, маловоддя та підвищення температури води посилюють несприятливу дію органічного забруднення, а пошкодження рослинного покриву в поєднанні зі зливами збільшує ризик ерозії. Позитивна взаємодія можлива при поєднанні модернізації інфраструктури, енергоощадності та резервування її роботи. Такі ефекти розглядаються як ймовірні механізми взаємодії, без необґрунтованого кількісного визначення їх величини.

Значущість наслідків оцінено з урахуванням масштабу, тривалості, повторюваності, оборотності, чутливості території та можливості порушення природоохоронних і санітарних вимог. Позитивний ефект передбачається за умови належного проєктування, виконання робіт, експлуатації та контролю. Наявність природоохоронної мети проєкту сама по собі не виключає негативних наслідків його реалізації.

Оцінку ймовірного впливу Стратегії відповідно до контрольного переліку наведено нижче.

Оцінка ймовірного впливу проєкту Стратегії на довкілля відповідно до контрольного переліку

У колонках негативного впливу застосовано такі позначення:

- **«Так»** — вплив очікується при виконанні передбачених робіт або експлуатації об’єктів; це не обов’язково означає його значущість.
- **«Ймовірно»** — вплив залежить від розміщення, технології, масштабу, режиму експлуатації або аварійних обставин.
- **«Ні»** — за змістом визначених заходів підстав очікувати відповідний вплив не встановлено.
- У колонці пом’якшення зазначено очікуваний позитивний результат або умову його досягнення. Він може співіснувати з тимчасовими чи залишковими негативними наслідками.

	Чи може реалізація Стратегії спричинити	**Так**	**Ймовірно**	**Ні**	**Пом’якшення існуючої ситуації**
	Атмосферне повітря та мікроклімат				
.1	Додаткові викиди від стаціонарного обладнання, зокрема резервних генераторів		✓		Енергоефективність і СЕС можуть зменшувати потребу в паливі та мережевій електроенергії
.2	Збільшення викидів пересувних джерел під час перевезення матеріалів і роботи техніки	✓			Подальший ефект оновлення техніки залежить від її характеристик і режиму роботи

	Чи може реалізація Стратегії спричинити	Так	Ймовірно	Ні	Пом’якшення існуючої ситуації
.3	Тимчасове локальне погіршення якості повітря через пиління	✓			Озеленення та відновлення порушених поверхонь зменшуватимуть пиління після робіт
.4	Негативні зміни мікроклімату через видалення дерев або збільшення площ твердих покриттів		✓		Збереження дерев, затінення та водопроникні покриття
	Водні ресурси				
.1	Збільшення обсягу організованого відведення стоків та навантаження на водоприймач		✓		Належне очищення може зменшувати масу забруднювачів навіть за збільшення обсягу зібраних стоків
.2	Погіршення якості поверхневих вод при аваріях або неналежному очищенні		✓		Реконструкція очисних споруд і КНС у Созонівці, локальні очисні споруди в Оситняжці
.3	Тимчасове припинення або зменшення водопостачання під час реконструкції	✓			Після завершення робіт очікується підвищення надійності постачання
.4	Перевантаження каналізаційних та очисних систем		✓		Узгодження підключень із фактичною пропускною й очисною спроможністю
.5	Збільшення поверхневого стоку або локального підтоплення через зміну покриттів і дренування		✓		Організоване відведення стоку, збереження проникних поверхонь
.6	Зміну течії, водообміну або гідроморфологічних характеристик під час робіт біля водойм		✓		Збереження природних берегів, заплав і водообміну

	Чи може реалізація Стратегії спричинити	Так	Ймовірно	Ні	Пом’якшення існуючої ситуації
.7	Порушення гідрохімічного режиму малих річок через сукупне забруднювальне навантаження		✓		Скорочення надходження недостатньо очищених стоків
.8	Локальні зміни руху підземних вод при земляних роботах і водозниженні		✓		Урахування інженерно-геологічних умов
.9	Збільшення відбору підземних вод у разі розширення водоспоживання		✓		Облік води, скорочення витоків і узгодження відбору з можливостями джерел
.10	Забруднення підземних вод через витоки стоків або неналежне управління відходами		✓		Справність мереж, належне очищення та рекультивація звалищ
	Відходи				
.1	Збільшення утворення побутових відходів унаслідок активізації господарської та рекреаційної діяльності		✓		Розширення доступності організованої послуги; запобігання утворенню й роздільне збирання потребують окремої реалізації
.2	Утворення будівельних відходів, осаду очищення стоків і відпрацьованого обладнання	✓			Окреме збирання та передавання на належне оброблення
.3	Забруднення при рекультивації звалищ або експлуатації об’єктів оброблення відходів		✓		Проєктні заходи захисту ґрунтів і вод, контроль після рекультивації
.4	Утворення або накопичення радіоактивних відходів унаслідок визначених заходів			✓	Відповідних видів діяльності Планом не визначено

	Чи може реалізація Стратегії спричинити	Так	Ймовірно	Ні	Пом’якшення існуючої ситуації
	Земельні ресурси та геологічне середовище				
.1	Порушення, переміщення й ущільнення ґрунтів	✓			Збереження родючого шару та відновлення ділянок після робіт
.2	Посилення водної або вітрової ерозії на відкритих ділянках		✓		Стабілізація поверхонь і відновлення рослинного покриву
.3	Локальні зміни рельєфу та збільшення площ запечатаних ґрунтів	✓			Обмеження площ втручання, перевага вже освоєним територіям
.4	Локальну втрату стійкості ґрунтів або схилів при земляних роботах		✓		Інженерно-геологічне обґрунтування проєктів
.5	Суттєву зміну землекористування внаслідок подальших просторових рішень		✓		Урахування екологічних обмежень у комплексному плані; його рішення оцінюватимуться окремо
.6	Конфлікти між інфраструктурним освоєнням, природоохоронними режимами та інтересами мешканців		✓		Перевірка альтернатив розміщення й участь громадськості
	Біорізноманіття, природоохоронні та рекреаційні території				
.1	Негативний вплив на ПЗФ або пов’язані з ним природні території		✓		Дотримання охоронних режимів і недопущення шкідливого розміщення об’єктів
.2	Зміни видового складу, чисельності або поширення рослин і тварин		✓		Збереження оселищ, дерев і прибережної рослинності

	Чи може реалізація Стратегії спричинити	Так	Ймовірно	Ні	Пом’якшення існуючої ситуації
.3	Розширення сільськогосподарських угідь за рахунок природних територій як безпосередній результат визначених заходів			✓	Таких проєктів Планом не визначено
.4	Пошкодження чи фрагментацію оселищ, турбування тварин		✓		Вибір ділянок і строків робіт, обмеження освітлення природних територій
.5	Погіршення рекреаційних умов через надмірне освоєння або тимчасове закриття територій		✓		Реконструкція паркової зони та розвиток доступних громадських просторів
.6	Пошкодження культурної спадщини або археологічних об’єктів під час робіт		✓		Урахування охоронного статусу й установлених обмежень
.7	Погіршення ландшафтних та естетичних характеристик		✓		Рекультивація звалищ і благоустрій із збереженням природних елементів
	Населення та інфраструктура				
.1	Концентрацію додаткового навантаження в окремих населених пунктах унаслідок розвитку послуг і бізнесу		✓		Узгодження розвитку з інфраструктурною спроможністю
.2	Примусове переселення або втрату житла внаслідок визначених проєктів			✓	Таких заходів не визначено
.3	Тимчасову зміну транспортних потоків і збільшення руху вантажної техніки	✓			Організація маршрутів і графіків робіт

	Чи може реалізація Стратегії спричинити	Так	Ймовірно	Ні	Пом’якшення існуючої ситуації
.4	Додаткове транспортне навантаження при розвитку господарської та туристичної діяльності		✓		Безпечна організація руху, пішохідна доступність
.5	Тимчасові перебої або додаткове навантаження на комунальні послуги	✓			Модернізація мереж, резервування критичних функцій
.6	Локальні ризики для здоров’я через пил, шум, порушення якості води або повітрообміну		✓		Санітарні заходи, вентиляція, контроль води та безпечне виконання робіт
	Екологічне управління та моніторинг				
.1	Послаблення правових і економічних механізмів екологічного контролю			✓	Відповідних положень Стратегія не містить
.2	Згортання наявного екологічного моніторингу			✓	Контроль результатів потребує закріплення відповідальних, показників і ресурсів
.3	Усунення повноважень ОМС щодо управління екологічним навантаженням			✓	Просторове планування може посилити врахування територіальних обмежень
.4	Додаткове навантаження від нових інвестиційних проєктів у межах підтримки підприємництва		✓		Екологічний відбір проєктів і виконання застосовних дозвільних процедур
	Інші та сукупні наслідки				
.1	Збільшення використання будівельних матеріалів, води та інших ресурсів під час робіт	✓			Ресурсоефективні рішення й обґрунтування потреб

	Чи може реалізація Стратегії спричинити	Так	Ймовірно	Ні	Пом’якшення існуючої ситуації
.2	Значне нове вилучення невідновних ресурсів у межах громади			✓	Масштабних видобувних проєктів Планом не визначено
.3	Тимчасове додаткове споживання палива й енергії	✓			Подальша економія завдяки термомодернізації, СЕС та енергоощадному освітленню
.4	Значне локальне погіршення стану довкілля при аварії або невдалому розміщенні об’єкта		✓		Запобігання аваріям, перевірка розміщення та експлуатаційний контроль
.5	Рішення, які дають короткострокову користь, але ускладнюють досягнення довгострокових екологічних цілей		✓		Уникнення надмірного мощення, втрати оселищ, рекультивації без альтернативного вивезення
.6	Сукупний негативний ефект від кількох локальних впливів		✓		Координація проєктів і контроль навантаження на спільні водоприймачі та житлові території

З урахуванням змісту Стратегії та Плану заходів, а також наведеного контрольного переліку визначено такі ймовірні наслідки.

Вплив на атмосферне повітря. Під час реконструкції мереж, очисних споруд, громадських будівель і паркової зони очікуються короткострокові локальні викиди від техніки, пиління та шум. Найбільш чутливими є прилеглі житлові території, заклади освіти й охорони здоров’я. Ці впливи потребують організації робіт, обмеження пиління та узгодження транспортних маршрутів.

Середньо- й довгостроковий позитивний ефект пов’язаний із термомодернізацією, ремонтом теплової інфраструктури, сонячними установками та енергоощадним освітленням. Величина скорочення місцевих викидів залежатиме від виду енергопостачання та фактичної економії палива. Робота резервних генераторів створюватиме епізодичне додаткове навантаження. Ремонт доріг може зменшити пиління, однак збільшення транспортної доступності здатне супроводжуватися зростанням руху.

Вплив на водні ресурси. Найбільш суттєвий очікуваний позитивний результат пов’язаний із реконструкцією очисних споруд і каналізаційної насосної станції у Созонівці. Наявні споруди перебувають у незадовільному стані, а лабораторні матеріали, розглянуті в розділі 2, підтверджують актуальність

зменшення органічного та біогенного навантаження. Належна робота реконструйованих споруд має скоротити надходження забруднювачів і створити передумови для поліпшення умов існування водних організмів.

Водночас відхилення якості поверхневої води виявлені також вище місця скиду. Тому реконструкція одного об'єкта не означатиме усунення всіх джерел забруднення водойми. Позитивний результат залежатиме також від стану водозбору, поверхневого стоку та інших джерел надходження речовин.

Капітальний ремонт резервної ємності й насосної станції у Созонівці та реконструкція водопостачання у Високих Байраках сприятимуть підвищенню надійності постачання. Усунення відхилень хімічного складу води потребує відповідної водопідготовки й не забезпечується самим ремонтом мереж.

Локальні очисні споруди в Оситняжці матимуть позитивний ефект у межах підключеного об'єкта або території. Цей захід не передбачає автоматичного забезпечення каналізацією всього населеного пункту.

Негативні наслідки можливі при аваріях, переключенні мереж, перевантаженні споруд, припиненні електропостачання та неналежному поводженні з осадом. Аварійний або систематичний скид недостатньо очищених стоків є потенційно значним ризиком, особливо за маловоддя. Очікуваний позитивний вплив буде тривалим за умови сталої експлуатації та контролю очищення.

Вплив на земельні ресурси, ґрунти та геологічне середовище. Будівельні й ремонтні роботи спричинятимуть локальне порушення та ущільнення ґрунтів. У межах траншей і тимчасових майданчиків такі зміни переважно оборотні за належного відновлення. Нові споруди та суцільні покриття створюватимуть тривале вилучення ґрунтів із природного функціонування.

Рекультивація звалищ у Високих Байраках та Оситняжці сприятиме відновленню порушених територій. Проте вона не засвідчує повного усунення раніше накопиченого забруднення. Переміщення відходів і ґрунтів потребуватиме захисту від пиління, розмивання та перенесення забруднювачів.

Під час спорудження укриття у Созонівці та інших земляних робіт необхідно враховувати стійкість ґрунтів, рівень підземних вод і можливе надходження ґрунтових газів. Визначені заходи не дають підстав прогнозувати масштабну зміну геологічної структури території, однак локальні інженерно-геологічні ризики мають бути враховані у проєктних рішеннях.

Управління відходами. Рекультивація сміттєзвалищ у Високих Байраках та Оситняжці, придбання комунальної техніки й поліпшення організації послуг створюють передумови для зменшення неконтрольованого накопичення відходів. З огляду на охоплення організованим вивезенням близько 15% населення визначальним є забезпечення доступної альтернативи використанню місцевих звалищ.

Збільшення обсягу зібраних відходів може спочатку підвищити навантаження на транспорт та об'єкт їх приймання поза громадою. Це не обов'язково означатиме

збільшення утворення відходів, оскільки частина раніше неконтрольованого потоку буде охоплена послугою. Скорочення захоронення залежатиме від фактичного запровадження роздільного збирання та відновлення відходів.

Під час реалізації Плану утворюватимуться будівельні відходи, демонтоване обладнання, а під час експлуатації — осад очисних споруд і відпрацьовані компоненти енергетичних систем. Їх належне оброблення є обов'язковою умовою позитивного екологічного результату. Довгостроковий ефект рекультивації залежатиме від припинення повторного завезення відходів і контролю стану відновлених ділянок.

Вплив на біорізноманіття, природно-заповідний фонд та екологічну мережу. Поліпшення очищення стоків, зменшення засмічення та збереження насаджень можуть позитивно впливати на водні й прибережні екосистеми та місця існування видів. Особливої уваги потребують долини Інгулу, Северинки та Мамайки, нерозорані схили, лісосмуги, об'єкти ПЗФ «Сарганівський ліс» і «Верхів'я ріки Інгул».

При реалізації інфраструктурних і рекреаційних заходів можливі видалення дерев, пошкодження природної рослинності, турбування тварин та фрагментація оселищ. Навіть локальна втрата цінної природної ділянки може мати значний негативний наслідок. Благоустрій водойм не повинен супроводжуватися суцільним видаленням прибережної рослинності, засипанням перезволожених ділянок або погіршенням водообміну.

Стосовно території Смарагдової мережі UA0000304 «Upper Inhul river valley» враховуються можливі просторові й гідрологічні зв'язки майбутніх проєктів. Зменшення забруднення вод може мати позитивний опосередкований ефект, а аварійні скиди чи зміна водного режиму — негативний. Відсутність прямого наміру втручання у природоохоронні території не замінює перевірки розміщення конкретних об'єктів.

Вплив на клімат і мікроклімат. Термомодернізація, ремонт теплової інфраструктури, сонячні установки та енергоощадне освітлення мають сприяти зменшенню споживання енергії й пов'язаних викидів парникових газів. У короткостроковому періоді додаткові викиди виникатимуть через виробництво матеріалів, перевезення та будівельні роботи.

Стійкість водопостачання й соціальних об'єктів до перебоїв живлення залежатиме від технічної можливості автономної роботи, зокрема наявності відповідної схеми резервування. Саме встановлення СЕС не гарантує енергопостачання під час відключення зовнішньої мережі.

Збереження дерев і проникних поверхонь під час реконструкції парку по вул. Миру у Великій Северинці сприятиме затіненню та зменшенню перегрівання. Надмірне мощення або видалення насаджень можуть послабити цей результат. Рекультивація звалищ не означатиме негайного припинення утворення метану в накопичених відходах, тому відповідні процеси мають враховуватися проєктними рішеннями.

Вплив на ландшафти, матеріальні активи та культурну спадщину. Ремонт будівель, комунальних мереж, благоустрій громадських просторів та рекультивація звалищ сприятимуть поліпшенню стану матеріальних активів і впорядкуванню порушених територій.

Негативні наслідки можуть бути пов'язані з втратою природних елементів ландшафту, надмірним освоєнням рекреаційних ділянок або пошкодженням культурної спадщини під час земляних і ремонтних робіт. Розвиток туризму та популяризація спадщини підвищуватимуть відвідування, але не гарантуватимуть фізичного збереження пам'яток без належного утримання та дотримання охоронних вимог.

Вплив на населення та здоров'я. Основні позитивні наслідки пов'язані з надійністю водопостачання, очищенням стоків, поліпшенням санітарного стану, облаштуванням укриття, безбар'єрним доступом та розвитком медичних, реабілітаційних і соціальних послуг.

Поліпшення якості та безперервності питного водопостачання, належне очищення стічних вод і впорядкування збирання побутових відходів можуть зменшувати ризики поширення інфекційних захворювань, пов'язаних із водним чинником та неналежними санітарними умовами. Зменшення пилового й шумового навантаження, збереження зелених насаджень, розвиток доступних громадських просторів і медичних послуг можуть сприяти профілактиці неінфекційних захворювань та поліпшенню умов проживання. Очікуваний ефект залежатиме від фактичного охоплення населення відповідними заходами, їхньої результативності та належної експлуатації інфраструктури.

Очікується зменшення впливу окремих небезпечних чинників та поліпшення умов користування інфраструктурою. При цьому немає підстав безпосередньо прирівнювати виконання заходів до конкретного скорочення захворюваності чи збільшення тривалості життя.

Короткострокові ризики пов'язані з пилом, шумом, тимчасовими перебоями водопостачання та обмеженням доступу до установ. Для модернізованих будівель і укриття важливими є належна вентиляція, захист від вологи та врахування радонового чинника. Енергозбереження через підвищення герметичності будівель має супроводжуватися забезпеченням достатнього повітрообміну.

Найбільшу увагу слід приділяти дітям, людям старшого віку, особам з інвалідністю та мешканцям, які залежать від єдиного джерела водопостачання або місцевого закладу надання послуг.

Екологічне управління та моніторинг. Стратегія не передбачає послаблення природоохоронного контролю. Просторове планування й цифровізація створюють можливості для кращого обліку територіальних обмежень, інфраструктури та споживання ресурсів. Проте поліпшення екологічного моніторингу потребує окремого закріплення показників, відповідальних виконавців, періодичності спостережень і фінансування.

Результативність заходів доцільно оцінювати за якістю питної води й очищених стоків, аварійністю мереж, охопленням населення послугами з управління відходами, станом рекультивованих ділянок, фактичним енергоспоживанням та збереженням насаджень. Сам факт завершення будівельних робіт не є достатнім підтвердженням екологічного ефекту.

Кумулятивний, синергічний та вторинний вплив. Позитивний кумулятивний результат можливий при поєднанні реконструкції очисних споруд, модернізації водопостачання, рекультивації звалищ та розширення організованих послуг. Він проявлятиметься у зменшенні сукупного санітарного навантаження на територію та підвищенні надійності інфраструктури.

Негативні кумулятивні наслідки можуть виникати при одночасному виконанні кількох проєктів у Созонівці, збільшенні перевезень, поступовому запечатуванні ґрунтів і втраті дерев. Для водних об’єктів необхідно враховувати сумарний вплив комунальних стоків, поверхневого змиву та господарської діяльності у водозборі.

Потенційна негативна синергія пов’язана насамперед із поєднанням маловоддя, спеки та забруднення вод, а також порушення рослинного покриву зі зливовими опадами. Позитивна взаємодія очікується при поєднанні енергоощадності, резервування роботи критичної інфраструктури, озеленення та збереження водопроникних поверхонь.

Вторинними позитивними наслідками можуть бути поліпшення умов існування водної біоти, скорочення витрат на енергопостачання та зростання доступності послуг. Негативними вторинними наслідками є утворення осаду, відпрацьованого обладнання й додаткове навантаження на об’єкти приймання відходів поза громадою.

Взаємодія компонентів довкілля визначає можливість поширення наслідків за межі місця виконання окремого заходу. Порушення ґрунтового й рослинного покриву може збільшувати поверхневий змив, погіршувати якість вод і стан водних оселищ. Неналежне поводження з відходами та осадом створює пов’язані ризики для земель, вод і санітарного стану прилеглих територій. Зменшення деревного покриву та збільшення площі суцільних покриттів можуть одночасно посилювати перегрівання, поверхневий стік і фрагментацію природних ділянок.

Тому довгостроковий екологічний результат оцінюється за спільним станом відповідних територій і природних комплексів. Позитивний ефект одного заходу не компенсує автоматично негативних наслідків іншого: усі встановлені ризики потребують відповідних запобіжних рішень і контролю.

Транскордонний вплив. З огляду на розташування громади, характер і масштаб визначених заходів підстав прогнозувати значні наслідки для довкілля інших держав не встановлено. Водночас перенесення забруднення водотоками та перевезення відходів за межі громади враховуються як міжтериторіальні наслідки, що потребують узгодження з басейновими й регіональними рішеннями.

Комплексна реалізація Стратегії та Плану заходів має потенціал переважно позитивних середньо- і довгострокових наслідків завдяки підвищенню надійності комунальних послуг, поліпшенню очищення стоків, упорядкуванню управління відходами та зменшенню енергоспоживання. Досягнення цих результатів залежить від виконання природоохоронних заходів розділу 7, належної експлуатації створеної інфраструктури та результатів моніторингу.

Одночасно можливі тимчасові негативні наслідки будівельних робіт, локальне порушення ґрунтів і рослинності, збільшення транспортного навантаження та експлуатаційні ризики комунальних об’єктів. Значущість наслідків залежатиме від конкретного розташування, технічних рішень і чутливості прилеглих територій. Тому позитивна стратегічна спрямованість ДДП не є підтвердженням екологічної допустимості будь-якого способу реалізації окремого проєкту.

РОЗДІЛ 7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

З метою запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків реалізації Стратегії розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року та Плану заходів на 2026–2027 роки передбачається комплекс організаційних, інженерно-технічних, природоохоронних і санітарно-гігієнічних заходів, спрямованих на забезпечення екологічної безпеки та раціонального використання природних ресурсів.

Визначення заходів ґрунтується на результатах оцінювання ймовірних наслідків для атмосферного повітря, водних і земельних ресурсів, геологічного середовища, біорізноманіття, клімату, здоров'я населення та матеріальних активів громади.

Під час їх формування застосовано ієрархію пом'якшення впливу: першочергове запобігання негативним наслідкам, зменшення впливів, яких неможливо повністю уникнути, відновлення порушених компонентів довкілля та компенсаційні заходи у випадках, передбачених законодавством. Компенсація не замінює дотримання природоохоронних заборон та обмежень.

Особливу увагу приділено водопровідно-каналізаційній інфраструктурі Созонівки, водопостачанню Високих Байраків, локальним очисним спорудам в Оситняжці, територіям запланованої рекультивації звалищ, громадським будівлям, парковій зоні Великої Северинки, долинам Інгулу, Северинки та Мамайки, природоохоронним територіям і прилеглій житловій забудові.

Заходи, передбачені Стратегією та Планом, доповнено природоохоронними умовами, запропонованими за результатами СЕО. Такі умови необхідно врахувати під час доопрацювання ДДП, підготовки місцевих програм, завдань на проєктування, закупівель, договорів підряду та експлуатаційних регламентів.

Заходи щодо охорони атмосферного повітря, мікроклімату та зниження шумового впливу

Основними напрямами є обмеження пилiння й шуму під час інфраструктурних робіт, зменшення енергоспоживання громадських будівель, безпечна експлуатація резервного обладнання та збереження зелених насаджень.

Запобігання та мінімізація:

- Застосування пилопригнічення під час земляних і будівельних робіт, накриття сипких матеріалів та вантажів, очищення під'їзних шляхів.
- Використання технічно справної техніки й обладнання, обмеження роботи двигунів на холостому ходу.
- Узгодження маршрутів вантажного транспорту з урахуванням житлової забудови, закладів освіти та охорони здоров'я.

- Поетапна організація робіт у Созонівці для запобігання одночасному накопиченню пилового й шумового навантаження від кількох проєктів.
- Дотримання допустимих рівнів шуму; застосування малошумного обладнання, локальних екранів та інших рішень відповідно до характеристик джерела.
- Розміщення генераторів із забезпеченням безпечного відведення вихлопних газів, захисту від шуму та недопущення потрапляння викидів до приміщень.
- Поєднання термомодернізації будівель із належною вентиляцією та захистом від літнього перегрівання.

Пом’якшення негативних наслідків:

- Реалізація заходів енергоефективності та використання сонячної енергії відповідно до завдань **1.2.2, 2.2.1 та 2.3.3 Стратегії**.
- Відновлення порушених поверхонь і рослинного покриву після завершення робіт.
- Збереження дорослих дерев і створення затінених ділянок під час реконструкції паркової зони по вул. Миру у Великій Северинці.
- Перевірка обґрунтованих звернень щодо пилу, запахів або шуму, проведення необхідного інструментального контролю та коригування режимів роботи.

Реалізація цих заходів сприятиме зменшенню локального забруднення, поліпшенню мікроклімату та обмеженню тимчасового впливу робіт на населення.

Заходи щодо охорони та раціонального використання водних ресурсів

Для Великосеверинівської громади пріоритетними є забезпечення надійного й безпечного водопостачання, належного очищення стічних вод та охорона річок, ставків і підземних джерел від забруднення.

Запобігання та мінімізація:

- Дотримання режимів водоохоронних зон, прибережних захисних смуг і зон санітарної охорони джерел водопостачання.
- Недопущення розміщення відходів, пального, будівельних матеріалів та здійснення інших несумісних видів діяльності на водоохоронних територіях.
- Поетапне переключення водопровідних мереж під час реконструкції, забезпечення резервного водопостачання та захисту трубопроводів і резервуарів від забруднення.
- Проведення необхідних промивання, дезінфекції та лабораторного контролю перед відновленням подачі води після ремонтних робіт.
- Визначення потреби у водопідготовці за результатами досліджень конкретних джерел. Модернізація мереж не повинна підміняти технологічне усунення відхилень хімічного складу води.
- Облік забору, подачі й реалізації води, виявлення витоків та узгодження розширення водоспоживання з можливостями джерел.
- Проєктування реконструкції очисних споруд Созонівки за фактичними витратами і складом стоків, сезонною нерівномірністю їх надходження та вимогами до водовідведення.

- Визначення для локальних очисних споруд в Оситняжці підключених об’єктів, способу відведення очищеної води та відповідального оператора.
- Запобігання неконтрольованим скидам під час реконструкції, відключень електроенергії та аварій.

Пом’якшення негативних наслідків:

- Реконструкція очисних споруд і КНС у Созонівці та забезпечення їх сталої експлуатації відповідно до завдання **1.2.2 Стратегії**.
- Реалізація проєктів водопостачання по вул. Академічній, 24 у Созонівці та по вулицях Лісовій і Залізничників у Високих Байраках.
- Забезпечення контролю якості питної води, очищених стоків і стану водоприймача у визначених програмою моніторингу точках.
- Організація належного зневоднення, зберігання й передавання осаду очисних споруд на оброблення.
- Відновлення пошкодженої прибережної рослинності, захист відкритих ґрунтів від ерозійного винесення до водойм.
- Забезпечення аварійного реагування, сповіщення споживачів та альтернативного безпечного водопостачання за необхідності.

Очікуваний результат — зменшення забруднювального навантаження на водні екосистеми, підвищення надійності послуг і зниження ризиків для населення.

Заходи щодо охорони земель, ґрунтів та надр

Значна частка сільськогосподарських земель і фрагментарне збереження природної рослинності визначають необхідність захисту ґрунтів від ерозії, мінімізації нового освоєння та відновлення порушених ділянок.

Запобігання та мінімізація:

- Надання переваги вже освоєним територіям при розміщенні інфраструктурних об’єктів за умови їх придатності та дотримання встановлених обмежень.
- Визначення меж будівельних майданчиків, місць складування матеріалів і маршрутів техніки до початку робіт.
- Обмеження площ порушення ґрунтів, збереження родючого шару та його окреме складування у випадках, коли зняття необхідне.
- Захист відкритих поверхонь від розмивання й видування, особливо на схилах і поблизу водотоків.
- Запобігання забрудненню ґрунтів паливом, мастилами, стоками та відходами; обладнання місць обслуговування техніки засобами локалізації розливів.
- Урахування інженерно-геологічних умов при будівництві укриття у Созонівці та інших споруд із підземними конструкціями.
- Недопущення самовільного видобування ґрунту та будівельної сировини для виконання робіт.
- Сприяння ґрунтозахисному землекористуванню, збереженню лісосмуг і недопущенню розорювання природних прибережних та ерозійно небезпечних ділянок.

Пом’якшення та відновлення:

- Відновлення рельєфу, родючого шару й рослинного покриву на тимчасово зайнятих територіях.
- Рекультивація звалищ у Високих Байраках та Оситняжці за обґрунтованими проєктними рішеннями.
- Виявлення й належне відновлення локально забруднених ділянок; недопущення використання забрудненого ґрунту для благоустрою без оцінки його придатності.
- Залуження ерозійно небезпечних поверхонь і відновлення захисних насаджень відповідно до природних умов.
- Контроль стану відновлених земель та усунення розмивів, просідань і повторного засмічення.

Відновлення лісосмуг і ґрунтозахисні агротехнології пропонуються як додаткові напрями природоохоронної роботи. Їх не слід ототожнювати з уже профінансованими проєктами Плану. Заліснення не застосовується як універсальний спосіб відновлення цінних природних степових і лучних оселищ.

Заходи щодо управління відходами

Пріоритетами є розширення доступності організованого збирання, запобігання утворенню стихійних звалищ, належна рекультивація місць накопичення відходів та поступовий розвиток їх роздільного збирання і відновлення.

Запобігання та мінімізація:

- Розроблення місцевого плану управління відходами з урахуванням Регіонального плану управління відходами у Кіровоградській області до 2034 року. Планування має охоплювати належність громади до визначеної регіональної системи, організацію потоків відходів, доступність послуги для населення, поетапне роздільне збирання, потребу в інфраструктурі, ліквідацію несанкціонованих накопичень і підвищення екологічної обізнаності. Припинення використання місцевих звалищ та їх рекультивація узгоджуються із забезпеченням законного подальшого приймання відходів.
- Розширення охоплення населення регулярною послугою, визначення графіків вивезення та забезпечення належної контейнерної інфраструктури.
- Організація альтернативного приймання й перевезення відходів до припинення використання звалищ у Високих Байраках та Оситняжці.
- Поетапне запровадження роздільного збирання з визначенням подальших отримувачів відповідних фракцій.
- Окреме збирання будівельних відходів, демонтованого обладнання та небезпечних складових; визначення відповідних обов’язків у договорах підряду.
- Належне управління осадом очисних споруд, медичними відходами, відпрацьованими лампами, акумуляторами та електронним обладнанням.

- Урахування під час закупівлі СЕС і накопичувачів енергії можливостей ремонту, обслуговування та поводження з обладнанням після завершення використання.

Пом’якшення негативних наслідків:

- Реалізація запланованої рекультивації звалищ у Високих Байраках та Оситняжці з урахуванням захисту ґрунтів, поверхневих і підземних вод.
- Оновлення комунальної техніки відповідно до завдання **1.2.4 Стратегії** та поліпшення організації послуг у межах завдання **1.2.2**.
- Запобігання пилінню, горінню, рознесенню відходів вітром і надходженню забрудненого стоку під час робіт.
- Передавання відходів суб’єктам, які мають необхідні правові підстави для відповідних операцій.
- Післяексплуатаційний контроль рекультивованих ділянок і недопущення повторного завезення відходів.
- Розгляд можливостей належно організованого компостування біовідходів із дотриманням санітарних та екологічних вимог.

Позитивний результат залежатиме від одночасного розвитку послуги та припинення неконтрольованого накопичення. Саме придбання техніки або рекультивація без доступної альтернативи не забезпечуватимуть стійкого поліпшення.

Заходи щодо збереження біорізноманіття, екологічної мережі та об’єктів природно-заповідного фонду

Охорона біорізноманіття передбачає збереження природних оселищ, річкових і балкових коридорів, захисних насаджень та дотримання режимів природоохоронних територій.

Запобігання та мінімізація:

- Урахування меж і режимів об’єктів ПЗФ «Сарганівський ліс» та «Верхів’я ріки Інгул», а також пов’язаних природних територій.
- Перевірка розміщення майбутніх проєктів щодо території Смарагдової мережі **UA0000304 «Upper Inhul river valley»**, включаючи можливі гідрологічні зв’язки.
- Уникнення нового освоєння цінних нерозораних схилів, водно-болотних і прибережних оселищ.
- Обстеження ділянок перед видаленням дерев або розчищенням рослинності; урахування місць розмноження та перебування охоронюваних видів.
- Збереження життєздатних дорослих дерев і природних елементів під час реконструкції паркової зони у Великій Северинці.
- Недопущення суцільного видалення прибережної рослинності, засипання перезволожених ділянок і порушення водообміну під виглядом благоустрою.
- Обмеження освітлення водних поверхонь, деревних крон і природних ділянок; урахування сезонної чутливості тварин під час визначення строків робіт.

Пом’якшення та відновлення:

- Відновлення пошкодженої рослинності місцевими видами, відповідними типу оселища.
- Догляд за насадженнями, контроль приживлюваності та заміна загиблих рослин.
- Запобігання поширенню інвазійних видів на будівельних і рекультивованих ділянках.
- Відновлення захисної функції лісосмуг без пошкодження прилеглих природних степових і лучних ділянок.
- Урахування екологічної зв’язності долин Інгулу, Северинки та Мамайки, балкових систем і зелених територій під час розроблення комплексного плану просторового розвитку.

Завдання **2.3.2 Стратегії** щодо захисту водойм і розширення зелених зон та завдання **1.2.3** щодо просторового планування мають реалізовуватися зі збереженням природних функцій території. Пріоритетом є уникнення шкоди, а не її подальша компенсація озелененням.

Заходи щодо адаптації до зміни клімату та запобігання надзвичайним ситуаціям

Підвищення кліматичної стійкості громади передбачає захист населення, водних ресурсів і систем життєзабезпечення від спеки, посух, злив, пожеж та перебоїв енергопостачання.

Мінімізація та адаптація:

- Реалізація термомодернізації, енергоощадного освітлення та сонячних установок відповідно до завдань **1.2.2, 2.2.1, 2.3.3 та 3.1.1 Стратегії**.
- Забезпечення технічної можливості резервного живлення критичних функцій водопостачання, КНС, очисних споруд і соціальних установ.
- Узгодження потужності СЕС, накопичувачів та іншого резервного обладнання з фактичними потребами об’єктів.
- Поєднання утеплення будівель із вентиляцією, затіненням і захистом від літнього перегрівання.
- Збереження дерев, проникних покриттів і природного відведення опадів під час благоустрою.
- Підвищення надійності водопостачання, облік споживання та скорочення непродуктивних втрат.
- Урахування ризиків підтоплення, температурних екстремумів і пожеж під час вибору місць розташування та проєктування обладнання.
- Визначення відповідальних осіб і порядку дій при аварійних скидах, розливах пального, пожежах та припиненні водопостачання.

Зазначені заходи сприятимуть зменшенню вразливості інфраструктури та населення. Наявність СЕС сама по собі не гарантує автономної роботи: відповідна функція має забезпечуватися технічною схемою.

Заходи щодо захисту матеріальних активів, об’єктів культурної спадщини та ландшафтів

Під час інфраструктурних робіт необхідно забезпечувати збереження будівель, інженерних мереж, природних та історико-культурних елементів території.

Основними заходами є:

- Перевірка охоронного статусу об’єктів і територій, наявності археологічних об’єктів, зон охорони пам’яток та інженерних мереж до початку проєктування.
- Дотримання встановлених режимів і отримання передбачених законодавством погоджень та дозволів.
- Захист прилеглих будівель, мереж, покриттів і насаджень під час виконання робіт; визначення відповідальності за усунення пошкоджень.
- Припинення робіт на відповідній ділянці у разі виявлення знахідок з ознаками археологічної цінності та виконання встановленої процедури повідомлення компетентних органів.
- Збереження характерних природних елементів під час реконструкції парку, облаштування громадських просторів і туристичних маршрутів.
- Відновлення тимчасово порушених територій та забезпечення безпечних маршрутів до соціальних установ у період реконструкції.

Ці заходи доповнюють завдання **1.2.3 Стратегії** щодо просторового планування та **1.1.4** щодо популяризації природної й історико-культурної спадщини.

Заходи щодо забезпечення безпеки та охорони здоров’я населення

Пріоритетом є зменшення контакту населення з небезпечними чинниками середовища, безпечне водопостачання та безперервність доступу до основних послуг.

Мінімізація чинників ризику:

- Контроль якості питної води з централізованих і нецентралізованих джерел за показниками, визначеними програмами контролю, зокрема нітратами, мікробіологічними показниками та встановленими для конкретного джерела відхиленнями.
- Оперативне інформування споживачів про встановлені невідповідності води та організація коригувальних заходів.
- Забезпечення альтернативного водопостачання критичних установ і споживачів на період тривалих перерв або небезпечності води.
- Дотримання санітарних обмежень при розміщенні очисних споруд, виробничого й енергетичного обладнання.
- Огородження небезпечних ділянок, безпечні переходи через місця робіт та збереження доступу до амбулаторій, закладів освіти, ЦНАП і соціальних установ.

- Оцінювання радонового чинника в укритті та інших приміщеннях підвищеного ризику; застосування захисних рішень за результатами досліджень.
- Належне водопостачання, водовідведення, вентиляція та резервування критичних функцій громадських будівель.
- Забезпечення безбар'єрності відповідно до завдання **2.3.4 Стратегії**.

Інформаційно-просвітницька діяльність:

- Інформування про безпечне використання питної води, особливо з колодязів.
- Роз'яснення щодо недопущення спалювання відходів і рослинних залишків, правил роздільного збирання та охорони водойм.
- Поширення рекомендацій щодо поведінки під час спеки, посух та перебоїв комунальних послуг.
- Залучення освітніх і культурних установ до природоохоронних ініціатив.
- Створення доступного механізму повідомлень про забруднення, витоки, звалища, шум і пошкодження насаджень.

Інформаційні заходи пропонуються як доповнення до освітньо-культурного напряму та благоустрою громади. Особливу увагу необхідно приділяти дітям, людям старшого віку, особам з інвалідністю та мешканцям віддалених населених пунктів.

Зведена матриця запобіжних і пом'якшувальних заходів

Таблиця 7.1. Заходи щодо запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків реалізації Стратегії розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року

Напрям / компонент довкілля	**Запланований захід або додаткова умова СЕО**	**Рівень впровадження**	**Очікуваний екологічний ефект**	**Механізм / інструмент реалізації**
Атмосферне повітря, шум	Пилопригнічення, накриття матеріалів, організація маршрутів і графіків робіт	Запобігання, мінімізація	Зменшення локального пилового та акустичного навантаження	Умови СЕО для інфраструктурних проєктів, договори підряду
Повітря, енергоспоживання	Термомодернізація, енергоощадне освітлення, безпечна експлуатація генераторів	Мінімізація	Скорочення енергоспоживання й пов'язаних викидів	Завдання 1.2.2, 2.2.1, 2.3.3; проєктні та експлуатаційні рішення

Напрям / компонент довкілля	Запланований захід або додаткова умова СЕО	Рівень впровадження	Очікуваний екологічний ефект	Механізм / інструмент реалізації
Водопостачання	Ремонт резервуара й насосної станції у Созонівці, реконструкція мереж у Високих Байраках	Запобігання, пом’якшення	Підвищення надійності подачі води, зниження аварійності	Завдання 1.2.2, проєкти Плану, експлуатаційний контроль
Якість питної води	Контроль після ремонтів, санітарний захист джерел, водопідготовка за обґрунтованої потреби	Запобігання	Зменшення ризику споживання води неналежної якості	Додаткові умови СЕО, програми контролю й технічні рішення
Поверхневі води	Реконструкція очисних споруд і КНС Созонівки, локальні очисні споруди в Оситняжці	Запобігання, пом’якшення	Зменшення органічного та біогенного навантаження	Завдання 1.2.2, проєкти, належна експлуатація та контроль скиду
Водні ресурси	Захист ПЗС, водоохоронних зон і джерел водопостачання	Запобігання	Зменшення забруднення та ерозійного винесення	Завдання 1.2.3, 2.3.2; просторове планування й водоохоронні вимоги
Землі та ґрунти	Обмеження площ робіт, збереження родючого шару, відновлення покриву	Мінімізація, відновлення	Зменшення деградації тимчасово зайнятих земель	Проєктні рішення та контроль відновлювальних робіт
Геологічне середовище	Урахування ґрунтових вод,	Запобігання	Зниження інженерних і	Вишукування та

Напрям / компонент довкілля	Запланований захід або додаткова умова СЕО	Рівень впровадження	Очікуваний екологічний ефект	Механізм / інструмент реалізації
	стійкості ґрунтів і ґрунтових газів		санітарних ризиків	проєктування укриття й інших споруд
Відходи	Розширення організованого збирання, місцевий план, поетапне роздільне збирання	Запобігання, мінімізація	Скорочення неконтрольованого накопичення	Завдання 1.2.2, 1.2.4; додаткові заходи місцевого планування
Порушені території	Рекультивація звалищ у Високих Байраках та Оситняжці	Пом’якшення, відновлення	Поліпшення санітарного стану, зменшення ризиків для ґрунтів і вод	План заходів, проєкти рекультивації, альтернативне приймання відходів
Осад і відпрацьоване обладнання	Окреме зберігання й передавання на належне оброблення	Мінімізація	Запобігання вторинному забрудненню	Експлуатаційні регламенти, облік і договори
Біорізноманіття, ПЗФ, Смарагдова мережа	Перевірка розміщення, збереження оселищ і природних коридорів	Запобігання	Недопущення втрати цінних природних комплексів	Завдання 1.2.3, 2.3.2; обстеження та природоохоронні обмеження
Зелені насадження, мікроклімат	Збереження дерев, проникні покриття, догляд за насадженнями	Мінімізація, відновлення	Затінення, зменшення перегрівання, підтримання біорізноманіття	Проєкт парку по вул. Миру, завдання 2.3.2
Кліматична та енергетична стійкість	СЕС, термомодернізація, резервування	Мінімізація, адаптація	Зменшення вразливості систем	Завдання 2.3.3, 3.1.1; технічні рішення і

Напрям / компонент довкілля	Запланований захід або додаткова умова СЕО	Рівень впровадження	Очікуваний екологічний ефект	Механізм / інструмент реалізації
	критичних функцій		життєзабезпечення	плани реагування
Культурна спадщина та ландшафти	Урахування охоронних режимів, захист об’єктів при роботах	Запобігання	Збереження культурних і природних елементів території	Завдання 1.1.4, 1.2.3; проєктна документація
Здоров’я та безпека	Контроль води, повітрообміну й радонового чинника; безпечний доступ до послуг	Запобігання, мінімізація	Зниження екологічних і санітарних ризиків	Програми контролю, проєкти будівель, завдання 2.3.4
Екологічна обізнаність	Інформування, освітні заходи та система звернень	Запобігання	Підвищення участі населення у збереженні довкілля	Додаткові пропозиції СЕО до місцевих програм і комунікацій

Заходи щодо запобігання та пом’якшення кумулятивних і синергічних наслідків

Для Великосеверинівської громади особливе значення має поєднання навантаження від комунальної інфраструктури, сільського господарства, транспорту, будівельних робіт та кліматичних чинників. Оцінювати необхідно не лише окремі проєкти, а й їх вплив на спільні водоприймачі, житлові території, природні оселища та системи життєзабезпечення.

Таблиця 7.2. Заходи щодо запобігання та пом’якшення кумулятивних і синергічних наслідків

Поєднання джерел впливу	Потенційний кумулятивний або синергічний наслідок	Запобіжні та пом’якшувальні заходи
Одночасна реконструкція мереж, будівництво укриття	Сукупне пилове й шумове навантаження,	Узгодження графіків, маршрутів техніки та

Поєднання джерел впливу	Потенційний кумулятивний або синергічний наслідок	Запобіжні та пом’якшувальні заходи
та ремонт громадських будівель у Созонівці	перерви послуг і доступу	переключення мереж; резервне надання критичних послуг
Побутове водовідведення, сільськогосподарський змив, поверхневий стік	Сукупне надходження органічних і біогенних речовин до водойм	Належне очищення стоків, захист прибережних територій, облік сумарного навантаження
Маловоддя, спека та забруднення водойм	Посилення евтрофікації й погіршення кисневого режиму	Скорочення забруднювального навантаження, збереження водообміну й прибережної рослинності, контроль стану вод
Закриття звалищ і недостатнє охоплення вивезенням	Переміщення неконтрольованого скидання на нові ділянки	Забезпечення альтернативного приймання до закриття, розширення послуги, контроль повторного засмічення
Збільшення організованого вивезення й обмежені можливості зовнішнього об’єкта приймання	Перевантаження об’єкта та транспортної системи	Перевірка можливостей приймання, чинні договори, узгодження з регіональним планом
Кілька проєктів благоустрою, нові покриття та видалення дерев	Накопичувальна втрата проникних поверхонь, перегрівання, фрагментація оселищ	Сукупний облік змін, збереження дерев і природних зв’язків, обмеження мощення
Термомодернізація, підвищення герметичності та недостатня вентиляція	Накопичення вологи й забруднювачів у приміщеннях	Комплексне проєктування утеплення, вентиляції, затінення та захисту від ґрунтових газів
Інтенсивне землекористування, пошкодження лісосмуг, посухи й зливи	Посилення ерозії, втрати вологи та замулення водойм	Ґрунтозахисні практики, збереження лісосмуг, залуження ерозійно небезпечних ділянок

Поєднання джерел впливу	Потенційний кумулятивний або синергічний наслідок	Запобіжні та пом’якшувальні заходи
Розвиток підприємництва та розширення споживання ресурсів	Зростання навантаження на водопостачання, водовідведення та управління відходами	Узгодження проєктів зі спроможністю інфраструктури, екологічний відбір і розгляд альтернатив

Пріоритетними для громади є безпечна реконструкція водопровідно-каналізаційної інфраструктури, забезпечення належної роботи очисних споруд, рекультивація звалищ із доступною альтернативою їх використанню, збереження природних оселищ та безпечна енергомодернізація будівель.

Заходи повинні конкретизуватися із зазначенням відповідальних виконавців, строків, фінансування й способу контролю. Організацію їх урахування забезпечують сільська рада та відповідні структурні підрозділи; технічне виконання — замовники, проєктувальники, підрядники й експлуатуючі організації в межах повноважень та договорів. Для діяльності, що підлягає ОВД, відповідні питання додатково розглядаються у встановленій законом процедурі.

Пропозиції громадськості та уповноважених органів, отримані під час СЕО, мають бути розглянуті з документуванням способу врахування або обґрунтуванням відхилення. Прийняті заходи включаються до відповідних рішень і підлягають подальшому моніторингу. Виявлення забруднення, повторного засмічення, пошкодження природних територій або порушення санітарних умов є підставою для коригування технологій, режимів експлуатації та організації послуг.

РОЗДІЛ 8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

8.1. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив

Відповідно до пункту 8 частини другої статті 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» звіт має містити обґрунтування вибору виправданих альтернатив, опис способу здійснення оцінки та ускладнень, які виникали під час її проведення. Альтернативи розглянуто з урахуванням цілей Стратегії розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року, території її дії та заходів, передбачених Планом на 2026–2027 роки.

Основою порівняння є поточний стан довкілля, охарактеризований у розділі 2, території ймовірного впливу та екологічні проблеми, визначені у розділах 3–4, а також наслідки й природоохоронні умови, наведені у розділах 6–7. Особливу увагу приділено очищенню стоків у Созонівці, надійності водопостачання, якості питної води, охопленню населення організованим вивезенням відходів та стану природних територій.

У Стратегії описано песимістичний, інерційний та оптимістичний сценарії розвитку. Для цілей СЕО порівняно три альтернативи виконання документа: незатвердження Стратегії та Плану заходів — нульовий сценарій; часткову реалізацію та точкові рішення; комплексну поетапну реалізацію Стратегії та Плану заходів. Сценарії розвитку Стратегії та альтернативи СЕО мають пов’язаний зміст, проте використовуються для різних аналітичних завдань.

Таблиця 8.1. Зміст альтернатив, розглянутих під час СЕО

№	Альтернатива	Зміст сценарію	Основна екологічна відмінність
1	**Нульовий сценарій**	Стратегія та План не затверджуються. Зберігаються чинні програми, прийняті рішення, поточне утримання інфраструктури й обов’язкові природоохоронні вимоги.	Комплексне розв’язання виявлених проблем може відтерміновуватися. Подальший стан залежить від поточного утримання об’єктів та окремих рішень громади.
2	**Часткова реалізація, точкові рішення**	Виконуються окремі заходи за доступного фінансування. Взаємопов’язані інфраструктурні та організаційні завдання реалізуються нерівномірно.	Можливі локальні поліпшення, водночас частина джерел навантаження та причин виникнення проблем зберігається.

№	Альтернатива	Зміст сценарію	Основна екологічна відмінність
3	**Комплексна реалізація Стратегії та Плану**	Заходи виконуються системно й поетапно, з урахуванням взаємозалежності проєктів, природоохоронних умов і потреб подальшої експлуатації.	Найбільший потенціал одночасного зменшення водного, санітарного й ресурсного навантаження за умови виконання заходів розділу 7.

Альтернатива 1. Нульовий сценарій

Нульовий сценарій передбачає продовження поточних тенденцій за відсутності затвердженого комплексу заходів Стратегії та Плану. Громада продовжуватиме утримувати комунальні об'єкти та виконувати повноваження у сфері охорони довкілля. Водночас узгоджена модернізація кількох систем життєзабезпечення може бути відкладена.

У Созонівці зберігатиметься проблема незадовільного стану очисних споруд. За інформацією громади, добове надходження каналізаційних вод до накопичувача становить 85–90 м³. Результати дослідження стічної та поверхневої води, розглянуті у розділі 2, підтверджують актуальність зменшення органічного й біогенного навантаження. Подальше використання зношеної інфраструктури підтримуватиме ризики аварій та неналежного очищення.

Зношеність водопровідних мереж, оцінена громадою у 80% для Созонівки та 50% для Високих Байраків, створює передумови для подальших пошкоджень і перебоїв водопостачання. Відхилення окремих проб водопровідної води за жорсткістю залишатимуться окремим питанням її якості.

У сфері відходів зберігатиметься обмежене охоплення регулярним вивезенням — близько 15% населення. За відсутності розширення послуги та впорядкування місцевих звалищ підтримуватимуться ризики засмічення земель, виникнення нових осередків накопичення відходів і займань.

Для здоров'я населення основним наслідком буде збереження встановлених у попередніх розділах чинників ризику. Найбільше значення матимуть якість водопостачання, санітарний стан територій та стійкість комунальних послуг. Імовірне погіршення залежатиме від фактичного зношення об'єктів, господарського навантаження та кліматичних умов.

Альтернатива 2. Часткова реалізація та точкові рішення

Цей варіант відповідає рисам інерційного сценарію, описаного у Стратегії. Заходи виконуються залежно від доступності коштів, спроможності підготувати проєктну документацію та нагальності поточних потреб. Можливі ремонти окремих ділянок мереж, оновлення освітлення, благоустрій та енергоефективні заходи в окремих закладах.

Такий підхід забезпечує локальну користь, проте його результат залежить від того, які саме проєкти отримають фінансування. Наприклад, ремонт водопроводу підвищує надійність подачі, однак установлені відхилення хімічного складу води потребують відповідних технологічних рішень. Аналогічно рекультивація звалища потребує доступного способу подальшого збирання та передавання відходів.

Часткова реконструкція каналізаційної інфраструктури може обмежити результат, якщо оновлена насосна станція працюватиме зі спорудами, які не забезпечують належного очищення. У сфері енергоефективності модернізація окремих будівель дає економію ресурсів, але зберігається потреба забезпечити вентиляцію, безпечний мікроклімат та резервування критичного обладнання.

Отже, екологічна результативність альтернативи 2 є нерівномірною. Вона залежить від відбору взаємопов'язаних заходів і збереження їхньої функціональної цілісності навіть за обмеженого фінансування.

Альтернатива 3. Комплексна реалізація Стратегії та Плану — обраний варіант

Цей сценарій передбачає послідовне виконання цілей Стратегії до 2030 року та заходів Плану на 2026–2027 роки з урахуванням природоохоронних умов, визначених СЕО.

Головна перевага полягає у можливості узгодити модернізацію водопостачання, очищення стоків, енергозабезпечення, управління відходами та благоустрій. У Созонівці це поєднання реконструкції очисних споруд і КНС із підвищенням надійності водопостачання та енергозабезпечення комунального підприємства. В Оситняжці та Високих Байраках — узгодження рекультивації місцевих звалищ із доступністю організованого вивезення відходів.

Позитивний результат для природних територій пов'язаний зі зменшенням забруднювального навантаження, дотриманням водоохоронних обмежень, збереженням рослинності та врахуванням природоохоронних режимів під час розміщення об'єктів. Для громадських будівель важливим є поєднання енергозбереження з належним повітрообміном і безпечними умовами перебування людей.

Комплексне виконання заходів також супроводжуватиметься тимчасовими негативними наслідками. Одночасна реалізація кількох проєктів може посилити пилове й шумове навантаження, рух техніки та перебої у послугах. Тому перевага цього варіанта залежить від організації робіт, експлуатаційної спроможності комунальних підприємств і виконання заходів розділу 7.

Таблиця 8.2. Порівняльна оцінка альтернатив

Компонент або напрям	Альтернатива 1. Нульовий сценарій	Альтернатива 2. Часткова реалізація	Альтернатива 3. Комплексна реалізація
Атмосферне повітря	Зберігаються наявні джерела локального забруднення та сезонного задимлення. Вплив залежить від поточного утримання доріг, обладнання й територій.	Поліпшення можливе біля відремонтованих об’єктів та енергоефективних будівель. Ефект обмежений охопленням заходів.	Більший потенціал зменшення енергоспоживання та локального забруднення. Під час робіт можливе сумарне пилове й шумове навантаження.
Водні ресурси та питне водопостачання	Зберігаються проблеми очищення стоків Созонівки, зношеність мереж і ризики перебоїв.	Надійність окремих ділянок поліпшується. Проблеми очищення та якості води можуть залишитися частково невирішеними.	Найбільший потенціал одночасного підвищення надійності водопостачання й зменшення забруднення стоками. Результат залежить від водопідготовки та сталої роботи очисних споруд.
Управління відходами	Зберігаються низьке охоплення послугою, використання місцевих звалищ і ризик неконтрольованого накопичення.	Прибирання або рекультивація окремих ділянок дає локальний ефект. За недостатньої доступності вивезення можливе повторне засмічення.	Узгоджені рекультивація, організація послуги та контроль зменшують ризик неконтрольованого розміщення відходів. Скорочення захоронення залежить від запровадження роздільного збирання й відновлення відходів.
Землі та ґрунти	Зберігаються ерозійні ризики й навантаження на	Відновлюються окремі території. Загальний	Можливе відновлення ділянок звалищ і краще

Компонент або напрям	Альтернатива 1. Нульовий сценарій	Альтернатива 2. Часткова реалізація	Альтернатива 3. Комплексна реалізація
	порушені та засмічені ділянки.	результат залежить від подальшого утримання й запобігання повторному забрудненню.	врахування земельних обмежень. Нове будівництво та мощення створюють локальне порушення або тривале зайняття ґрунтів.
Біорізноманіття, ПЗФ та екомережа	Зберігаються ризики засмічення, пожеж, пошкодження рослинності та надходження забруднень водотоками.	Локальний позитивний ефект від благоустрою й очищення територій. Зв’язність природних ділянок залежить від окремих рішень.	Зменшення водного й санітарного навантаження може поліпшити умови природних оселищ. Збереження дерев, прибережних і балкових ділянок потребує виконання природоохоронних умов.
Здоров’я та умови проживання	Зберігаються чинники ризику, пов’язані з комунальною інфраструктурою та санітарним станом територій.	Поліпшуються умови для частини населення, яке користується модернізованими об’єктами.	Найбільше охоплення перевагами надійного водопостачання, водовідведення, доступних послуг і безпечніших громадських будівель. На період робіт потрібне зменшення пилу, шуму та перебоїв.

Порівняння виконано якісно, на основі механізмів впливу й установлених вихідних умов. **Екологічно доцільним визначено комплексний сценарій із поетапним виконанням та природоохоронними умовами розділу 7.** Його перевага найбільш виражена у сферах очищення стоків, надійності комунальних послуг та відновлення порушених територій.

Для обраного варіанта запропоновано такі уточнення способу реалізації заходів.

Таблиця 8.3. Уточнення проєктних рішень за результатами порівняння альтернатив

Проєкт або напрям	Запропоноване уточнення	Екологічне обґрунтування
Очисні споруди та КНС у Созонівці	Узгоджувати етапи реконструкції, приймання стоків, резервування електроживлення та готовність до експлуатації.	Дає змогу зменшити ризик неконтрольованого відведення стоків під час робіт і знеструмлень.
Водопостачання Созонівки та Високих Байраків	Поєднувати ремонт мереж із контролем якості води та визначенням потреби у водопідготовці за результатами досліджень джерел.	Підвищення надійності трубопроводів має супроводжуватися забезпеченням якості води, яку отримує споживач.
Рекультивація звалищ в Оситняжці та Високих Байраках	До припинення приймання відходів забезпечити доступний порядок їх збирання і передавання на відповідний об’єкт.	Зменшує ризик перенесення відходів на нові ділянки.
Паркова зона на вул. Миру у Великій Северинці	Віддавати перевагу рішенням зі збереженням життєздатних дерев, затінення та водопроникних поверхонь.	Обмежує втрату рослинності, перегрівання й збільшення поверхневого стоку.
Термомодернізація будівель та облаштування укриття	Забезпечувати достатню вентиляцію, захист від вологи та врахування радонового чинника.	Поєднує економію енергії з безпечними умовами перебування людей.

8.2. Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка

СЕО здійснювалася відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», з урахуванням Методичних рекомендацій із здійснення СЕО документів державного планування, затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296, зі змінами. Оцінювання проведено на рівні стратегічних цілей, завдань та заходів Плану з урахуванням ступеня їх деталізації.

Основним способом роботи було камеральне опрацювання документів, адміністративних і статистичних даних, наданих лабораторних протоколів та відкритої екологічної інформації. Дані громади використано для характеристики конкретних населених пунктів і комунальних об’єктів. Районні й обласні показники

застосовано для опису ширшого контексту із зазначенням території, яку вони характеризують.

Аналітична частина оцінки охоплювала такі послідовні етапи.

Таблиця 8.4. Етапи та методи здійснення оцінки

№	Етап	Зміст виконаної роботи та результат
1	**Аналіз Стратегії та Плану**	Визначено цілі й заходи, які можуть змінювати стан довкілля або умови проживання. Виокремлено водопровідні й каналізаційні об’єкти, звалища, громадські будівлі та паркову зону.
2	**Формування вихідної характеристики**	У розділі 2 опрацьовано природні умови, землекористування, джерела впливу на повітря, водопостачання, водовідведення, відходи, біорізноманіття та здоров’я населення.
3	**Визначення територій і проблем**	У розділах 3–4 пов’язано екологічні проблеми з конкретними населеними пунктами, об’єктами, водними долинами та групами населення. Використано таблиці ризиків і екологічний SWOT-аналіз.
4	**Зіставлення з природоохоронними цілями**	У розділі 5 встановлено зв’язок місцевих завдань із міжнародними, державними, регіональними та басейновими цілями. Визначено умови, від яких залежить їх фактичне досягнення.
5	**Оцінка наслідків**	У розділі 6 застосовано контрольний перелік та експертну оцінку. Наслідки описано за спрямованістю, тривалістю, просторовим масштабом, зворотністю та взаємодією чинників.
6	**Визначення заходів**	У розділі 7 сформовано заходи запобігання, зменшення й пом’якшення впливу, зокрема сукупного навантаження від кількох проєктів.
7	**Порівняння альтернатив**	Вихідний стан і прогноз без затвердження документа зіставлено з частковою та комплексною реалізацією. Обґрунтовано перевагу узгодженого виконання взаємопов’язаних заходів.

Ймовірність і значущість наслідків визначалися за наявністю джерела впливу, можливістю його поширення та чутливістю території або населення. Для водовідведення враховувалися обсяг і склад стоків, технічний стан споруд та результати досліджень поверхневої води. Для відходів — доступність послуги,

діючі місцеві звалища та передавання організовано зібраних відходів за межі громади.

Часові горизонти оцінювання охоплюють перший рік реалізації заходу, середньостроковий період 3–5 років і довгостроковий період 10–15 років. Останній включає наслідки експлуатації інфраструктури після завершення строку дії Стратегії.

Кумулятивні наслідки розглянуто для одночасних робіт у Созонівці, сумарного навантаження на водні об’єкти, утворення відходів і змін рослинного покриву. Синергічні наслідки охарактеризовано через взаємне посилення чинників, зокрема органічного забруднення, маловоддя та підвищення температури води. Для здоров’я населення оцінка ґрунтувалася на шляхах можливого впливу води, пилу, шуму, спеки та умов у громадських приміщеннях.

8.3. Ускладнення, які виникли під час проведення стратегічної екологічної оцінки

Під час здійснення стратегічної екологічної оцінки використано доступні офіційні екологічні, статистичні та адміністративні дані, відомості, надані Великосеверинівською сільською радою й комунальними підприємствами, а також наявні протоколи лабораторних досліджень. Інформаційними обмеженнями оцінки є відсутність у використаних матеріалах зіставних даних щодо захворюваності населення безпосередньо в межах громади за основними класами хвороб і віковими групами за кілька років та недостатність локальних вимірювань окремих показників якості довкілля і фізичних чинників впливу. Районні й обласні показники використано для характеристики регіонального контексту без їх автоматичного перенесення на територію громади, а кількість відвідувань медичних закладів не ототожнювалася з рівнем захворюваності. Відповідно до пункту 8 частини другої статті 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» зазначені обмеження враховано під час формування висновків: за недостатності кількісних даних наслідки оцінено якісно, за джерелами та шляхами можливого впливу і чутливістю населення, без необґрунтованих тверджень про відсутність ризиків або дотримання нормативів. Для поступового усунення інформаційних прогалин і перевірки прогнозованих наслідків у розділі 9 передбачено подальші лабораторні дослідження води, атмосферного повітря та ґрунтів, зокрема залишків пестицидів, вимірювання шуму, електромагнітних полів і радіаційних чинників, а також аналіз доступних знеособлених медичних відомостей та звернень населення. Початкові спостереження для оцінювання наслідків конкретних проєктів передбачено до відповідного втручання, повторні — у зіставних точках та умовах. Запланований моніторинг не підміняє наявної характеристики вихідного стану та не подається як підтвердження вже проведених досліджень.

РОЗДІЛ 9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

9.1. Мета, завдання та нормативно-правові засади моніторингу

Моніторинг наслідків виконання Стратегії розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року та Плану заходів на 2026–2027 роки з її реалізації здійснюється відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1272, у чинних редакціях. Відповідальним за організацію та здійснення моніторингу є замовник документа державного планування — Великосеверинівська сільська рада.

Метою моніторингу є встановлення фактичних наслідків реалізації Стратегії для довкілля та здоров'я населення, перевірка результативності запобіжних і пом'якшувальних заходів, своєчасне виявлення непередбачених негативних змін та організація реагування.

Моніторинг інтегрується в загальну систему відстеження реалізації Стратегії. Його результати використовуються для порівняння прогнозних і фактичних наслідків, перевірки обґрунтованості висновків СЕО, оцінювання виконання природоохоронних умов та уточнення місцевих програм, проєктів і черговості їх реалізації.

Основними завданнями моніторингу є:

1. Відстеження змін стану вод, земель, атмосферного повітря, зелених насаджень і природних територій у місцях реалізації заходів.
2. Перевірка роботи модернізованих водопровідно-каналізаційних об'єктів та якості комунальних послуг.
3. Оцінювання результатів рекультивації сміттєзвалищ і розвитку організованого збирання відходів.
4. Контроль виконання заходів розділу 7 звіту про СЕО.
5. Виявлення сукупного впливу кількох проєктів, насамперед у Созонівці.
6. Відстеження екологічних чинників ризику для населення та стану громадських будівель і укриттів.
7. Забезпечення відкритості результатів і використання їх під час перегляду управлінських рішень.

9.2. Напрями, показники та критерії моніторингу

Система моніторингу сформована з урахуванням поточного стану довкілля, територій ймовірного впливу та екологічних проблем, визначених у розділах 2–4, наслідків розділу 6 і заходів розділу 7.

Пріоритетними об'єктами є очисні споруди та каналізаційна насосна станція Созонівки, водопостачання Созонівки й Високих Байраків, локальні очисні споруди в Оситняжці, ділянки рекультивації двох місцевих звалищ, паркова зона Великої

Северинки та громадські будівлі, що модернізуються. Природоохоронні спостереження охоплюють ділянки можливого впливу в долинах Інгулу, Северинки й Мамайки, об'єкти ПЗФ та пов'язані природні оселища.

Моніторинг здійснюється за напрямами охорони вод, повітря і ґрунтів, управління відходами, збереження біорізноманіття, енергоефективності й адаптації до клімату, громадського здоров'я та екологічного управління. Для кожного показника визначаються метод, джерело інформації, відповідальний виконавець і критерій оцінювання.

Таблиця 9.1. Показники, передбачені для моніторингу наслідків виконання Стратегії розвитку Великосеверинівської громади та Плану заходів з її реалізації

Компонент довкілля / напрям	**Показник**	**Одиниця виміру**	**Періодичність**
Атмосферне повітря	Концентрації пилу, зокрема PM_{10} і $PM_{2,5}$, у визначених точках житлової забудови	мкг/м³	Початкові вимірювання для ділянок впливу, під час найбільш пилових робіт та за обґрунтованими зверненнями
Атмосферне повітря	Концентрації інших речовин, характерних для конкретного джерела викидів	мг/м³ або мкг/м³	За програмою контролю відповідного джерела, при зміні обладнання чи режиму роботи
Акустичне середовище	Еквівалентний і максимальний рівні шуму біля житла та громадських закладів. Оцінювання денного й нічного шуму відповідно до режиму роботи джерел; охоплення транспортного та технологічного шуму	дБА	До відповідних робіт, під час роботи джерела, після введення нового обладнання та за потреби
Питна вода	Кількість і частка досліджених проб із невідповідностями за санітарно-хімічними показниками	проб, %	За програмами контролю. Узагальнення щороку

Компонент довкілля / напрям	Показник	Одиниця виміру	Періодичність
Питна вода	Кількість і частка проб із невідповідностями за мікробіологічними показниками	проб, %	За програмами контролю, після ремонтів, знезараження та при відповідних санітарних подіях
Питна вода	Загальна жорсткість, нітрати, сухий залишок, залізо та інші показники, визначені програмою	ммоль/дм³, мг/дм³	За програмою для конкретного джерела й системи постачання
Водні ресурси	Фактичний забір води з підземних і поверхневих джерел, окремо за водокористувачами	м³/рік	Поточний облік, щорічне узагальнення
Водопостачання	Обсяг поданої та реалізованої води, водний баланс системи	м³/рік	За обліком оператора, аналіз щороку
Водопостачання	Кількість аварій і тривалість перерв у постачанні	од./рік, годин/рік	Реєстрація кожної події, щорічне порівняння
Водопостачання	Протяжність відремонтованих, реконструйованих або нових мереж	км/рік	За актами виконаних робіт, узагальнення щороку
Водовідведення	Обсяг зібраних, фактично очищених і відведених стоків, окремо за напрямами відведення	м³/добу, м³/рік	Поточний облік, щорічне узагальнення
Очищення стоків	$БСК_5$, ХСК, завислі речовини, сполуки азоту, фосфати та інші нормовані показники на вході й випуску	мг/дм³, для $БСК_5$ і ХСК — мгO_2/дм³	За програмою виробничого контролю та умовами відведення
Поверхневі води	Розчинений кисень, $БСК_5$, ХСК, сполуки	мг/дм³, для кисневих	Запропоновано двічі на рік у

Компонент довкілля / напрям	Показник	Одиниця виміру	Періодичність
	азоту, фосфати та інші показники у зіставних точках	показників — у відповідних одиницях	різних водних умовах, додатково після аварій
Управління відходами	Частка населення, яке фактично отримує регулярну послугу з управління побутовими відходами	%	Щороку та перед закриттям місцевих звалищ
Управління відходами	Маса зібраних і переданих відходів, окремо за видами та операціями	т/рік	Поточний облік, щорічне узагальнення
Роздільне збирання	Маса окремо зібраних фракцій та їх частка у зібраному потоці	т/рік, %	Після запровадження відповідної системи, щороку
Несанкціоновані звалища	Кількість виявлених, ліквідованих і повторно утворених осередків, їх площа	од., га	Облік протягом року, щорічне узагальнення
Рекультивація земель	Площа виконаної рекультивації звалищ в Оситняжці та Високих Байраках	га	Під час робіт і після приймання
Землі та ґрунти	Площа порушених і відновлених ділянок, площа виявленого розмивання або забруднення	га	До робіт, після відновлення та при виявленні відповідних ознак
Ґрунти громадських територій	Дослідження ґрунтів дитячих ігрових майданчиків за санітарно-хімічними, мікробіологічними, паразитологічними та	проб, %	До облаштування відповідних ділянок, після усунення забруднення та за санітарними показаннями

Компонент довкілля / напрям	Показник	Одиниця виміру	Періодичність
	радіологічними показниками		
Залишки пестицидів у ґрунті	Вміст визначених діючих речовин та, за потреби, їхніх метаболітів; одиниця	мг/кг	Щорічний аналіз
Зелені насадження	Площа озеленення, кількість збережених, видалених і висаджених дерев	га, од.	До та після робіт, узагальнення щороку
Зелені насадження	Приживлюваність нових посадок	%	У перші два вегетаційні сезони після висаджування
ПЗФ та природні оселища	Площа ПЗФ, площа пошкоджених природних ділянок, кількість підтверджених порушень режиму	га, од.	Щороку, додатково до й після робіт поблизу відповідних територій
Клімат та енергоефективність	Скориговане питоме споживання енергії громадськими будівлями	кВт·год/м² на рік	За базовий період до модернізації та щороку після неї
Відновлювана енергетика	Виробіток установлених СЕС, частка власного виробітку у споживанні відповідного об’єкта	кВт·год/рік, %	Поточний облік, аналіз щороку
Стійкість комунальних послуг	Кількість і тривалість зупинок критичного обладнання через перебої електропостачання	од./рік, годин/рік	Реєстрація кожної події, аналіз щороку
Радіаційний чинник	Еквівалентна рівноважна об’ємна активність радону-222 у визначених приміщеннях	Бк/м³	За програмою обстеження, після захисних заходів і змін, що

Компонент довкілля / напрям	Показник	Одиниця виміру	Періодичність
			впливають на повітрообмін
Радіаційний чинник	Потужність дози зовнішнього гамма-випромінювання	мкЗв/год	За програмою обстеження відповідних ділянок і приміщень
Електромагнітні поля	Напруженість електричного й магнітного поля або густина потоку енергії біля наявних джерел, де можливий вплив на житлову забудову, а не лише після введення нового обладнання	В/м, А/м, Вт/м²	У визначених точках при введенні або зміні відповідного обладнання та за обґрунтованої потреби
Здоров’я населення	Зареєстровані спалахи й події з установленим екологічним чинником	од./рік	Щорічний аналіз, реагування при кожній події
Екологічне управління	Частка виконаних заходів розділу 7, строк виконання яких настав	%	Щокварталу, річне оприлюднення
Екологічне управління	Кількість невиконаних у встановлений строк коригувальних дій	од.	Щокварталу та після завершення встановленого строку

Примітка. Додаткова періодичність у таблиці є пропозицією СЕО. Під час її затвердження враховуються нормативні вимоги, умови дозволів, експлуатаційні регламенти, стадія виконання проєкту та наявні ресурси. Для лабораторних досліджень фіксуються метод, точка відбору, дата, умови спостереження та норматив порівняння.

Таблиця 9.2. Вихідні характеристики та критерії оцінювання пріоритетних наслідків

Напрям	Вихідна характеристика громади	Ціль або критерій оцінювання	Джерело перевірки
Питне водопостачання	У наданих пробах 2026 року встановлено відхилення за загальною жорсткістю. Перевищення нітратів і невідповідності за дослідженими мікробіологічними показниками не зафіксовано	Ціль безпечного водопостачання — відповідність досліджених проб застосовним вимогам. Кожне відхилення потребує визначення причин і реагування	Лабораторні протоколи окремо за джерелами й точками
Надійність мереж	Созонівка — 14 км мереж, оцінена зношеність 80%. Високі Байраки — 5 км і 50%	Виконання проєктних обсягів реконструкції, зменшення аварійності й тривалості перерв відносно базового облікового періоду	Журнали операторів, акти робіт
Водокористування	За довідкою громади забір зі свердловин становить 30 965 м³ у Созонівці та 4 612 м³ у Високих Байраках	Дотримання дозволів, обґрунтованість змін забору, виявлення й усунення втрат за даними водного балансу	Приладовий облік і звітність
Очищення стоків Созонівки	Наявні споруди перебувають у незадовільному стані. Повідомлене надходження — 85–90 м³/добу. Потужність 125 м³/добу є проєктною	Введення реконструйованого об’єкта, робота в межах проєктної спроможності, відповідність відведених стоків установленим умовам	Акти введення, облік стоків, лабораторні результати
Локальні споруди Оситняжки	Передбачено будівництво	Належне очищення стоків фактично	Дані оператора, проєкт,

Напрям	Вихідна характеристика громади	Ціль або критерій оцінювання	Джерело перевірки
		підключеного об’єкта та дотримання визначеного способу відведення	лабораторний контроль
Поверхневі води	Протоколи 2025 року характеризують точки вище, біля та нижче відведення стоків. Відхилення виявлялися також вище скиду	Відсутність додаткового погіршення, пов’язаного з об’єктом, поліпшення після налагодження очищення з урахуванням стану водозбору	Повторні зіставні спостереження
Охоплення вивезенням відходів	Близько 15% населення. Послугу забезпечує ЖКП «Прометей»	Зростання понад вихідний рівень у період реалізації Плану. Забезпечення доступного вивезення до закриття місцевих звалищ	Облік споживачів, маршрути, графіки
Рекультивація звалищ	Два діючі об’єкти загальною площею 2,4763 га	Виконання всіх робіт за затвердженими проєктами, відсутність повторного завезення відходів	Акти, огляди, фотофіксація
ПЗФ та природні території	За матеріалами громади — два об’єкти ПЗФ загальною площею 24 га	Збереження площ і режимів охорони, відсутність пошкодження оселищ унаслідок проєктів Стратегії	Документи ПЗФ, відомості компетентних органів, огляди
Парк і громадські будівлі	Стан до відповідних робіт фіксується	Збереження життєздатних насаджень,	Інвентаризація, акти, енергетичний

Напрям	Вихідна характеристика громади	Ціль або критерій оцінювання	Джерело перевірки
	інвентаризацією та обстеженнями	виконання озеленення, зменшення скоригованого енергоспоживання, належна вентиляція й безпечний мікроклімат	облік, вимірювання
Запобіжні заходи	Реєстр заходів розділу 7 до початку реалізації	100% виконання заходів, строк яких настав. Усунення встановлених порушень у визначений строк	Реєстр ради та підтвердні документи

Для кожного показника таблиці 9.1 визначаються відповідальний за надання даних, джерело інформації або метод вимірювання, контрольні точки за потреби, строк отримання результату та критерій реагування. Цільові значення встановлюються на основі застосовних нормативів, затверджених проєктних показників і документально підтвердженого вихідного стану. Планові відсотки охоплення послугами та обсяги робіт узгоджуються з ресурсним забезпеченням Стратегії й місцевих програм.

Базові значення визначаються за документально підтверджений період до початку відповідного заходу. Для показників, щодо яких попередній облік не здійснювався, початкові спостереження організовуються до втручання в тих самих точках і за зіставними методами, які використовуватимуться надалі. Дані, отримані після модернізації об’єкта, не підміняють вихідний стан, необхідний для оцінки її наслідків.

Показники оцінюються у взаємозв’язку. Збільшення маси організовано зібраних відходів зіставляється з розширенням охоплення послугою. Зростання обсягу зібраних стоків — із якістю очищення та фактичним навантаженням на водоприймач. Економія енергії — із погодними умовами та режимом використання будівлі.

9.3. Організація досліджень та контроль пом’якшувальних заходів

Моніторинг максимально використовує наявні дані операторів, лабораторного контролю, державних спостережень, актів робіт і місцевих реєстрів. Додаткові дослідження призначаються для конкретної ділянки, джерела й шляху впливу.

Лабораторні дослідження та інструментальні вимірювання виконуються лабораторіями, акредитованими на відповідні види випробувань; сфера акредитації має охоплювати застосовані методи та показники. Програма досліджень визначає об’єкти й точки контролю, перелік показників, методи, строки первинних і повторних спостережень, застосовні нормативи, відповідальних виконавців та джерела фінансування.

Першочергово охоплюються дитячі ігрові майданчики, громадські джерела питного водопостачання, житлова забудова поблизу транспортних і виробничих джерел, межі санітарно-захисних зон сільськогосподарських підприємств та громадські будівлі з потенційним радоновим ризиком. Для оцінювання наслідків конкретних проєктів початкові вимірювання проводяться до відповідного втручання, а повторні — у зіставних точках та умовах.

Для водопостачання першочерговим є продовження контролю у Созонівці та Високих Байраках з урахуванням установлених відхилень за жорсткістю. Громадські криниці охоплюються дослідженнями за санітарним станом, інтенсивністю використання й попередніми результатами. Після ремонтів забезпечуються передбачені вимогами промивання, знезараження та перевірка води перед відновленням подачі.

Для очисних споруд Созонівки зіставляються обсяги стоків та результати проб на визначених вході й випуску. Контроль поверхневої води проводиться у зіставних точках із фіксацією водності та погодних умов. Для локальних споруд Оситняжки спостереження пов’язуються з фактично підключеним об’єктом.

Вимірювання пилу й шуму зосереджуються біля житла, закладів освіти та інших чутливих об’єктів. У Созонівці враховується можливість одночасної роботи кількох підрядників і техніки. Обстеження ґрунтів передбачаються на ділянках із ризиком забруднення, територіях рекультивації та місцях перебування дітей за обґрунтованою програмою.

Для укриттів і модернізованих громадських будівель контролюються вентиляція, вологість, температурний режим та радоновий чинник. Для електромагнітних полів точки й показники визначаються відповідно до характеристик конкретного обладнання.

Окремо перевіряється виконання заходів розділу 7:

- готовність тимчасових схем водопостачання й водовідведення до переключення мереж;
- забезпечення резервування критичного обладнання та аварійного реагування;
- наявність доступного вивезення відходів до закриття звалищ;
- дотримання меж робіт, захисту дерев і родючого шару ґрунту;
- відновлення порушених територій;
- узгодження графіків робіт у місцях сукупного впливу.

Нові показники та контрольні точки доцільно узгоджувати з компетентними природоохоронними й санітарними установами. Потреба у коштах, робочому часі та лабораторних послугах визначається замовником разом із виконавцями.

Відповідні витрати включаються до місцевих програм, кошторисів проєктів і програм контролю операторів.

9.4. Відповідальні виконавці та інформаційне забезпечення

Великосеверинівська сільська рада визначає координатора моніторингу, строки подання даних і відповідальних за показники. Координатор веде спільний реєстр, перевіряє повноту інформації та готує щорічні результати.

Таблиця 9.3. Розподіл відповідальності

Учасник	Основні функції
Сільська рада та її відповідальні виконавчі органи	Виконання проєктів, облік земель, звалищ і насаджень, звернень населення, організація досліджень, звітування та коригувальних дій
КП «Созонівський комунальник»	Дані щодо об’єктів у його експлуатації, води й стоків, аварій, роботи обладнання та лабораторного контролю
ЖКП «Байраки-Будівництво» та ОКВП «Дніпро-Кіровоград»	Відомості про водопостачання, якість води, стан мереж і перерви в послузі в межах відповідальності кожного оператора
ЖКП «Прометей»	Охоплення населення, регулярність вивезення, обсяги й підтвердження передавання відходів
Балансоутримувачі будівель, СЕС та виконавці робіт	Енергоспоживання, виробіток, виконання природоохоронних умов, стан насаджень і відновлених ділянок
ЦКПХ, медичні заклади та залучені лабораторії	Результати досліджень і знеособлені відомості про події, що потребують санітарного або епідеміологічного реагування
Басейнові організації, органи екології та інші компетентні установи	Доступні дані державного моніторингу, природоохоронних територій, установлених порушень та виконання приписів

Залучення установ відбувається в межах їхніх повноважень, обов’язків та погоджених форм взаємодії. Загальна відповідальність за моніторинг залишається за замовником Стратегії.

Електронний реєстр має містити об’єкт і місце спостереження, дату, показник, одиницю, метод визначення, результат, норматив або ціль, джерело даних та рішення про реагування. До записів додаються лабораторні протоколи, акти й фотофіксація. Для обміну застосовуються придатні до повторного опрацювання формати XLSX або CSV, для підтвердних документів — PDF.

9.5. Регламент і форма звітування

Поточний облік ведеться з періодичністю таблиці 9.1. Виконання заходів розділу 7 і коригувальних дій перевіряється щокварталу. Щорічні результати оприлюднюються протягом строку дії Стратегії та через рік після його завершення. Спостереження за об'єктами Плану 2026–2027 років продовжуються після їх введення в експлуатацію.

Для внутрішньої організації пропонується подання річних даних координатору до 1 березня та оприлюднення результатів до 1 травня наступного року. Ці строки закріплюються замовником з урахуванням надходження відомчої інформації.

Річний звіт містить:

1. Стан виконання заходів і проєктів.
2. Фактичні, базові та цільові значення показників.
3. Методи отримання даних і пояснення їх зіставності.
4. Виявлені позитивні, негативні та непередбачені наслідки.
5. Виконання пом'якшувальних заходів і природоохоронних приписів.
6. Оцінку сукупного впливу кількох проєктів.
7. Ужиті коригувальні дії та результати повторного контролю.
8. Відомості про невиконані спостереження, причини й строки їх забезпечення.
9. Пропозиції до місцевих програм, Плану заходів або Стратегії.

Екологічні результати можуть включатися до загального звіту про виконання Стратегії за умови їх окремого відображення. Для медичних показників враховуються територія обліку, чисельність населення та встановлені шляхи впливу. Оцінка змін здоров'я здійснюється за знеособленими даними у взаємозв'язку з результатами досліджень довкілля.

9.6. Виявлення непередбачених наслідків та порядок реагування

Джерелами виявлення непередбачених наслідків є вимірювання, журнали аварій, огляди територій, повідомлення установ і звернення мешканців. До аналізу включаються суміжні ділянки, водотоки та маршрути, якими може поширюватися вплив.

Підставами для реагування є перевищення нормативів, погіршення порівняно зі зіставним базовим станом, невиконання захисного заходу, повторне засмічення, пошкодження оселища або повідомлення про загрозу людям.

Порядок реагування охоплює реєстрацію події, перевірку інформації, встановлення можливого джерела, визначення захисних дій, відповідального виконавця й строку та повторний контроль. При безпосередній загрозі захисні заходи вживаються невідкладно в межах повноважень із залученням компетентних органів.

Для громади пріоритетними є:

- при погіршенні питної води — перевірка джерела й мережі, повторне дослідження та забезпечення безпечного водопостачання;

- при аварії або неналежному очищенні стоків у Созонівці — перевірка живлення, перекачування, технологічного режиму, випуску та водоприймача;
- при повторному засміченні ділянок звалищ — перевірка доступності вивезення, коригування маршруту та ліквідація осередку;
- при пиловому й шумовому впливі — зміна режиму робіт, перевезень або технології та перевірка результату;
- при пошкодженні насаджень чи природних територій — припинення дії чинника пошкодження та визначення законних відновлювальних заходів;
- при відхиленнях фізичних чинників у будівлях — перевірка інженерних систем, виконання захисних рішень і повторні вимірювання.

Якщо проблема спричинена взаємодією кількох проєктів, переглядаються їхні графіки та послідовність. Потреба у змінах до Стратегії й Плану визначається за результатами перевірки причин із дотриманням законодавчих вимог щодо СЕО відповідних змін.

9.7. Оприлюднення результатів та їх використання

Великосеверинівська сільська рада щороку оприлюднює результати моніторингу на офіційному вебсайті й вносить їх до Єдиного реєстру СЕО. Результати подаються у зрозумілій формі з таблицею показників, поясненням змін та заходами реагування.

Протягом п’яти робочих днів після затвердження документа замовник оприлюднює затверджений документ, рішення та заходи моніторингу на сайті й у Реєстрі, а також письмово повідомляє Мінекономіки відповідно до пункту 7 Порядку № 1272. Враховуються встановлені законом обмеження доступу до інформації.

Для кожної істотної проблеми зазначаються місце, дата, підтвердні дані, виконані дії та результат перевірки. Медична інформація наводиться у знеособленому вигляді. Звернення мешканців реєструються і використовуються для визначення місць додаткового обстеження.

Висновки моніторингу враховуються під час планування видатків, уточнення місцевих природоохоронних програм, перегляду черговості проєктів та оцінювання результативності Стратегії.

РОЗДІЛ 10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

За результатами стратегічної екологічної оцінки виконання Стратегії розвитку Великосиверинівсько сільської територіальної громади до 2030 року та Плану заходів з її реалізації не прогнозується істотних наслідків для довкілля або здоров'я населення інших держав. Висновок ґрунтується на розташуванні громади в центральній частині України, характері передбачених заходів та оцінці можливих шляхів поширення впливу.

Окремі наслідки можуть поширюватися на суміжні громади, зокрема через поверхневий стік, транспортні потоки або перевезення відходів. Такі наслідки враховуються під час підготовки відповідних проєктів. За результатами оцінки підстав для проведення транскордонних консультацій не виявлено.

РОЗДІЛ 11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1–10 ЧАСТИНИ ДРУГОЇ СТАТТІ 11 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ», РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) Стратегії розвитку Великосеверинівської територіальної громади до 2030 року та Плану заходів на 2026–2027 роки з її реалізації проведена для визначення можливих наслідків запланованих рішень для довкілля та здоров'я населення.

Під час оцінки розглянуто вплив на повітря, поверхневі й підземні води, ґрунти, клімат, рослинний і тваринний світ, природоохоронні території та умови проживання мешканців. Визначено заходи, які допоможуть запобігти негативним наслідкам, зменшити їх і перевірити фактичний результат реалізації Стратегії.

Звіт підготовлено на основі Стратегії, Плану заходів, інформації сільської ради й комунальних підприємств, наданих лабораторних протоколів, дозвільних документів та відкритих екологічних і статистичних даних.

Загальна характеристика громади та основні напрями розвитку

Великосеверинівська територіальна громада розташована у Кропивницькому районі Кіровоградської області та об'єднує 11 сіл. За даними Стратегії, станом на 1 січня 2026 року чисельність населення становила 6 518 осіб.

Громада має переважно сільськогосподарське спрямування. Землі сільськогосподарського призначення займають близько 74,3% її території. На розвиток впливають близькість Кропивницького, транспортна доступність, підприємництво, стан комунальної інфраструктури та можливість отримувати якісні послуги в усіх населених пунктах.

Стратегія передбачає розвиток конкурентоспроможної економіки та інфраструктури, людського капіталу й соціальних послуг, цифрову трансформацію та впровадження смарт-технологій.

Для довкілля найбільше значення мають реконструкція очисних споруд і каналізаційної насосної станції у Созонівці, оновлення водопостачання у Созонівці та Високих Байраках, будівництво локальних очисних споруд в Оситняжці, рекультивація місцевих звалищ, реконструкція паркової зони у Великій Северинці та підвищення енергоефективності громадських будівель.

Сучасний стан довкілля та основні екологічні проблеми

Природну основу громади становлять сільськогосподарські землі, річки Інгул, Северинка й Мамайка, ставки, балки, луки, лісосмуги та окремі лісові ділянки. Природна рослинність має значення для захисту ґрунтів від ерозії, збереження вологи й місць існування тварин.

Першочерговими проблемами є незадовільний стан очищення стоків у Созонівці та зношеність водопровідних мереж. За оцінкою громади, зношеність

мереж Созонівки становить близько 80%, Високих Байраків — 50%. Це підвищує ризик аварій і перебоїв у водопостачанні.

Лабораторні протоколи 2026 року засвідчили відхилення окремих проб водопровідної води за загальною жорсткістю. За дослідженими мікробіологічними показниками та вмістом нітратів надані проби відповідали вимогам. Якість води потребує подальшого контролю окремо за джерелами й точками споживання.

Регулярним вивезенням побутових відходів охоплено близько 15% населення. Роздільне збирання не запроваджене. Зберігаються ризики неконтрольованого накопичення відходів і повторного засмічення територій.

На повітря впливають транспорт, опалення, сільськогосподарські операції, пиління відкритих поверхонь і спалювання рослинних залишків. Навантаження має місцевий та сезонний характер.

Особливої уваги потребують природоохоронні об’єкти «Верхів’я річки Інгул» і «Сарганівський ліс», сумарна площа яких становить 24 га, а також природні ділянки поза їх межами. Враховано зв’язок долини Інгулу з територією Смарагдової мережі «Верхня долина річки Інгул».

Кліматичні ризики пов’язані зі спекою, посушливими періодами, дефіцитом вологи, пожежами та інтенсивними опадами. Для громадських будівель і укриттів важливі належна вентиляція, захист від вологи та врахування природного радонового чинника.

Можливі наслідки реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії має переважно позитивний довгостроковий потенціал для комунальних послуг, санітарного стану територій та умов проживання.

Реконструкція очисних споруд Созонівки може зменшити надходження забруднювачів у водне середовище. Результат залежатиме від належного очищення, стабільного електропостачання, обслуговування обладнання та поводження з осадом. Локальні споруди Оситняжки забезпечуватимуть очищення стоків підключеного об’єкта.

Модернізація водопроводів сприятиме надійності постачання. Усунення відхилень хімічного складу води потребуватиме відповідних рішень із водопідготовки.

Рекультивація звалищ в Оситняжці та Високих Байраках створюватиме передумови для відновлення порушених земель. Тривалість позитивного результату залежить від доступності регулярного вивезення відходів після закриття цих об’єктів.

Утеплення будівель, сонячні установки та енергоощадне освітлення можуть зменшити енергоспоживання. Реконструкція парку у Великій Северинці може поліпшити умови відпочинку за збереження дерев, затінення та поверхонь, які пропускають воду.

Під час будівництва й ремонтів можливі тимчасові пил, шум, викиди техніки, утворення будівельних відходів, порушення ґрунтів і перерви в послугах.

Одночасні роботи в Созонівці можуть посилювати ці впливи, тому важливе узгодження їхніх графіків.

Оцінка враховує наявні місцеві документи та результати досліджень. Для окремих територій ще потрібно уточнити рівні фізичних чинників, стан ґрунтів і просторові умови реалізації проєктів. Тому очікувані поліпшення залежать від виконання природоохоронних заходів і належної роботи інфраструктури. Передбачений моніторинг дозволятиме перевіряти ці очікування та своєчасно реагувати на негативні зміни.

Вплив на здоров'я населення

Безпечніше водопостачання, належне очищення стоків, регулярне вивезення відходів і зменшення задимлення можуть послабити дію чинників ризику для здоров'я.

Особливе значення ці зміни мають для дітей, людей старшого віку, осіб із хронічними захворюваннями та мешканців поблизу місць проведення робіт. У громадських будівлях і укриттях потрібні достатній повітрообмін, належний температурний режим та захист від вологи.

Висновки щодо здоров'я сформовано на основі можливих шляхів впливу й доступних даних. Кількісне зменшення захворюваності внаслідок реалізації Стратегії у звіті не розраховувалося.

Відповідність природоохоронним вимогам

Цілі Стратегії зіставлено з міжнародними принципами сталого розвитку, державною екологічною політикою, Стратегією розвитку Кіровоградської області, басейновим плануванням та регіональною системою управління відходами.

Найчіткіший зв'язок із природоохоронними цілями мають заходи очищення стоків, надійного водопостачання, відновлення ділянок звалищ та енергоефективності. Повнота їх досягнення залежатиме від фактичного виконання проєктів і подальшої експлуатації.

Під час реалізації мають дотримуватися водоохоронні, земельні, санітарні та природоохоронні обмеження, а також вимоги охорони культурної спадщини.

Заходи щодо запобігання негативному впливу

У звіті визначено заходи з обмеження пилу й шуму, захисту родючого шару ґрунту, відновлення порушених ділянок та належного передавання відходів.

Для водопровідно-каналізаційних робіт важливі підтримання послуг під час реконструкції, контроль води після ремонту, резервування критичного обладнання й аварійне реагування.

Для паркової зони та природних ділянок передбачено збереження життєздатних дерев, прибережної й балкової рослинності, дотримання режимів охорони. Термомодернізація будівель має супроводжуватися забезпеченням вентиляції та безпечного мікроклімату.

Ці умови запропоновано врахувати у проєктуванні, організації робіт і правилах експлуатації об'єктів.

Розглянуті альтернативи розвитку

Порівняно три варіанти: незатвердження Стратегії та Плану, часткову реалізацію окремих заходів і комплексне поетапне виконання.

За нульового сценарію громада продовжуватиме виконувати чинні програми та обов'язкові вимоги. Водночас комплексне розв'язання проблем може відтерміновуватися.

Часткова реалізація забезпечує локальні поліпшення. Її результат залежить від того, чи виконані пов'язані між собою роботи, зокрема очищення стоків та організація їх перекачування, рекультивація звалищ і подальше вивезення відходів.

Екологічно доцільним визначено комплексний поетапний варіант із виконанням природоохоронних умов. Він дозволяє узгоджено поліпшувати інфраструктуру й санітарний стан територій.

Контроль за станом довкілля

Моніторинг організовує Великосеверинівська сільська рада із залученням комунальних підприємств, установ і лабораторій.

Основними показниками є якість питної води й очищених стоків, аварійність мереж, охоплення населення вивезенням відходів, стан рекультивованих ділянок, збереження насаджень, енергоспоживання та умови у громадських приміщеннях.

Результати передбачено щороку оприлюднювати та вносити до Єдиного реєстру СЕО. При виявленні погіршення встановлюються причини, визначаються коригувальні дії й перевіряється їх результат. Запропоновані додаткові дослідження та строки узгоджуються замовником із виконавцями й фінансовим забезпеченням.

Транскордонний вплив

З урахуванням розташування громади в центральній частині України, характеру та місцевого масштабу заходів значні наслідки для довкілля або здоров'я населення інших держав не прогнозуються.

Можливе поширення впливу водотоками й під час перевезення відходів за межі громади враховано у природоохоронних заходах і моніторингу.

Загальний висновок

Комплексна реалізація Стратегії та Плану створює передумови для поліпшення водопостачання, очищення стоків, санітарного стану сіл, енергоефективності та доступності громадської інфраструктури.

Екологічна доцільність обраного варіанта ґрунтується на виконанні взаємопов'язаних заходів, належній експлуатації об'єктів і дотриманні природоохоронних умов, визначених СЕО. Фактичний результат має підтверджуватися моніторингом та своєчасним реагуванням на виявлені негативні зміни.

Директор
Установа «АРР Кіровоградської області» _____ Анна ЗАРІЧНА

Експерт із залучення інвестицій
Установа «АРР Кіровоградської області» _____ Олена АНДРІЯШЕВСЬКА